

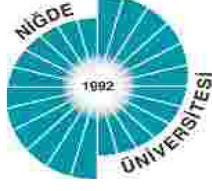
TC
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM İŞ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE GÖRSEL SANATLAR
ETKİNLİKLERİNİN GEREKLİLİĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Zümra ÖZDEN

NİĞDE 2011

TC
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM İŞ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE GÖRSEL SANATLAR
ETKİNLİKLERİNİN GEREKLİLİĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Zümra ÖZDEN

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Nalan OKAN AKIN

NİĞDE 2011

ONAY SAYFASI

Yrd.Doç.Dr. NALAN OKAN danışmanlığında ZÜMRA ÖZDEN tarafından hazırlanan “Okul Öncesi Eğitimde Görsel Sanatlar Etkinliklerinin Önemi.” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, GÜZEL SANATLAR Anabilim Dalı Resim-iş Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

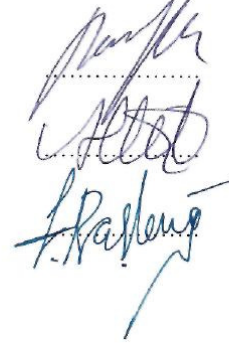
10.06.2011

JÜRİ :

Danışman : Yrd.Doç.Dr.Nalan OKAN AKIN

Üye : Yrd.Doç.Dr. Attila DÖL

Üye : Yrd. Doç. Dr. Fatih BAŞBUĞ

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun ..... Tarih ve ..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

/ /

Prof. Dr. Selen DOĞAN
Enstitü Müdürü

ÖZET

Okul öncesi dönem boyunca çocuk, var olan gizil güçlerini resmederek, oyun oynayarak kendiliğinden ortaya koyar ve böylece hayata hazırlanır. Bizim görevimiz, çocuğun bireysel gelişim düzeyine uygun eğitimi verip, geniş özgürlükler tanıyarak, özgün ürünler yapmasına yardımcı olmaktır. Resim etkinlikleri çocuğun, kendi kendisiyle ve çevreyle iletişim kurarak diğer etkinliklerde öğrendiklerini çizgi ve renklerle anlatmasıdır. Bu nedenle, ana sınıfı etkinliklerinin çocukların gelişim süreci göz önünde tutularak uzun süreli gözlenmesi ve değerlendirilmesi gereklidir.

Bu çalışmada Okul Öncesi Eğitimde Görsel Sanatlar etkinliklerinin çocuğun gelişim süreci üzerinde yeni beceriler kazandırmadaki etkisi ve farklı gelişim alanları üzerindeki katkılarını belirleyerek eğitimi nasıl daha verimli hale getirebiliriz gibi sorunlarda eksikliklerimizi görmek ve çözümler üretmek amaçlanmıştır.

Çalışma verilerinin elde edilme aşamasında 10 maddeden oluşan anket 2010–2011 öğretim yılında görev yapmakta olan 30 Okul Öncesi öğretmenine uygulanmıştır. Çalışmada örneklemden veri toplanmasın da araç olarak anket formu kullanılmıştır. Okul öncesi dönemden artık ilköğretime gelmiş olan çocuk resim derslerinde verilen her konuda farklı bakış açıları geliştirebilecek, bunları özgürce ifade edebilecek, diğer çocuklara göre daha aktif ve daha verimli olacaktır. Kendini kolayca ifade edebilen ve topluma yararlı bir birey olmanın ilk temellerini atmış olacaktır.

Resim eğitimi çocukların yaratıcılık gücünü geliştirmeyi, karşılaştıkları sorunları yepyeni bir biçimde çözümlenmeyi öğrenmelerini amaçlar. Sanat eğitimi ile bireylerin yeteneğinin geliştirilmesi, yaratıcı, kendine güveni olan, estetik beğeni düzeyi yüksek gençler yetiştirmek eğitimin amacı olmalı, bu amaca ulaşıldığı zaman aynı niteliklere sahip uygar bir toplumda yaratılmış olacaktır.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi Eğitim, Resim-İş Eğitimi, Görsel Sanatlar Eğitimi, Anaokulu.

ABSTRACT

During pre-school period, the child puts forward his/her existing latent power by drawing or playing games so that prepares himself/herself for life. Our duty is to help him/her to produce original products by giving suitable education to his/her individual development level and providing them more freedom. Drawing activities are the child's explanation of learned things in other activities with lines and colors by means of communicating with himself/herself and with environment. Therefore, the activities in nursery should be observed and evaluated for a long time by considering children's developmental process.

In this study, It is aimed to see our missings and produce the solutions on the problems such as how we can make education more efficient? by determining the effect of the visual art activities on the child's development process and on gaining new skills and its contribution on different development areas in the pre-school education.

In the stage of obtaining study data, the questionnaire consisting of 10 items was applied to 30 pre-school teachers on duty. In the study, questionnaire form was used as a means on collecting data from samples. The child who went to the primary education from the pre-school period will be able to develop a different perspective about all the subjects, will be able to express them freely, will be able to be more active and more efficient according to other children. So the child will be realized the first foundations of expressing himself easily and becoming a useful person in society.

The Picture is aimed to develop the power of creativity and learn new forms of solution in the problems encountered. The education must aim to develop the individual skills through art and educate the creative, self-confident young people with high levels of aesthetic appreciation.

Key Words: pre-school education, Painting Education, Education of visual arts, Kindergarten

ÖNSÖZ

Okul öncesi dönemde sanat eğitimi uygun şekilde hazırlandığında çocukların yaratıcılıklarını geliştiren büyük bir potansiyel olmaktadır. Duygularını dille, müzikle ve programdaki diğer etkinliklerle ifade edemeyen çocuklar, sanat etkinlikleri ile kendilerini ifade etme imkanı bulmakta ve rahatlamakta, kendilerine özgü yeni ürünler oluşturarak doyuma ulaşmaktadırlar. Ayrıca çocukların sanat ürünleri onların duyguları ve düşünceleri hakkında eğitimcilere bilgiler verebilmektedir. Erken yıllarda çocukların neler düşündükleri, resimlerine bakılarak anlaşılabilir. Ancak, resimler hakkında yapılan sohbetlerde bunu anlamamız mümkün olmaktadır. Çocukların sanat eğitimi sırasında makas, tutkal, boya ve fırçaları kullanması el-göz koordinasyonlarının gelişmesini, kavramlar ve problemler hakkında düşünmelerini sağlamaktadır.

Sanatın amacı meydana gelen ürünlerin dış görünüşünü tanımlamak değil, onların içeriğindeki anlamı ortaya çıkarmaktır. Sanatın olduğu yerde girişimcilik ve bağımsızlık duyguları bulunmaktadır. Sanatın hedefi basmakalıp olanı devam ettirmek değil onları bozmaktır. Sanat eğitimi, duyu ve zevk eğitimine, güzel biçimlere duyarlılık kazanmaya ve her türlü anlatım biçiminde estetik yaşantılar edinmeye yöneliktir. Sanat, sadece meslek edinmek için özel yeteneği olanlara yönelik olmayıp, okulöncesinden başlayarak yaşam boyunca çeşitli aşama ve basamaklarda sürdürülecek eğitsel süreç olarak görülmelidir. Çocukların yoğun olan yaratıcılık ve estetik duygularının erken yıllarda desteklenmemesi ileriki yıllarda yaratıcı, üretken ve çevrelerindeki güzellikleri algılayan bireyler olmalarını da engelleyebilmektedir.

Okul öncesi dönemde sanat eğitiminin birçok amacı bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi çocukların kendilerini ve dünyayı yaratıcı bir şekilde algılama yeteneklerini artırmaktır. Çocuğun sanat ürünü oluşturma süreci kendi hayatına anlam vermenin bir yoludur. Ayrıca çocuklar başkalarının yaptığı veya doğal sanat çalışmalarındaki anlamı da keşfederler. Onlar için sanat zamanla dünyayı algılama ve dünyadaki ilişkiler hakkında düşünme yolu haline gelmektedir. Çocukların hem insan yapımı hem de doğal nesnelere çalışmasını sağlamak, sanat materyallerini

kullanarak bireysel fikirlerini ve duygularını ifade etmelerine fırsat vermek, estetik duygusunu ve yaratıcılıklarını geliştirir. Çizgiyi, biçimi, rengi ve dokunuşu öğrenebilmeleri için ortam yaratmak, sanat çalışmaları boyunca sanatsal ürünlere bakmalarını, bunlar hakkında bir şeyler öğrenmelerini ve tartışmalarını sağlamak da sanat eğitiminin diğer amaçları arasında yer almaktadır.

Genel itibariyle okul öncesi eğitim: Doğumdan ilkokulun başlangıcına kadar olan çocukluk yıllarını içine alan, bu yaş çocuklarının bireysel özelliklerini ve gelişimsel düzeylerine uygun zengin uyarıcı çevre imkanlarını sağlayan, onların tüm gelişimlerini toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren bir eğitim sürecidir.

Okul öncesinde verilen sanat eğitiminde ilköğretimin planlı, programlı eğitimine göre, daha bağımsız, spontane bir şekilde çalışmalara yer verilir. 0-6 yaş arasındaki çocuklarda kendilerine has son derece özgür, kendi dünyasını yansıtan özel anlatım biçimleri vardır. Yaptıkları resimler onların iç dünyalarını yansıtır. Resimlerini yaparken önceden planlayarak yapmazlar, yaparken planlarlar. Çocuk resimleri onları yetişkinlere anlatan önemli bir anlatım aracıdır. Psikolojik, pedagojik, çevresel ve sanatsal faktörler açısından hatta zeka düzeyi bakımından çocuğu bize tanıtır.

Etkinlik ortamının sağlanmasında eğitimci son derece bilinçli ve duyarlı olmalıdır. Çocukların yaş gruplarına göre ilgili araç gereçler ve yardımcı materyaller sağlamalıdır. Eğitimci bazen çocuğun arkadaşı bazen de onu destekleyen ve motive eden kişi olmalıdır. Bu eğitimcinin çocuğu daha iyi anlamasına ve çocuktan daha fazla bilgi edinebilmesini sağlar. Sanat eğitiminin amacına ulaşması ve çocuklara yarar sağlayabilmesi için öğretmenlere çok önemli roller düşmektedir.

Bu çalışmanın hazırlanmasında eleştirileri ve önerileri ile tezimin bilimsel temelini oluşturmasını sağlayan tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Nalan OKAN AKIN' a çalışmamda bana zaman ayırarak yardımlarını esirgemeyen tüm kaynak kişilere ve hiçbir konuda desteğini esirgemeyen aileme ve sevdiklerime teşekkür ederim.

Zümra ÖZDEN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. PROBLEM DURUMU	1
1.2. PROBLEM CÜMLESİ.....	3
1.3. ALT PROBLEMLER.....	3
1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	4
1.5. ARAŞTIRMANIN AMACI	5
1.6. SAYILTILAR	5
1.7. KAPSAM VE SINIRLILIKLAR.....	5

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM.....	7
2.2. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN ÖNEMİ	11
2.3. GÖRSEL SANAT EĞİTİMİ	12
2.3.1. Genel Eğitim İçinde Görsel Sanatlar Eğitiminin Gerekliliği.....	14
2.4. OKUL ÖNCESİNDE GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETİMİ	14
2.4.1. Okul Öncesinde Görsel Sanatlar Eğitiminin Gerekliliği	17
2.4.2. Okul Öncesinde Görsel Sanatlar Eğitiminin Temel İlkeleri.....	18

2.5. ÇOCUK VE GÖRSEL SANATLAR ETKİNLİKLERİNİN İLİŞKİSİ	20
2.5.1. Çocukların Çizgisel Gelişim Düzeyleri	23
2.5.1.1. Karalama Devresi	25
2.5.1.2. 2,5 ve 3 Yaş Grubundaki Çocukların Çizgisel Gelişim Özellikleri ..	28
2.5.1.3. İlk Semboller ve Kellogg'ın Araştırmaları	28
2.5.1.4. Karalama Evresinin (4. Yaş) Sonu	30
2.5.1.5. 4 Yaş Grubundaki Çocukların Çizgisel Gelişim Özellikleri.....	31
2.5.1.6. Şema Öncesi Dönem (4 – 7 Yaş).....	32
2.5.2. Çocuğun İç Dünyasını Dışa Vurmada Görsel Sanatların Rolü.....	33
2.5.2.1. Çocuk Resimlerinin Görsel Algılama Açısından Özellikleri.....	35
2.5.2.2. Resimlerdeki Figürlerin Anlamları İnsan Figüründeki Kısımların Anlamları	38
2.5.2.3. Çocuk Resimlerinin Özellikleri.....	40
2.6. OKULÖNCESİ DÖNEMDE YARATICILIK EĞİTİMİ VE DESTEKLENMESİ	41
2.6.1. Yaratıcılık Eğitimi Neden Gereklidir?	43
2.6.2. Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılığın Gelişimi	44
2.6.3. Yaratıcılık Eğitiminin Desteklenmesi	46
2.6.4. Yaratıcılık Eğitiminde Okulöncesi Eğitim Kurumunun Rolü	47

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	48
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	49
3.3. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ.....	51

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4.1. BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM	54
4.2. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	55
4.3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM	56
4.4. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	57
4.5. BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	58
4.6. ALTINCI ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	59
4.7. YEDİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	59
4.8. SEKİZİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	60

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ.....	62
5.2. ÖNERİLER.....	63
KAYNAKÇA	65
EKLER	72

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 3.1: Veri Toplama Araçları Tablosu	49
Tablo 3.2: Mezun Olduğu Okul.....	49
Tablo 3.3: Çalışma Deneyimi	50
Tablo 3.4: Çalışma Grubu	52
Tablo 4.1: Okul Öncesi Öğretimin Çocuklara Katkısı.....	54
Tablo 4.2: Görsel Sanatlar Etkinliklerinin Diğer Etkinliklerle İlişkilendirilmesi	55
Tablo 4.3: Yapılan Çalışmaların Değerlendirme Kriterleri	56
Tablo 4.4: Görsel Sanatlar Etkinliklerinin Çocukları Bireysel Düşünmeye ve Görselleştirmeye Yöneltilmedeki Katkısı	57
Tablo 4.5: Hedef Davranışların Yeni Beceri Kazandırmadaki Etkisi	58
Tablo 4.6: Çocuklarla Yapılan Etkinlik Türleri.....	59
Tablo 4.7: Görsel Sanat Etkinliklerinin Zihinsel-Duyuşsal Gelişime Katkıları.....	60
Tablo 4.8: Görsel Sanatlar Etkinlikleri Düzenlenirken Kullanılan Strateji ve Yöntemler.....	61

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. PROBLEM DURUMU

Resim etkinliği, çocuğa belli bir biçim verip "bunu yap" gibi yönergelerle, kendi istediğimizi yaptırmak veya "ne isterseniz yapın" demek değildir. Çocuğa geniş özgürlükler tanıyarak onda var olanı ortaya çıkarmaktır. Bu özgürlükte sınırsız araştırma ve denemelere giren çocuk, kendi dünyasını tanır, yaratıcı gücünü geliştirir ve yenedünyasını oluşturur (Resim- İş Programı, 2004:6; Balamir, 1999:5; San, 1990:17).

Her çocuk çevresini farklı olarak yorumlar, değişik kültür, yetişme koşulları ve bireysel özellikler, doğal olarak çocuk resimlerinde de farklılığa neden olmaktadır. Çocuk kendi dünyasını yansıtmayı resimlerle kendini ifade etmeyi yavaş yavaş öğrenmeye başlar.

Tülü'ye göre Ana sınıfları ve özellikle ana sınıflarında yapılan resim etkinliği çoğu kez ikinci sıraya konularak önemsenmez. Bu nedenle gerekliliğine de önem verilmez. Okul Öncesi Eğitimcilerinin ana sınıflarında Görsel Sanatlar dersi ile ilgili neleri nasıl yapacakları konusundaki yararlanabilecekleri kaynaklar, bilgi ve açıklamalarla kendilerini geliştirerek etkinlik ortamının gereklerine göre kendilerini yetiştirerek donanımlı olmaları yeterli alan bilgisine sahip olması, etkinlikleri uzun süreli gözlemesi ve değerlendirmesi gereklidir (Tülü, 1998:5).

Başar'a göre ise eğitimciler neleri nasıl yapacakları konularında yetiştirilmedikçe, bilgiden yoksun yargılarla, alışıl gelmiş etkinliklerde bulunarak görevlerini yerine getirdiklerini sanırlar. Ancak bu durumda, yalnızca görevlerini yapmış olup yardım edici bir kaynak olamamaktadırlar (Başar, 1998:121).

Araştırmacılar tarafından, öğretmenlerin diğer ders ve alanlara ağırlık vermesi sonucu; resim etkinliğinin gerekliliği ve önemi üzerinde yaklaşımlarının olmadığı, uygulama bütünlüğu esas alınarak denetimin yapılması gereği

belirtmiştir. Görsel Sanatlar etkinliklerinin denetiminde öğretmenin alandaki yeterliği, çalışması, uyguladığı yöntem ve teknikleri görebilmesi için bu alanda bilgili olması gereği araştırmacıların üzerinde durduğu bir husustur (Sanaç, 2000:68-151).

Anasınıflarında uygulanacak Resim-İş eğitiminde belirlenen amaçlara ulaşılması için uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutulmalıdır. Şunu ya da bunu yapın” yerine, olayı- ilginç bir dille anlatarak veya oyunlaştırarak öğrenciye yaşatmalı ve konuyla öğrenci arasında duygusal iletişim sağlanmalıdır. Çocuk yetişkin insanın küçültülmüş örneği olarak görülmemeli, çocuğun yaptıklarını, görülen ya da yaşanan gerçeklerle karşılaştırmaktan özellikle kaçınılmalıdır. Çocuğun kendine olan güvenini sarsmamalı eleştirilerde dikkatli olunmalıdır.

Ana sınıflarında uygulanan resim etkinliğinin temel işlevleri:

- Yaratıcı düşünebilme
- Düşündüğünü çeşitli yöntem ve tekniklerle, estetik bir bütünlük içinde görselleştirebilme
- Ürün, olay ve olguları estetik, eleştirel bir yaklaşımla değerlendirebilme davranışları kazandırarak, bireylerin estetik kişiliklerini geliştirmedir (İlhan, 1999:4).

Çocuğun resimlerindeki ifade zenginliği, yaşama ilişkin edinilen bilgilerle yakından bağlantılıdır. Çocuk yaratıcılığını kullanarak düşündüğünü çizgilerle anlatarak kendini bulmaya çalışır. Görsel algılama, çocuğun diğer duyuşsal, bilişsel becerilerine göre en etkili olanıdır.

Resim eğitimi, dünyayı yaşanır hâle getirir. İnsanları katı gerçeklerden alıp, masallar ülkesine götürür. Sevgiyi öğretebilmek, görmeyi, düşünmeyi ve anlatabilmeyi başarmak içindir. Çocuk için asıl ve değerli olan küçük hikâyeleridir. Resim de bu hikâyeleri anlatma yollarından biridir (Balamir, 1999:49; Tol, 1993:55-56; Artut, 2001:188-190).

Resim etkinlikleri çocuğun, kendi kendisiyle ve çevresiyle iletişim kurarak diğer etkinliklerde öğrendiklerini çizgi ve renklerle anlatmasıdır. Çocuk kendine ait olan bir eserin sergilenmesinden haz duyacağından çalışmaları sergilenmelidir. Resim etkinliklerinde değerlendirme önemlidir. Çalışmalar çocukların gelişim süreci göz önünde tutularak değerlendirilmelidir (Resim-İş Programı, 2000:6-7; Artut, 2001:188-202). Eğitimciler, resim etkinliğinin özgünlük olduğunu ve hayata olan katkısını unutmamalıdır.

1.2. PROBLEM CÜMLESİ

Okul Öncesi Eğitimde Görsel Sanatlar etkinliklerinin önemi nedir, öğretmenlerin bu konudaki görüşleri nelerdir?

1.3. ALT PROBLEMLER

Bu çalışmada Okul Öncesi Eğitimde Görsel Sanatlar etkinliklerinin çocuğun gelişim süreci üzerinde yeni beceriler kazandırmadaki etkisi ve farklı gelişim alanları üzerindeki katkılarını belirleyerek eğitimi nasıl daha verimli hale getirebiliriz gibi sorunlarda eksikliklerimizi görmek ve çözümler üretmek amaçlanmıştır. Katılımcılara yöneltilen görüşme formundaki 8 problem aşağıda belirtilmiştir.

1. Okul Öncesi öğretimin çocuklara katkısı nedir?
2. Görsel Sanatlar etkinlikleri diğer etkinliklerle ilişkilendirildiğinde eğitim bütünlüğü nasıldır?
3. Yapılan etkinlik çalışmalarını nasıl değerlendiriyorlar?
4. Görsel Sanatlar etkinliklerinin çocukları bireysel düşünmeye ve görselleştirmeye yöneltmedeki etkisi nelerdir?
5. Okul Öncesi Eğitimin hedef ve davranışlarının yeni beceriler kazandırmadaki etkisi nelerdir?
6. Çocuklarla yapılan etkinlik türleri nelerdir?
7. Görsel Sanatlar etkinliklerinin zihinsel ve duyuşsal gelişime katkıları nelerdir?

8. Görsel Sanatlar etkinlikleri düzenlenirken kullanılan strateji ve yöntemler nelerdir?

1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Resim yapmak çocuk için simgesel bir oyundur. Çocuğun bu oyunda ortaya koyduğu şey onun duygusal ve düşünsel yaşamıyla ilgili imgelerdir. Çocuğun uyum sağlaması gereken toplumsal, nesnel gerçekler dünyası ile çelişkileri, istekleri, sevinç ve tedirginlikleriyle bir iç dünyası vardır. Birinciyi ortak anlatım aracı olan dil ile anlatabilen çocuk ikinciyi bu dil ile anlatamayabilir. Bu nedenle çocuğun çocuk sanatı olarak adlandırılan bu ilk kendiliğinden simgesel anlatımları çevreyi, toplumu kısaca nesnel gerçekleri, benimseme ile ego'nun dışavurumunun bir bileşkesinden başka bir şey değildir. Özetle çocuk resimlerine ruhbilimsel ve gelişimsel, boyuttaki yaklaşımlarda yer alan görüşler doğrultusunda; Çocuk resimleri çocuğun nesnel dünya ile kurduğu ilişkinin ve o çevreyi değiştirme yolundaki yaratıcı eylemin bir göstergesidir.

Çocuğun çizgileri onun tüm yaşantılarının bir göstergesidir. Onun çok yönlü gelişimini bu resimlerde görmek olasıdır. Çocuk resimleri düzenleyici, bütünleyici bir işleve sahiptir. Çocuğun iç dünyası ile dış dünyası arasındaki uyum sorununda bu resimler bir anlatma aracı, aynı zamanda bir tanı belgesidir. Resim yapmak için duygusal, algısal, ussal boyutlarda işlem yapan çocuğun resim çalışmaları sosyal gelişime fırsat oluşturur. Soyut düşünmeye giden yolu açar. Bu yolla öğrenmesi güçlenir. Kişinin iç dünyası ile dış dünya arasındaki uyum sorununda anlatım araçları önemli rol oynar. Bir anlamda kişinin bilinçaltı süreçlerinin gizli, içsel yapısında yer alan ilişkilerin, çatışmaların, uyumsuzluğun ya da uyumun görünür hale gelmesi, anlaşılması ve yorumu anlatım yolu ile olur. Çocuk resimleri işte bu anlatım yollarından biridir. Resim faaliyeti sırasında birey, konu seçimi ve yorumlamasıyla salt bir resim örneği vermemekte, resimden de öte bilgiler sunmaktadır. Çocuk resmiyle adeta kendisinin bir parçasını yansıtmaktadır. Bu bilgiler ışığında okul öncesi dönemde görsel sanatlar eğitiminin olumlu veya olumsuz etkisi var mıdır varsa bunlar nelerdir? Sorusuna cevap aranacak ve ortaya konulacaktır.

1.5. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmada Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar etkinliklerini nasıl yapılacağını belirleyerek uygulamalara yönelik eksiklikleri tespit edilerek bu eksiklikleri gidermeye yönelik çözüm önerileri üretmek amaçlanmıştır. Ana sınıflarında etkinlik alanları göz önünde tutularak, okul öncesi eğitimde görsel sanatlar dersinin önemi, uygulama aşamaları, okul öncesi eğitimin amaçları ve temel ilkeleri üzerinde durulmuştur. Okul öncesi eğitimin amaçları ve ilkeleri doğrultusunda, okul öncesi eğitimde görsel sanatlar dersi etkinliklerini planlarken ve uygularken dikkat edilmesi gereken durumlar ve resim dersinin önemi vurgulanmıştır.

1.6. SAYILTILAR

1. Örneklem grubu rastgele alınmıştır.
2. Araştırmada veri toplanmasına yardımcı olan branş öğretmenlerinin anketi yanıtlarken görüşlerini içtenlikle ve tam olarak yansıttıkları düşünülmektedir.
3. Seçilen araştırma yönteminin bu araştırmanın amacına konusuna ve çözümüne uygun olduğu kabul edilmektedir.
4. Literatür taraması ile elde edilen bilgilerin yeterli olduğu düşünülmektedir.
5. Araştırmanın başarısı, veri toplama aracına cevap veren branş öğretmenlerinin konu ile ilgili deneyim ve bilgileri ile doğrudan ilgilidir.

1.7. KAPSAM VE SINIRLILIKLAR

1. Örneklem seçilen Adana, Mardin, Niğde ili ve merkez ilçelerindeki MEB'e bağlı resmi ve özel anaokulları ile sınırlıdır.
2. Araştırma Adana, Mardin, Niğde ili ve merkez ilçelerindeki Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi ve özel anaokullarında görev yapmakta olan 30 okul öncesi öğretmene uygulanan anket formu ile sınırlıdır.

3. Araştırma Okul Öncesi Eğitimde yer alan Görsel Sanatlar alanı konuları ile sınırlıdır.
4. 2009-2010, 2010-2011 Eğitim-Öğretim yılı ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

Eğitim öğretim, çocukları sadece bilgi ile donatmanın ötesinde bilgi ve becerileri hayata geçirici, sosyal tutum ve davranışlara dönüştürücü bir yaklaşımı öngörür. Başarılı sağlıklı bir toplumun temeli okul öncesi eğitim döneminde yatar. Okul öncesi dönem yaşamın temelidir. Bu dönemde öğrenme hızı çok yüksektir. Bir yaş grubunun genel gelişim özellikleri o yaş grubundaki tüm çocuklar için ortaktır; ancak her çocuğun kendine özgü olduğu da unutulmamalıdır (Artut, 2010).

Okul Öncesi Eğitim kurumlarında sistemli veya sistemsiz bir şekilde Görsel Sanatlar dersi çalışmaları yürütülmektedir. Hangi yaşta olursa olsun çocukların büyük bir çoğunluğu Görsel Sanatlar Eğitiminden büyük bir zevk almaktadır. Çocuklarla birlikte yapılan resim dersi, onları hem eğlendiren hem de eğlendirirken birçok yararlar sağlayan etkinliklerin başında gelmektedir. Çocuk bu etkinlikler sayesinde aktif ve yaratıcı olmayı, pratik düşünmeyi ve kendine has özgün ürünler ortaya koyabilmeyi öğrenmeye başlamaktadırlar.

Okul öncesi eğitime verilen çok yönlü görevler, okul öncesi eğitime öğretmen yetiştirmeyi de o denli çok yönlü ve önemli bir uğraş durumuna getirmektedir. Okul öncesi eğitimde görevli bir öğretmen, çok çeşitli bilgi ve becerileri öğrencilerine kazandıracak yeterlilikte yetişmiş olmalıdır. Okul öncesi eğitim hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde fiziksel ortam, araç-gereç ve program ne denli yeterli olursa olsun, okul öncesi eğitim hizmetlerinden beklenen yararın sağlanması, bu programları uygulayacak öğretmenlerin gerek nicelik gerekse nitelik yönünden yeterli olmalarına bağlıdır (Poyraz ve Dere, 2001:17).

Çocukların büyüme ve gelişme dönemlerinin en önemli ve en hızlı evresini içeren 0-6 yaş dönemi içinde çocuğun eğitiminde sosyal, duygusal, bilişsel, psikomotor ve diğer gelişmelerine erken yaşlarda rehberlik etmek büyük önem taşımaktadır. Eğitimin en önemli yılları olarak kabul edilen okul öncesi eğitiminin

önemini Bloom'un yaptığı araştırma sonuçları da desteklemektedir. Bloom'un araştırmalarına göre, 17 yaşına kadar olan zihinsel gelişmenin %50'si 4 yaşına, %30'u 4 yaşından 8 yaşına, %20'si ise 8 yaşından 17 yaşına kadar oluşmaktadır (Poyraz ve Dere, 2001:17).

Aynı şekilde çocukların yoğun olan yaratıcılık ve estetik duygularının erken yıllarda desteklenmemesi ileriki yıllarda yaratıcı, üretken ve çevrelerindeki güzellikleri algılayan bireyler olmalarını da engelleyebilmektedir.

Mialaret'e göre okul öncesi eğitimin en önemli amaçlarından biri, çocuğun duygularını eğitmek ve çevresiyle iletişimi sağlayarak çocuğun duyarlı davranışlarını geliştirmektir (Poyraz ve Dere, 2001:21).

Okul öncesi dönemde uygun şekilde hazırlandığında çocukların yaratıcılıklarını geliştirme imkanı sağlayan sanat eğitimi ile diğer etkinliklerle kendini ifade edemeyen çocuklar kendilerini ifade etme imkanı bulacaktır. Resim, psiko-pedagojik açıdan çocuğu bize tanıtmaya yarayan bir ölçüt olduğu gibi, onun zeka, kişilik, yakın çevre özellikleriyle iç dünyasını yansıtmaya yarayan bir ifade aracı olarak da büyük önem taşır (Yavuzer, 2000:12).

Görsel Sanat Eğitiminin çocuğun kendini ifade etmesinin yanı sıra birçok yararı vardır. Bunlar; Oğuzkan ve Demirel'e göre;

- Yaratıcı düşüncüyü geliştirir.
- Çocuğun duygusal rahatlamasını sağlar.
- Çocukların kendilerini tanımalarını ve özgüveninin gelişmesini sağlar.
- Çocuklara estetik duyarlılık kazandırır.
- Çocukların problem çözme yeteneklerini geliştirir.
- Çocukların başkalarını anlama ve hoşgörü geliştirmelerine yardım eder.
- Çocukta iyi çalışma alışkanlıklarını ve sorumluluk duygusunu geliştirir.

Bunun yanı sıra Darıca'ya göre ise;

- Çocukların okuma ve yazma becerilerinin gelişmesine yardımcı olur. Çocuğun algısal becerilerinin gelişmesine yardım eder.
- Çocukların görsel kültürünün inceliklerini daha iyi anlamasına ve yakından tanımalarına yardım eder.

Genel itibariyle okul öncesi eğitim: Doğumdan ilkokulun başlangıcına kadar olan çocukluk yıllarını içine alan, bu yaş çocuklarının bireysel özelliklerini ve gelişimsel düzeylerine uygun zengin uyarıcı çevre imkanlarını sağlayan, onların tüm gelişimlerini toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren bir eğitim sürecidir (Poyraz ve Dere, 2001:21). Türkiye’de okul öncesi eğitiminin tarihi Fatih Sultan Mehmet döneminde vakıflara bağlı olarak kurulan “Sıbyan Mektepleri”nin kurulmasıyla başlasa da bu kurum ciddi anlamda 1981 yılında 10. Milli Eğitim Şurası’nda alınan kararlarla resmîyet kazanmıştır (Yağcı, 2001:2-3; 14. MEB Şurası, 1993).

Günümüzde okul öncesi eğitim kurumlarında sistemli veya sistemli bir şekilde sanat eğitimi çalışmaları yürütülmektedir. Hangi yaşta olursa olsun çocukların büyük bir çoğunluğu sanat eğitiminden büyük bir zevk almaktadır. Dışarıdan bakıldığında çocukların ellerini, elbiselerini ve etraflarını kirletmelerine neden olmakta birlikte sanat eğitimi, onları hem eğlendiren hem de eğlendirirken birçok yararlar sağlayan etkinliklerin başında gelmektedir (Ulutaş ve Ersoy, 2004:1).

Türkiye’de okul öncesi eğitime yönelik bir plastik sanatlar eğitimi bulunmamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı’nın da bu konuda ortaya koyduğu bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak anaokulu programlarında “etkinlik” adı altında söz edilmektedir. Bu etkinliklerin asıl amacı da, çoğu zaman ünite konularına yardım ya da çocukların boş zamanlarını değerlendirmektir (Yağcı, 2001:63).

Anaokulları için hazırlanan öğretim programlarında “estetik ve yaratıcılığın gelişimi” adı altında şu hedefler yer almaktadır;

- Bir birey olarak kendine ait ilgi ve yeteneklerinin farkına varabilme

- Büyük ve küçük kaslarını kullanarak özgün bir ürün meydana getirme
- Çevresindeki güzelliklerin farkına varabilme
- Düzeyine uygun, dile duyarlı bir ürün oluşturabilme
- Sonuçlandırılması gereken etkinliği bitirme konusunda sebat gösterebilme (Yağcı, 2001:63).

Hedeflerde görüldüğü gibi, sanat eğitimi bağlamında yapılan etkinliklerde;

- Çocukların kendilerini tanıyarak yeteneklerinin ortaya çıkarılması,
- Çocukların gelişmelerine uygun ürünleri ortaya koymaları için teşvik edilmesi,
- Çevresindeki güzelliklere estetik yönden yaklaşması,
- İfade gücü olabilen ürünleri oluşturabilmesi ve bütün bu uygulamaları başarabilmesi için sabırlı olmayı öğrenmesi hedef davranışlar olarak ifade edilmiştir (Yağcı, 2001:63).

Eğitim sistemimizde bir sorun olan okul öncesi eğitim meselesi Milli Eğitim Bakanlığının son yıllarda üzerinde durduğu durmak zorunda olduğu eksik kalan parçalardan biridir.

Milli Eğitim Bakanlığı 2009-2010 eğitim öğretim yılından itibaren okul öncesi eğitim meselesini en azından nicelik olarak çözebilmek için 32 ilimizde 5 yaş (60-72) grubunu zorunlu eğitim kapsamına almıştır. Pilot uygulama yapılacak bu illerin seçiminde okul öncesi eğitimde okullaşma oranlarının yüzde 51'in üzerinde olması, derslik, öğretmen, donatım ve materyal ihtiyaçları da göz önünde bulundurulmuştur.

Kademe kademe diğer iller de 2014-2015 eğitim-öğretim yılına kadar 5 yaş grubunda zorunlu eğitim kapsamına alınacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı 2010-2014 yılları Stratejik Plan taslağında okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması kapsamında, toplumsal farkındalık düzeyini yükseltmek

için geniş kapsamlı tanıtım faaliyetleri ve projeler yürütüleceğini ve okullaşmanın düşük olduğu bölgele öncelik verilerek, yüz yüze ana-baba bilgilendirilmeleri yapılacağını belirtmiştir (MEB,2009b:26).

Milli Eğitim Bakanlığı bu plan taslağında okul öncesi eğitimde %33 olan okullaşma oranını plan dönemi sonuna kadar %50'nin üstüne çıkarmayı hedeflemiştir. Bunun için ihtiyaç duyulan öğretmen sayısının tamamını karşılamak; plan dönemi sonuna kadar dezavantajlı çocukların %90'ının okul öncesi eğitimden yararlanmalarını sağlama ve plan dönemi sonuna kadar okul öncesi eğitimi çeşitlendirme ve bu alanda toplumsal farkındalığı artırma hedeflerini belirlemiştir (MEB,2009b:50).

2.2. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN ÖNEMİ

0-6 yaşlar arasını kapsayan okul öncesi dönem, kişiliğin oluşumu ve şekillenmesi, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanılması ve geliştirilmesi açısından ileri yıllara olan etkisi nedeniyle, yaşamın en kritik dönemlerinden biridir. Okul öncesi dönemdeki çocuklar, yaşça daha büyük olanlar ve yetişkinler kadar nesnel düşünemezler, olaylar ve nesnelere arasında somut ve bedensel bağlar kuramazlar, benmerkezcidirler, düş ile gerçeği çoğunlukla birbirine karıştırırlar (Yavuzer, 1999:87).

Okul öncesi dönemin bütün bu özellikleri dikkate alındığında doğumdan itibaren başlayan süreçte uyarıcı çevre, sunulan oyuncaklar, eğitim materyalleri, özellikle de kitaplar onun bir yetişkin olmasının temellerini atması açısından çok önemli araçlardır (Tür ve Turla, 1999:12).

Çocukların zihinsel ve kişilik gelişiminin %70'i 0-6 yaş arasında tamamlanmaktadır. Bu süre içeri kazanılan davranış biçimleri, tüm yaşam boyunca devam etmektedir. Okulöncesi eğitim, tüm Avrupa ülkelerinde, hükümet programları ve yatırımların temel hedeflerini ve odak noktalarını oluşturmaktadır. Ülkemize bakıldığında ise bu konunun üzerinde yeterince durulmadığı ve önlemlerin yetersizliği dikkati çekmektedir.

Rakam vermek gerekirse, okulöncesi eğitim oranı Avrupa ülkelerinde (örneğin, Fransa ve İsveç'te) %100'lere varmakta olup, ülkemizde ise ancak %15'tir. Siyasi otoriteler, okul çağı çocuklarımızın sayısal değerini verirken 15 milyon olarak belirtmektedirler. Oysa eğitim yaşında 4,5 milyon 3-6 yaş arası çocuk bulunmaktadır. Bu rakamın 20 milyon olarak ifadesi sağlandığında ve Milli Eğitim Bakanlığı bütçesi içerisinde okulöncesi çağı çocukları için ayrılan pay, okulöncesi çocuk nüfusu oranında arttırıldığında, okulöncesi eğitimin öneminin kavrandığı belli olacaktır (http://www.okuloncesiegitim.org/modules/news/article.php?item_id=7).

3-6 yaş arası bilimsel olarak eğitim yaşındadır. Bu yaş gurubundaki tüm çocukların Anayasa'nın 42. Maddesinde belirtilen eğitim hakkından yararlanabilmeleri için okulöncesi eğitim kurumlarının yeterli sayıya çıkarılması konusunda çalışmalar hızlandırılmalı, özel yatırımcılar kredilendirilmeli ve desteklenmelidir. Yapılan araştırmalara göre, okulöncesi eğitim alan çocuklar ilkokulda okuma yazmayı, bu eğitimi almayan çocuklardan %100 daha hızlı öğrenmekte ve bu öğrenme hızı yaşam boyu sürmektedir. Öğrenmenin %80'i okuma yolu ile olduğundan, çocuğun kitapla erken yaşta tanışması onun öğrenme hızını çok etkilemektedir. Burada da okulöncesi eğitimde kitapların önemi açıkça görülmektedir (http://www.okuloncesiegitim.org/modules/news/article.php?item_id=7).

0-6 yaş arasındaki çocuğun eğitiminde en önemli rol ana-babaya düşmektedir. Bu nedenle öncelikle ana-babanın bilinçlendirilmesi çalışmaları önem kazanmaktadır. Ülkemizde okulöncesi eğitim kurumlarının azlığı dikkate alındığında, okul öncesi eğitimi veren kitap, oyuncak ve benzeri materyalin önemi ve bunların kullanımı konusunda velilerin bilgilendirilmesinin zorunluluğu açıkça görülmektedir (http://www.okuloncesiegitim.org/modules/news/article.php?item_id=7).

2.3. GÖRSEL SANAT EĞİTİMİ

Özsoy'a (2003:81) göre, bireyin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmede yeteneklerini ve yaratıcılık gücünü estetik bir düzeye ulaştırmak amacı ile yapılan tüm eğitim çabasına "Görsel Sanat Eğitimi" adı verilir. Çağımızın değişen

şartları ve ihtiyaçlarına göre, eğitimin amacı ve kapsamında yeni değerlendirmeler gereklidir. Eğitim; yalnızca bilgiyle donatan değil; bilgilenme sürecinde öğrenciyi, kendi basına düşünmeye, eleştirmeye, yorumlamaya, yeni ilişkiler kurmaya ve anlamaya yöneltmelidir.

Bilgi'ye verilen bu önem ve ağırlık, daha çok bilim ve teknik alanda seyrederken, yani, bilimsel ve teknik bilgi ağırlıklı olarak eğitimimizde yerini alırken, ne yazık ki sanatsal bilgi'ye ve bağlı olarak da 'Sanat Eğitimi'ne gereken ölçüde önem verilmemekte ya da verilmiyor izlenimi gözlenmektedir (Özsoy, 2003:81).

Yolcu'ya (2004:88) göre ise 'bilgi', bilimsel teknik-sanatsal bilgilerden oluşan bir bütündür ve biri diğerinden ayrı düşünülemez. Elbette ki insan hayatında çeşitli sebeplerden dolayı bu alanlardan sadece biri ya da ikisi içinde yer alan dallardan biri ya da bir kaçına daha fazla önem ve değer vermek durumunda kalabilir. Biri ya da diğerini, bir diğeri ya da diğerlerinden daha öncelikli olarak görebilir.

Ancak bu durum, diğerlerinin tümüyle aleyhinde gelişen bir ağırlık ve önemde olmamalı ve eğitim açısından tümüyle bozmamalıdır. Bu sebeptir ki günümüz eğitim anlayışında, bilim, teknik ve sanatın eğitimi, insan yapısının özelliklerine uygun olarak birbirlerini tamamlayan bir anlayış içinde ele alınmakta, durum ve şartlara göre hangi alana ağırlık verilirse bir yandan da diğer alanlar bu bütünün içinde uygun oranda yerini almaktadır.

Görsel Sanat Eğitiminin yalnızca insana özgü bir gereksinim olduğu varsayımından hareket edersek, bireyin tüm ruhsal ve bedensel eğitimi bütünlüğü içinde estetik duygularının geliştirilmesi, yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılması çabası, sanat eğitiminin anlamına açık bir görüntü kazandırmaktadır (Yolcu, 2004:88).

2.3.1. Genel Eğitim İçinde Görsel Sanatlar Eğitiminin Gerekliliği

Yolcu (2004:94) göre, çağımızda eğitim, bilim ve sanatın işbirliğine dayandırılmalıdır. Sanat ve bilimin amacı; insana hizmet etmek ve yeniyi keşfetmektir. Görsel Sanat Eğitimini, bir ereve içinde, bireylerin yeteneklerinin işletilip, yaratıcı, kendine güvenli, üretken, estetik duyguları geliştirilmiş kişi olmalarını amaçlarken, genelde aynı niteliklere sahip, uygar bir toplum yaratma düşünün de sanat ve iş eğitimi ile gerçekleştirilebileceğinin bilinmesi gerekir. Görsel Sanat eğitimi, her yaştaki birey için gereklidir ve insan hayatında önemli bir yer tutar. Görsel Sanat eğitimi, bireyin yaratıcı g ve potansiyellerini eğtmek, estetik düşünce ve bilinci örgütlemek için gereklidir. Sanat, bireyin sosyal ilişkilerini ayarlamasını, işbirliği ve yardımlaşmayı, doğruyu seçme ve ifade edebilmeyi, bir içe başlayıp bitirme sevincini tatmayı, üretken olmayı sağladığı için gereklidir.

Görsel Sanat Eğitimi, gözlem yapma, orijinalite, buluş ve kişisel yaklaşımları destekler, pratik düşünceyi geliştirir. Bireyin el becerisini geliştirir ve sentez yapmasına yardımcı olur. Görsel Sanat Eğitimi, tüm toplum ve ülkeler için kaçınılmaz bir gereksinimdir. Dünyada toplumların genel amaçları uygarlaşmaya yöneliktir. Bu nedenle sanat ve teknoloji sürecinden geçme koşulu kaçınılmaz bir gerçektir. Böylelikle günümüzde duyarlı, dengeli ve sağlıklı bir toplumun en önemli koşullarından birisi görsel sanat eğitimidir (Yolcu, 2004:94).

2.4. OKUL ÖNCESİNDE GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETİMİ

Genel sanat eğitimi içinde hiçbir sanat, resim kadar insanın kendini tanımlamasında, kanıtlamasında doğadaki varlıkların algılamasında ve betimlemesinde etkili olmamıştır. Günümüzde okul öncesi eğitim kurumlarında sistemli veya systemsiz bir şekilde sanat eğitimi çalışmaları yürütülmektedir. Hangi yaşta olursa olsun çocukların büyük bir çoğunluğu, sanat eğitiminden büyük bir zevk almaktadır. Dışarıdan bakıldığında çocukların ellerini, elbiselerini ve etrafı kirletmelerine neden olmakla birlikte sanat eğitimi, onları hem eğlendiren hem de eğlendirirken birçok yararlar sağlayan etkinliklerin başında gelmektedir (Ulutaş ve Ersoy, 2004).

Erken yaşlardan başlayarak sanat eğitimi alan birey, yeteneklerini ve yaratıcılık gücünü geliştirip estetik bir düzeye ulaşabileceği gibi, iyiyi, doğruyu, güzeli seçme becerisi de kazanacaktır. Küçük yaştaki çocukların yaratıcılıklarını geliştirmeye en uygun alan sanatsal alanlardır. Sanat eğitimi çocuğun çevresini daha iyi algılayıp değerlendirmesini sağlar. Yalnızca bakmayı değil görmeyi, duymayı, işitmeyi öğreterek yaratıcılık için ilk aşamayı sağlar (Ersoy, 1993:274).

Çocukluk yılları doğal olarak araştırmaya ve keşfetmeye eğilim gösterilen yıllardır. Çocuk çevresini anlamaya, tanımaya çalışırken etkin bir biçimde duyu organlarını kullanır. Ancak günümüz çocukları duyularına düşman bir çevrede yaşıyorlar. Yetişkinlerin betonlaşmış dünyasında bedensel ve ruhsal yaşam giderek kayboluyor. Çocukların duysal algılamalarının yalnızca görme ve işitmeye sınırlanmış bir tehlike ortaya çıkıyor (Serpemen, 1998:97).

Kendisine sanatsal ilgileri erkenden açılmış, evinde, yuvada, anaokulunda sanat eğitimi almaya başlamış çocuk, ilkokulda sınıflar ilerledikçe, çevresindeki sanatsal olguları, tüm biçimlendirmeleri, yavaş yavaş değerlendirebilir, eleştirel tavrını alır, güzeli anlamaya ve onu aramaya başlar (San, 1983:140).

Resim ve elişleri gibi uğraşlar çocuğun hayal gücünde çok etkilidir. Bunun gibi serbest konular zevke ve icat etmeye bırakılmış basit eşyalar çocukların yeni oyuncaklar yapmalarını kolaylaştıracağından hayal gücünün işlemlerini sağlar (Gövs, 1998:91).

Çocuklar resim yaparken nesnelere olduğu gibi görmek isterler ve bu teşebbüsleri onların cesaretini kırabilir. Öğretmenlerin onlara sanat stillerinden bahsederek sanatın duygu ve düşünce ürünü olduğunu öğretmeleri gerekir. Öğretmen öğrencilerin resimlerini diğer resimlerle asla kıyaslamamalıdır (KarenDe Bord, 1997:3).

Öğretmen ortamı düzenleme, çocuklara malzemelerin kullanımını öğretme, onlarla neler yaptıkları hakkında konuşma, ürünlerini sergileme ve saklama gibi sanat eğitimini düzenleyen, uygulamayı takip eden ve gerekli yerlerde rehberlik yapan kişi konumundadır. Bu nedenle sanat eğitiminde, eğitim sürecinin öğretmen

değil, çocuk merkezli olmasına özen gösterilmesi gerekmektedir. Çocuklar kendileri için özel hazırlanmış ortamda çeşitli malzemeler arasından istedikleriyle ve istedikleri şekilde çalışarak yaratıcılıklarını sergilemelidirler. Öğretmen çocukların neler yaptıkları değil bunları nasıl yaptıkları, yaparken neler hissettikleri Üzerinde odaklanmalı ve eğitimi bu amaç doğrultusunda planlamalıdır (Edwards, ve Nabors, 1993).

Bu nedenle sanat etkinliklerinde çocukların konuşmaları, hareketleri ve keşifleri dikkate alınmalıdır Öğretmen bunların yanı sıra sanat eğitimi çalışmalarını planlarken;

1. Malzemelerin hazırlanması,
2. Ortamın hazırlanması,
3. Çocuklarla iletişim kurma ve
4. Çocukların sanat çalışmalarının değerlendirilmesi noktalarına dikkat etmesi gerekmektedir.

Ayrıca okul öncesi sanat çalışmalarında, öğretmen hangi etkinliği yapacağına karar verirken çocukların yaşı, ilgi, ihtiyaçları, deneyimlerini ve etkinlikleri basitten zora doğru vermeye dikkat etmelidir. Bu dönemde çocuğun renk tanımlaması sınırlı olup mavi, sarı, kırmızı gibi belirli renkleri kullanırlar. Zamanla çocuğun dünyasında renk önem kazanmaya başlar. Şematize bir süre daha devam eder. Bu durum ilköğretim üçüncü sınıfa kadar devam eder (Gökaydın, 1998:8).

Okul öncesi eğitimcilerinde bulunması gereken özellikler ise şunlardır:

- Alanında yetkin, sabırlı, dikkatli, aktif ve yaratıcı olmalıdır.
- Pratik düşünceli, esprituél ve anında karar verebilecek güce sahip olabilmelidir.
- Mesleğinin önemimin mutlaka farkında olmalıdır.
- Kendisinin eksikliklerini, yeterliliklerinin bilincinde olup benlik kavramı gelişmiş düzeyde olmalıdır.

- Çocukların düzeylerine uygun sanatsal, özgün, yaratıcı etkinlikleri üretecek, oluşturabilecek birikim ve yetkinliğe sahip olabilmelidir.
- Çocukların resimsel gelişim özellikleri, düzeyleri ve bireysel ayrılıkları konusunda bilgili olmalıdırlar.
- Çocuk etkinliklerinin sergilenmesinde seçici olunmamalı, asla ayırım yapılmamalı, başkalarında farklı olan yetenek ve bireysel özelliklerin ortaya çıkarılması ve buna bağlı olarak da çocukta güven duygusunu geliştirmelidir (Artut, 2002).

2.4.1. Okul Öncesinde Görsel Sanatlar Eğitiminin Gerekliliği

Sanat ve çocuk birbirini tanımlayan sürekli değişen ve gelişen dinamik bir olgudur. Çocuğun sanatsal etkinlikleri onun bir çeşit düşünme dilini oluşturur. Hiçbir zaman iki çocuk birbirine benzeyen özellikler göstermez. Her biri gelişimsel, bilişsel, duygusal ve algılama gibi bireysel farklılıklar gösterir ve çevrelerine farklı bakış açılarıyla yaklaşarak yorumlarlar. Bu nedenle sanat etkinliklerinde yetişkinlerde olduğu gibi psikolojik bazı karakteristik özellikler gösterirler. Dolayısıyla çocuklar bu özelliklerini belli bir yaşa gelinceye kadar gizleme gereğini düşünmezler (Artut, 2002:198).

Okul öncesinde verilen sanat eğitiminde ilköğretimin planlı, programlı eğitimine göre, daha bağımsız, spontane bir şekilde çalışmalara yer verilir. 0-6 yaş arasındaki çocuklarda kendilerine has son derece özgür, kendi dünyasını yansıtan özel anlatım biçimleri vardır. Yaptıkları resimler onların iç dünyalarını yansıtır. Resimlerini yaparken önceden planlayarak yapmazlar, yaparken planlarlar. Çocuk resimleri onları yetişkinlere anlatan önemli bir anlatım aracıdır. Psikolojik, pedagojik, çevresel ve sanatsal faktörler açısından hatta zeka düzeyi bakımından çocuğu bize tanıtır (Dilmaç, 2002:45).

Sanatsal dilin kullanılabilmesi sanatın en önemli amaçlarından birisidir. İnsanın, sanatsal düşünce ve üretim yoluyla kendini dışa vurması büyük önem taşır. Bireyin kendi öznel evrenini tanıması ancak kendi dışındaki nesnel evreni tanımasıyla olasıdır. Bu yolla kazanılan deneyimler, kişinin kendini anlatmada

önemli bir araç olacak ve kişiyi özgünleştirmeye başlatacaktır. Özgün anlatım çabası da özgün düşünmenin temelini oluşturan eleştirci düşünmeyi ve sentez-yorum yapmayı birlikte getirecektir (Gençaydın, 1993).

Okullarda Resim-İş eğitimi genel eğitimin bir parçası olarak görülmele birlikte kendine özgü, kendine özel eğitimi, yöntemi ve teknikleri olan bir alandır. Öğrenciler için bu ders, düşünsel, bilişsel, duyuşsal ve bedensel etkinlikler içinde bulunarak kendilerini ifade etmelerine olanak sağlayan çok yönlü önemli sanatsal bir araçtır. Kuşkusuz her sanat dalının kendine özgü bir iç disiplini, anlamı, amacı ve değeri vardır. Ancak tarih öncesinden beri, resmin dışında hiçbir sanat dalı insanoğlunun, dünyanın ve varlıkların algılanmasında, yorumlanmasında, kendisini ifade etmesinde etkili olamamıştır (Artut, 2007:1).

Resim eğitimi, özellikle okul öncesinde çocuğun coşuklu, meraklı, canlı, dış etkenlere açık duygusal özellikleri nedeniyle bu eğitimi alabileceği en iyi dönemdir. Bu derste çocuk, içinde yaşadığı çevreyi, ortamı tanır, çizdiği resimlerle (ben de varım) kendini çevresine kanıtlamaya çalışır, bir değer olduğunun bilincine varır. Dolayısıyla resim, çocuğun kendisini tanımlanmasında önemli bir faktör olarak görülür. Çocuğun sanatsal etkinlikleri kendini rahatlamasına, yaratıcı, insani duygu ve düşüncelerinin gelişiminde etkili olan önemli, sonsuz bir kaynaktır.

Resim dersleri sadece sanat eğitimiyle sınırlı kalmaz. Çocuk, doğa ile insanlar arasındaki ilişkileri tanır, yaşamın zenginliğini görerek yaratıcı özgün düşünce birikimiyle onun gelecekteki entelektüel gelişimine de olanak sağlar (Artut, 2007:2).

2.4.2. Okul Öncesinde Görsel Sanatlar Eğitiminin Temel İlkeleri

- Çocukların genel gelişimleri, onların bilişsel, duygusal, sanatsal algı, kavram düzeylerinde farklılıklar gösterebileceğinden bu tür bireysel özellikler ve farklılıklar etkinlik sürecinde göz önünde bulundurulmalı, plan ve programların oluşturulmasında öncelikli olarak bu esaslar göz önünde bulundurulmalıdır.

- Okul öncesinde sanat etkinlikleri çocuk merkezli olmalıdır. Sanat eğitimi çocuğun kendini dışı vurmasına olanak sağlayan son derece önemli bir ifade ve dışavurum etkinliğidir. Çünkü, bütün çocuklardan düşüncelerini sözcüklerle ifade etme konusunda gerekli dil gelişimini kazanmış olmaları beklenemez ve genellikle gizli duygu ve düşüncelerini sözcüklerle anlatma yerine daha çok çizimleri ile ifade etmeyi tercih ederler.
- Resim eğitimi, katı kurallar dizgesi içinde değil, onların yaratıcı gelişmelerine olanak sağlayan, ilgi ortamının oluşturulduğu, fırsatların verildiği iki ve üç boyutlu etkinlikler şeklinde yürütülmelidir. Grup çalışmalarında iki ve üç boyutlu çalışmaları ayrı ayrı yaptırmakta yarar vardır. Örneğin, bir gün kilplastilin çalışılıyorsa diğer gün pastel kullanılarak resim çizdirilebilir. Özellikle çocukların artistik gelişim düzeylerine uygun ortam ve araç-gereçler belirlenerek onların çeşitli gereçleri denemelerine fırsat verilir.
- Başka resimlerden, fotoğraflardan kopya yaptırılmamalıdır (canlı modelden resim yaptırılması önerilmez). Boyama kitaplarına ilişkin eğilimleri kontrol altına alınmalıdır. Bu durum çocuğun yaratıcı özelliklerini, hayal güçlerini ve kendine olan güvenini kısıtlar.
- Sanat etkinlikleri çekici, duruma getirilmelidir. Çocuğa konuyu verirken “Şunu çizin veya bunu yapın, boyayın yerine, konuyu öyküleştirerek, oyunlaştırarak-dramatize ederek ilginç, çekici bir anlatım dili oluşturulabilir. İşlenecek konu çocuğa yaşatılmalı, öğretici ve çocuk arasında duygusal iletişim sağlanmalıdır. Seçilen konular çocuğun gelişim düzeyine, ilgisine, hayal gücüne coşku dolu dünyasına-evrenine uygun olmalıdır.
- Okul öncesi resim eğitiminde çocuklar, etkinlik sürecinde oluşturdukları ürünlerin büyük bir çoğunluğunu içgüdüsel olarak gerçekleştirirler, estetik kaygı pek gütmazler. Yaratıcılığa oldukça yakındırlar, kendilerini yaşamın merkezi olarak görürler. Onların bu özelliklerinden dolayı çocuğun yaptıkları yetişkinler tarafından yaşamın gerçekleriyle çelişkili görülebilir. Örneğin, ‘Hiç mavi renkli bir kedi olur mu? Çizdiğin bu kız, ev resminden daha büyük olmuş” şeklindeki uyarılar ile yönlendirmeye çalışmak doğru bir yaklaşım

değildir. Çocuğun coşku dolu, şiirsel iç dünyasına müdahale edilerek artistik gelişimine ket vurulması, onun bocalayarak özgüveninin yitirilmesine neden olabilir.

- Teorik bilgiler konu öncesi, günlük yaşantılardan basit örneklerle ve çalışmalar sırasında sezdirilerek verilmelidir. Derslerde kuru bilgiler vermekten kaçınılmalı, etkinlikler sıkıcı olmaktan kurtarılmalıdır. Örneğin, renk konusuna ilişkin bilgi verilirken mavi ile sarının karışımından yeşil rengin elde edilebileceği uygulamalar ile gösterilmelidir.
- Bütün çocukların yaratıcı olduğu düşünülerek, çocukların sanatsal çabaları desteklenmeli, onurlandırılmalı gerektiğinde ödüllendirilmelidir. Ancak bir çocuğun yaratıcı özelliğinin bir diğerinden üstün tutup başarısı sürekli vurgulanmamalı, model gösterilmemelidir.
- Tamamlanan çalışmalar sergilenmeye uygun hale (paspartu) getirilmeli, değerlendirme sırasında ise çocuğun tüm çalışmalarını içeren (süreç dosyası-gelişim dosyası) etkinlikleri göz önünde bulundurularak incelenmelidir (Artut, 2007:1-3).

2.5. ÇOCUK VE GÖRSEL SANATLAR ETKİNLİKLERİNİN İLİŞKİSİ

Resim, psiko-pedagojik açıdan çocuğu bize tanıtmaya yarayan bir ölçüt olduğu gibi, onun zeka kişilik ve yakın çevre özelliklerini yansıtan bir ifade aracı olarak da büyük bir önem taşır. Her çocuk büyük belirli bir kas olgunluğuna eriştikten sonra, kağıt üzerinde bir takım çizgi ve figür denemelerinde bulunur. Bireysel zeka ve kişilik faktörlerinin yanı sıra, çocuğun çevreyle olan etkileşimi ve günlük deneyimleri, onun çizgisini başka çocuğun çizgisinden ayrılmasını sağlar. Çocuk bize resmiyle adeta kendisinin bir parçasını yansıtmakta, olaylar hakkındaki duygu düşünce ve görüş biçimlerini dile getirmektedir (Yavuzer, 2003:74).

Küçük yaşlarda sözcüklerden daha güçlü bir anlatım aracı olan resim, bize çocuğun iç dünyası ve büyüme süreci hakkında önemli bilgiler verir. Çocuğun benmerkezci bakış açısından uzaklaştığını, geniş bir çevrenin üyesi olduğunun farkına vardığını, resim yoluyla anlamak mümkündür.

Resim, kolay bir anlatım aracı olması nedeniyle, sınırlı sözcük bilgisine sahip bir çocuk için, kendisi ile dış dünya arasında iletişimi sağlayan bir araçtır. Resim çocuğun iç dünyasını keşfetmek için oldukça ideal, projektif bir tekniktir. Çocukların çoğunluğunun resmi sevmeleri ise bu tekniğin kullanımını kolaylaştırmaktadır (Yavuzer, 2003:74).

Edward De Bono; çocukların, içten özgün-yaratıcı düşüncelerini, sorun çözme becerilerini çizimleriyle betimlemelerine olanak sağlayan bir araştırma yapmıştır. Bono, çocuk çizimlerine ilişkin düşüncelerini şu şekilde ifade eder: Çok kişi bana, neden çocuklar için bir düşünme ortamı olarak çizimleri sözcüklere tercih ettiğimi sordu. Sayısız neden var. Küçük çocuklar fikirlerini sözcüklerle ifade etmekte her zaman çok iyi değiller; sözcükleri kullanmaları için ısrar etmek onların fikirlerini kısıtlamak olacaktı. Tekrarlayayım, bazen sözcüklerin anlaşılması zor olabilir ve gizledikleriyle anlamın yorumlanabilmesi için tahminler yapmak zorunda kalabiliriz (Artut, 2007:6).

Bono'ya (1997) göre çizimler açıktır ve görece daha belirgindir. Bir şekil çizebilmek için kendinize belirli bir fikir üretmelisiniz; bir çizimde 'tuğlalar yerlerine daha hızlı yerleştirilir' diyemezsiniz, çünkü bunun nasıl yapıldığını göstermek zorundasınızdır. Başka avantajlar da var. Bir çizimde tüm düşünceyi bir anda görebilir; eklemeler, değişiklikler, düzeltmeler yapabilirsiniz. Sözcükler kullanıldığında ise, ya belleğinizde tümüyle tutmak ya da elinizdekini her görmek istediğinizde tanımınızı başından sonuna okumak zorunda kalırsınız.

Yaratıcı insanlarla yapılan yeni bir çalışmada, hepsinin ortak özellik olarak çizimler ve taslaklar kullandığının görülmesi ilginçtir. Son olarak, dezavantajlı ortamlardan gelen çocukların, iş sözcükleri kullanmaya gelince yetersiz kaldıkları gerçeği var. Fakat yapılan ön çalışmalar görsel ifade söz konusu olduğunda bu yetersizliğin tekrarlanmadığı izlenimini vermektedir." (Bono, 1997).

Çocuğu kolay halde gözlemlene ve tanıma olanağı vermesi açısından, "oyun" ortamı gibi resim etkinliğinin de önemi büyüktür. Bu nedenle çocuğa

“karalama” evresinden itibaren kâğıt-kalemle buluşma olanağı hazırlanmalı, dilediği şekilde özgürce çizmesi konusunda çocuk cesaretlendirilmelidir.

Resim etkinliğinin yararlarına gelince resim, çocuğun küçük kas gelişimine, el-göz koordinasyonuna, bedensel, motor ve bilişsel gelişimine yardımcı olur. Ayrıca çocuğun zeka gelişiminin bir göstergesi, kişilik özelliklerinin ve iç dünyasının bir dışarı vurumu olması nedeniyle tanı ve sağaltım işlevlerini de görür. Bütün bunların dışında, örneğin geometri gibi bazı derslere de dolaylı katkı sağlar (Yavuzer, 2003:75).

San'a (1979) göre ise çocuğun gelişim süreci içinde görme, algılama, düşünme ve çevresiyle tanışma sürecinde oyun ve sanatsal etkinliklere karşı dayanılmaz bir dürtü, içgüdüsel, dinamik bir istek vardır. Bu istek, çocukta hayal kurma-imgesel beceri, konuşma, yürüme becerisi ile birlikte veya daha önce de ortaya çıkabilir.

İmge zihinsel bir sirkülasyon, bir akış demektir. İmge yoluyla çocuk mantıksal, analitik kurallara bağlı kalmaksızın çeşitli etkinlik ve buluşlara yönelir. Dolayısıyla çocuk yaptıkları etkinliklerle kendisini yansıtmakta, olaylar hakkında duygu, düşünce ve görüş biçimlerini algıladıkları şekilde dile getirmektedir.

Nitekim algılamayla elde ettikleri bazı simgeler-işaretler etkinlik süreci açısından son derece anlamlıdır. Çünkü bu simgeler çocuğun dünyasını dolaysız, yalın, saf bir şekilde yansıtan önemli unsurlardır. Çocuklar için gördükleri ve bildikleri şeyler hakkındaki düşünce ve duygularını sözcüklerle anlatmak zordur. Devim duygusuyla meydana getirilmiş bir ürün, onların sözcüklerle anlatamayacakları birçok şeyi ifade eder. Sınıflarda çocukların bu simgelerden anlatımsal yapıları, “mecaz” diyeceğimiz, bir çeşit görsel iletişim figürlerine, anlam taşıyan ve bildiren işaretlere ulaştıkları gözlemlenebilmektedir.

Sanat etkinliği sürecinde simge, bir yaşantının imgesidir, çocuk tarafından algılama sırasında toplanırlar. Sanat etkinliğinde görsel simgenin, ilk algının imgesiyle ilişkili olabileceği, ama onun asla bir kopyası olmadığı, bütün bir yaşantı ya da deneyim sembolü olduğu belirtilmişti. Çocuk bu simgeleri, becerisinin

sınırlarına göre ve yaşantısı ile ilgili olarak öğrendikleriyle bir bağlantı kurabildiği ölçüde, düşünce, duygu ve amaçlarını anlatacak bir mecaz yaratmak üzere bir araya koyar, kullanır (San, 1979).

Çizme, boyama, inşa etme gibi etkinlikler karmaşık süreçlerden oluşur. Çocuk bu çabaları sırasında çeşitli öğeleri birleştirerek anlamlı bir bütün oluşturur, böylelikle deneyim kazanır. Seçme, yorumlama ve yenileme, bu etkinliklerde dikkati çeken diğer işlemlerdir. Resim etkinliği sırasında birey, konu seçimi ve yorumlamasıyla bize salt bir resim örneği vermemekte, resimden öte bilgiler de sunmaktadır (Yavuzer, 1995:29).

Çocuk bize resmiyle adeta kendisinin bir parçasını yansıtmakta, olaylar hakkındaki duygu, düşünce ve görüş biçimlerini dile getirmektedir. Çocuk için resim, dinamik bir faaliyet örneği ve yalın bir anlatım aracıdır. Genelde sanat etkinlikleri, özelde resim açısından hiçbir zaman iki çocuk birbirine benzemez. Her biri büyüme, anlayış ve algılama açısından farklılık gösterir ve çevresini farklı olarak yorumlar. Bu nedenle çeşitli sanat etkinliklerinde de farklılıklara rastlanır (Yavuzer, 1995:29).

Dolayısıyla kolay bir anlatım aracı olan sanatsal etkinlikler, biyolojik yapısı gereği sınırlı zihinsel ve sözel birikime sahip bir çocuk için, kendi iç dünyası ile çevresi arasında önemli iletişimsel bir faktör olarak karşımıza çıkar.

2.5.1. Çocukların Çizgisel Gelişim Düzeyleri

Çocuk resimlerinin bütün yönlerini anlamaya esas teşkil eden şey, çoğu çocuğun sırayla, ilginç bir dizi önceden belirlenmiş sanatsal anlatımlardan geçtiğidir. Bütün çocuklar çocuklukları boyunca kendilerinden beklenen değişimlerden, her yaş grubuna ait özellikleri göstererek geçerler. Bu sanatsal gelişim evreleri tüm dünya için evrenseldir, resimle iletişim kurmak için iz yapmak her normal çocuğun yeteneğinin ortak bir parçasıdır (Malchiodi, 2005:101).

Resimleri gerçekte ilginç kılan; çocuğun bütün yaşantısını tanımaya yönelik çalışmalarda, dışarıya çıkan somut veriler olarak çizgilerin içerde olup biten hakkında kimi ipuçları vermesi ve sanatsal gelişmeye ışık tutucu kimi davranışları

içermesidir. Bu nedenle çocuk resimleri sanatçı, eğitimci, ruhbilimci, terapist... gibi bir çok değişik kesimlerden araştırmacının ilgi odağı olmuştur (Kırıçoğlu, 2005:73).

Britsch (1926) Çocuk resimlerinin sistematik bir gelişme çizgisi izlediğine ilk dikkatleri çeken Gustaf Britsch'tir. Britsch, bu resimlerin kendi kuralları içinde basitten karmaşığa doğru organik bir biçimde geliştiğini söyler (Kırıçoğlu, 2005:75).

Aynı görüşü paylaşan Arnheim'e göre çocuk resimlerindeki gelişme bir algısal olgudur. Bu gelişme algısal ayırimsama süreci içinde gerçekleşir. Çocuk resimleri gerçek bir yaratmadır. Çocuk gördüğü nesnenin yapısal bir eş değerini resimlerinde yaratır. Gelişme ayırım sanmamıştan, ayırım sanmışa doğru olur Arnheim çocuğun çizgisiyle algısı arasında bağlantıyı kurarken bu işlemin ussal yanı ile birlikte gelişimsel yanını da vurgular. Çocuk resimlerindeki kimi özellikler(orsansızlık, düzleme, röntgen resim... vb.) çocuk tarafından iki boyutlu resim düzlemi üzerinde üçüncü boyutu yaratmada bulunmuş özgün çözümlerdir (Kırıçoğlu, 2005:75).

Çocuklar büyüdükçe resimleri daha ayrıntılı, daha oranlı ve daha gerçekçi olur. Bununla birlikte resimlerin gelişmesi açısından her evrede çocukların yaptıkları resimleri niteleyen bazı çarpıcı ve çok ayırıcı özellikler bulunur (Yavuzer, 2005:31).

Her çocuk çevresini farklı olarak yorumlar. Değişik kültür, yetişme koşulları ve bireysel özellikler, doğal olarak çocuk resimlerinde de farklılığa neden olmaktadır. Ancak bu farklılıklar; çocukların ilk kalem tutma becerisinin başladığı dönem olan "karalama" evresi (2-4 yaş arası) sonrasında ortaya çıkar ve devamlılık gösterir. "Stereotipi" olarak da bilinen karalama döneminde çocuğun çizgisel özellikleri genel anlamda tüm dünyada benzer özellikler gösterir (Artut, 2007:35).

Karalama büyümenin ilk adımıdır. Bunlar eğlenceli, heyecanlı motor aktiviteleridir. Bu süreçte çocuklar el kol hareketleriyle kâğıt üzerinde görsel izler oluşturmakta ve bunlardan zevk almaktadırlar (Arnheim, 1984). Karalama yapmak yaklaşık 2 yaşında başlar, ama tüm gelişimsel süreçlerde olduğu gibi bu daha erken ya da daha geç başlayabilir. Önemli olan çocuğa sanatsal olanakları sunmaktır.

Kellog ve O'Dell'e göre (1967) karalamalar, çocuk sanatının yapı taşıdır. Çocuk bu çizgileri kâğıdın üstüne çizmenin nasıl bir duygu olduğunu, neye benzediğini keşfettiği andan itibaren, hiç kaybetmeyeceği bir şey olan Sanatı keşfetmiştir (Kellog ve O'Dell, 1967).

Çocuk, imge yoluyla mantıksal, analitik kurallara bağlı kalmaksızın çeşitli etkinlik ve buluşlara yönelir. Dolayısıyla çocuk, yaptığı etkinliklerle kendini yansıtmakta, olaylar hakkında duygu, düşünce ve görüşünü kavrayabildiği, algılayabildiği şekilde dile getirebilmektedir. Çevresindeki olayları ve varlıkları kavrama olgusuna da ancak bir yetişkinin müdahalesi olmaksızın, kendisi keşfettiği zaman doyuma ulaşabilmektedir.

Çocukların gelişim sürecini tanımadan yetişkinler tarafından bir şeyleri çabucak öğretmeye, yönlendirmeye çalışılması durumunda çocuklar, kendilerini açık bir şekilde ifade etme becerisinden yoksun kalabilirler. Çünkü böyle bir durumda yetişkinlerin yersiz müdahale ve denetimleri, çocukların gelecekteki sanatsal (artistik) yaşamlarındaki düşüncelerini dile getirebilmelerinde, estetik davranış geliştirebilmelerinde ve kendilerini ifade etme becerilerinde olumsuz gelişmeler görülebilecektir. Nitekim resim yapmak; çocuğun özgün ve yalın bir şekilde dile getirdiği duygusal ve düşünsel yaşamın en doğal imgelerinin bir görüntüsüdür. Çocuğun iç dünyasının ve genel gelişiminin bir yansıması olan bu özelliği büyük sanatçıların (ressamların) yapıtlarının geçirdiği duygusal süreç ile büyük benzerlikler göstermektedir (Artut, 2007:36).

2.5.1.1. Karalama Devresi

Bir oyun anlayışı içinde ilk çizme denemesine başlayan 2 yaşlarındaki çocuk, bu etkinliği süresince herhangi bir varlığın çizimini yapmaktan çok, amaçsızca karalamalar yapar. Bu karalamalarını bıkmadan sürdürmek istemesinin temelinde, hem motorik hem de görsel bir zevk yer alır. Yani elini kolunu sürekli hareket ettirmenin verdiği hareketsel tadın yanı sıra, elindeki çizici aracın kendi hareketiyle yüzeyde meydana getirdiği değişikliklerin yarattığı görsel zevk, oyun anlayışıyla da birleşerek, ona göre mutlulukların en güzelini oluşturur. Bu tür karalamalarda

(çiziktirmelerde) her türlü çiziciyi – kurşun kalem veya tükenmez kalem, tebeşir, pastel çubuğu ve hatta annesinin ruju, göz kalemi vb. – kullanarak, her türlü yüzeye – kâğıda, duvara, halıya, masaya, elbiselerine vb. karalamalar yapar (Yolcu, 2004:150).

Duyusal motor deneyimleri açısından bu, çocuğun yaşamında kinestetik olarak düşündüğü dönemdir, el göz koordinasyonu kurmaya ve tırmanma, yürüme ve koşmaya başlar. Bir hedefe yönelik, amaçlı davranış derece derece gelişir ve çocuklar sık sık etraflarındakilerin davranış ve konuşmalarını taklit etmekten hoşlanırlar. Bu evrenin sonlarına doğru sembolik düşünme başlar ve çocuklar çevrelerinde gördükleri şeyleri şekil, renk ve büyüklüklerine göre sınıflandırırlar. Dilin gelişimi de giderek önem kazanır (Malchiodi, 2005:107).

Karalamalar ve diğer ilk resim faaliyetleri kinestetik deneyimlerle görsel ve motor faaliyet arasındaki koordinasyonu sağlama çabasıyla bağlantılıdır. Bir noktaya kadar bu doğrudur, küçük çocuklar alıştırılmalar yaparak önce kaba, ardından daha ince motor denetim ve artikülasyon geliştirmeye çabalamaktadır. Ancak ilginç olan, çocukların bir işaret yaptıklarını bilmeleridir. Kâğıt ve mum boyaları kullanılmadan zevk alırlar. Gonas ve Yonas'ın belirttiğine göre, eğer çocuğun keçeli kalemi iz bırakmayan bir taneyle değiştirilseyse çocuk karalama yapmayı bırakacaktır. Çocuklar kollarının hareketinden hoşlansa da kâğıt ya da başka bir yüzeye işaret yapmak da ilgilerini çeker (Winner, 1982:98).

Çocuğun ilk karalama devresine geçişi, kas gelişimine, zekâ, genel sağlık durumu ve resim çizmeye ayrılan zamana bağlı olarak birkaç hafta veya birkaç ay erken ya da geç olabilir. Genel olarak normal bir gelişim sürecini izleyen her çocuğun içgüdüsel olarak gerçekleştirdiği ilk eylemler rasgele, belirsiz, bilinçli olmayan, kontrolsüz karalamalar şeklindedir. Bu karalamalar sınırlılık-mekân kavramı olmaksızın yüzeyin her tarafını gelişigüzel kaplamaktadır (Pillar, 1998:83).

Çevrelerine olan merak, ilgi ve öğrenme isteği heyecanlı bir şekilde devam eder, fakat çevresindeki nesnelere işlevselliğini 1,5 yaşından önce kavrayamaz. Çocuğun çizgileri ile doğal varlıkların (objeler) yapıları arasında anlamlı bir ilişki

görülmez. Çizgiler tamamen, çocuğun o anki duygusal, mantıksal sürecinin bir sonucu olarak ortaya çıkar. İlk çizgiler daha sonraları kontrol altına alınır ve daha çok bir amaca yönelik olarak ritmik bir karakter gösterir (Hurwitz ve Gaittskel, 1970).

En sonunda, çocukların çoğu çizgilerini büyük dairesel şekillere dönüştürme eğilimine girer ve çizgilerini tarayıcı, dalgalı daha ince veya kalın olacak şekilde değiştirmeyi öğrenirler. Çocuklar karalama devresindeki ilk işaretlerle tasarladıkları resimleri yapabileceklerinin genellikle farklarına varamazlar. Çocuklar, çizim yüzeyinde kollarını sık sık ileri geri döndürerek bazen de resim yapılan yüzeyin dışına çıkarak rasgele çizimler yaparlar. Zamanla, çocuklar kollarının hareketleriyle yaptıkları çizimler arasındaki ilişkiyi fark ederler. Bu keşif, çocuklara özel bir zevk veren belli çizgilerin tekrarlanması ve çizgilerini denetim altına almalarıyla gelişir (Roland, 1995:89).

Linderman'a (1997) göre, çocukların tüm bu çizgisel aktiviteleri, kendi içinde farklı gelişim basamaklarını oluşturur Bunlar:

- 1. İsimsiz karalamalar (Discorderly scribbling):** Çizgiler gelişigüze'dir. Geniş kol hareketleri ile çizim yaparlar.
- 2. Kontrollü karalamalar (Controlled scribbling):** Kontrollü çizgiler çocuklarda motor koordinasyonunun gelişmesiyle gerçekleşir. Yani çocuklar, kol hareketi ile çizgiler (en, boy, diyagonal, dairesel) arasındaki ilişkiyi fark ederler.
- 3. İsimlendirilen karalamalar (Naming of scribbling):** Çocuklar, yaptıkları karalamaları bir nesne ya da obje olarak adlandırmaya başlarlar (Aslında bu çizgiler hiçbir nesne veya objeye benzemez, onlar hala bir karalamadır). Çocukların bu şekildeki davranışları önemli bir gelişmedir. Bu, onların şekiller ile ilgili düşünmeye başladıklarına işaret eder. Çevrelerindeki yaşam ile ilişki kurarlar, şekillerin yapılarını algırlar. Bazı geometrik formları bir nesne veya bir insan figürü olarak isimlendirirler. Örneğin, "Baba" kavramı

çemberin içinden aşağıya doğru uzanan iki çizgi (bacaklar) olarak betimleyebilirler.

Çocuğun karalama dönemine ilişkin çizgisel özellikleri Cyril Burt (Steveni, 1968) aşağıdaki şekli ile belirlemiştir. Buna göre:

2.5.1.2. 2,5 ve 3 Yaş Grubundaki Çocukların Çizgisel Gelişim Özellikleri

- Çizgiler anlamsız olup, omuzdan hareketli, kuvvetli, saat yönünde, sağdan sola doğrudur.
- Çizgiler amaçlı, düzensiz fakat dikkat merkezlidir (bunlar sözel olarak adlandırılabilir).
- İlk taklit edici izimler, bilek hareketleri kol hareketleriyle yer değiştirmiştir. Parmaklarını kullanma ve yetişkinleri taklit etme çabaları görülür.
- Çizgilerde belirginlik ve bir nesnenin özel parçalarını birleştirmeyi araştırır ve bir üst basamağa geçiş özelliklerini gösterir.
- Özellikle pastel boya kullanımında uzun şeritler halinde çizim, büyüdükçe lekeler şeklinde de boyamalar görülür.
- Denetimsiz, kısa süreli, doğal (sponten) boyamalar görülür.
- Renk kavramı yoktur, renkleri kısa fırça darbeleriyle kullanırlar.

2.5.1.3. İlk Semboller ve Kellogg'ın Araştırmaları

1948 ve 1981 yılları arasında yüz binlerce çocuk resimleri üzerine yaptığı araştırmalarla tanınan Psikolog Dr. Kellogg (1910-1987), Özellikle farklı ülkelerdeki çocuklar tarafından yapılmış binlerce resmin koleksiyonunu oluşturmuştur.

2-6 Yaş arası çocukların çizim özelliklerini gösteren 7.500'den fazla resim vardır. Kellogg'ın araştırma kapsamındaki bu resimler mikro filme alınmış olup, bugün (ABD) Appalachian Üniversitesindeki tüp hanenin koleksiyonundadır. Kellogg'ın yorumlarını da içeren r simler, bu alanda çalışan psikologlar ve çocuğun sanatsal gelişimi i ilgilenen eğitimciler için önemli bir referans kaynağı olarak

görülmektedir. Çocuk resimlerini sistemleştiren Kellogg, okul öncesi çocuğun çizgisel gelişimine en ilginç açıklamayı getirmiştir. Kellogg, çizgilerin doğal bir süreç içinde birbirinden etkilenecek geliştiğini söyler. Bu gelişmede çocuk bir düzen ve bir uyum aramaktadır (Kellogg, 1970).

Kellogg yaptığı araştırmalar sonucunda çocukların karamalarını sınıflandırarak 20 değişik temel karalama türünü oluşturmuştur (Kellogg, 1970).

1. Karalama		Nokta vuruşlar
2. Karalama		Tek dikey çizgi
3. Karalama		Tek yatay çizgi
4. Karalama		Tek sağa sola yatay çizgi
5. Karalama		Tek kavisli çizgi
6. Karalama		Çok sayıda dikey çizgi
7. Karalama		Çok sayıda yatay çizgiler
8. Karalama		Çok sayıda çapraz çizgiler
9. Karalama		Çok sayıda eğri çizgiler
10. Karalama		Yarım eğri çizgi
11. Karalama		Eğri, bükük kapalı çizgi
12. Karalama		Zig zag veya dalgali çizgi
13. Karalama		Tek ilmik çizgi
14. Karalama		Çok sayıda ilmik çizgi
15. Karalama		Spiral çizgi
16. Karalama		Üst üste binmiş dolgu çember çizgiler
17. Karalama		Üst üste binmiş çember çizgiler
18. Karalama		Ayrık dairesel çizgiler
19. Karalama		Tek kesilmiş çember
20. Karalama		Hatalı çember

Çocuklar, başlangıçta çevrelerinde gördükleri varlıkları nesnelere bütün olarak algırlar. İlerleyen gelişim dönemlerinde ise bütünü oluşturan parçalar arasındaki ilişkileri algılayıp organize ederek yorumladıkları görülebilmektedir.

Karalama devresinin son dönemlerinde belli belirsiz göze çarpan ilkel betimlemeler Cyril Burt'a göre "Lokale Çizimler" olarak ifade edilmektedir.

Dolayısıyla çocuk, bir nesnenin parçalarını görüp onları çizmeye başlar (Steveni, 1968).

Bir şeylerden haberdar olmanın ilk göstergeleri, eğri dairelerden oluşan (mandala) çizimlerdir. Dairenin keşfedilmesi, çocuğun daha sonraları güneş, insan kafası çizimlerine ilişkin önemli duyuşsal güç olarak görülür (Artut, 2007).

Rhoda Kelloga (1970) göre; “Mandala” olarak tanımlanan dairesel çizimlere ilişkin yapılan araştırmalarda çocukların resimlerinde bütün dünyada hangi din ırk veya kültürden olursa olsun ortak evrensel özellikler gösterir.

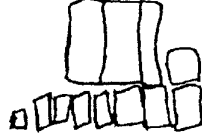
2.5.1.4. Karalama Evresinin (4. Yaş) Sonu

Dördüncü yaşın başlarında, çocuk zihinsel büyümede büyük bir adım atar. 0 artık gerçek objelerin yerini alan zihinsel sembolleri biçimlendirme objelere ve olaylara işaret etmek için kelimeleri kullanabilme, objelerin gruplamalarını yapabilme (çoğu kez tutarsız olarak) ve çok basit düzeyde akıl yürütebilme ve olasılıkla kelimelerden çok zihinsel imajlar kullanma yeteneğine ulaşır. Çocuk ortalama dört yaş dolaylarında bazı durumlarda Piaget'nin sezgisel düşünme diye adlandırdığı döneme doğru (4-7 yaş) hareket etmeye başlar (Charles, 1992).

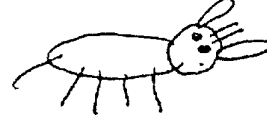
Artut'a (2002) göre bu dönemde çocuğun artistik etkinlikleri coşkusal belirtilerle bağlantılı olup, onun öz benliği ile eşyalar arasındaki etkileşimler sonucunda gerçekleşir. Objelerin belirsiz ayrıntılarını fark etmesine rağmen bir süre daha karalamalarını sürdürür. Yaptığı resimler (çizgiler) üzerinde hemen hemen hiç konuşmaz. Zamanla çizgilerle gerçek objeler arasında belli belirsiz benzeşimler görülür.

Çizgi, objenin gerçek yansıması olarak görülür. İçgüdüsel değil, daha çok düşüncelerini dile getiren konuları yapma çabaları ile dikkati çeker. Çizdiği şekiller yatay veya dikey konumdadır. Dört yaşına doğru da çizimler hakkında yorum yapmaya çalışarak kimilerini de isimlendirir. Yaş ilerledikçe şema öncesi devrenin özelliklerine uygun çizimler ve yorumda anlamlı değişkenlikler görülür (Artut, 2002) (3, 4, 5, 6. Resim).

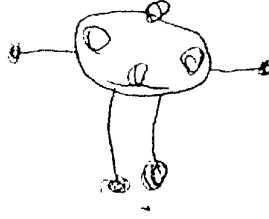
Görsel denetimin sağlandığı karalamanın son evresine (4 yaş) ilişkin çocukların bina, insan ve hayvan figürlerinden oluşan deneyimlerine ait aşağıda Kellogg'dan örnekler verilmiştir.

3. Resim. Bina çizimi (4 Yaş).

4. Resim. Hayvan figürü çizimi (4 Yaş).

5. Resim. İnsan figürü (4 Yaş).

6. Resim. İnsan figürü (4 Yaş).

2.5.1.5. 4 Yaş Grubundaki Çocukların Çizgisel Gelişim Özellikleri

- Görsel kontrol gelişmiştir. Örneğin, bir insan figürü çiziminde; ayaklar bir çizgi, gözler ise bir nokta şeklindedir. Eller, kulaklar, saçlar ve ağız-diş belirgin bir şekilde görülür.
- Baş çiziminde yuvarlaklar favori şekil haline gelmiştir.
- Çocuk çizimini daha gerçekçi bir şekilde gösterebilmek için bazen ikinci bir yuvarlağı gövde için, ikinci bir çift çizgiyi de kollar için kullanabilir.
- Parçadan bütüne bir sentez oluşturamama güçlüğü çekildiğinden çocuk bu çabayı sık sık denemez.

Ayrıca gerek ev içinde gerekse anaokulunda çocuklara yaptırılacak her türlü çizme ve boyama etkinlikleri onların görsel kontrol gelişimine, yaratıcı düşünceye sevk eden önemli bir unsurdur.

2.5.1.6. Şema Öncesi Dönem (4 – 7 Yaş)

5-6 yaşında çocuk kendi duygu ve düşüncelerini ortaya koyacak girişimlerde bulunur. Kendi bedenini tanımaya başlayan, aile ortamında anne ve babasıyla çok yakın ilişki kuran bir çocuk olarak, çizimlerinde en çok sevdiği insan figürüne yer verir. Kocaman bir baş ve başa bağlı iki bacak ve yine baştan çıkan iki koldan ibaret çöp adam insan figürlerinde, gövde hemen hiç çizilmez. Bunun temel nedeni, algı ve dikkat eksikliğidir. Hareketli ve kendi bedeninde daha çok kullandığı organlara yoğunlaşan dikkati, bu organlara göre hareketsiz olan gövdenin çizimini engeller. Beceri eksikliği de eklenince, oran ve ölçüden yoksun, frontal duruşlu (önden-hareketsiz duruş) insan figürleri ortaya çıkar (Yolcu, 2004:153).

Çocuk, gördüğü nesnelere yapısal bir eşdeğerini yaratırken dikkatini her çizdiği şema üzerinde ayrı ayrı yoğunlaştırır. Bir resimde; at, ev, sinek, ağaç, çiçek birbirleriyle ilişkisine bakılmaksızın çizilir. Bu özelliği Arnheim, yerel çözüm (Local Solution), Piaget, bütünden uzaklaşma ya da parçada yoğunlaşma (centration) olarak tanımlar. Bir resimde attan büyük kelebek, evden büyük insan çizilebilir. Bu da bu yaş çocuğun resimlerinin çekiciliğinden biridir (Kırışoğlu, 1998).

Şema öncesi dönemde çocuk genellikle yalnız resim çizerken kendi kendine konuşur, çevresindeki kişiler gözlemciler ilgisini çekmez, konuşmalar monolog şeklindedir. Çizdiği figürlere isimler verir ve onları konuşturur. Piaget'e (1973) göre çocuk konuşmalarının %5 -15'i monolog şeklindedir (Günçe, 1973).

İnsan, eşya ve hayvan figürlerinin tanımı gerçeğe oldukça yakın olup, bunlara hareket verebilirler. Örneğin, yürüyen bir insan figürünün betimlemesiyle ayaklar oldukça abartılı olarak çizilebilir (Roland, 1995).

Resimlerinde evlerin, insanların, ağaçların oturduğu bir yer çizgisi, bir de gökyüzü çizgisi görülür. Bazen yer çizgisi yerine Çocuk resim kağıdının alt kenarını kullanır. Resimlerinde perspektif yoktur ve hala resimler hayal ve bilgi ürünüdür (Kantarcioğlu, 1998).

Çocuk altı yaşında okul öncesinin son dönemlerini genel gelişim düzeyi ile birlikte öğrenme becerisinde de yeni değişkenlikler ve işlevler kazandığından önceki resimlerindeki sembolik özelliklerin yerine artık şemasal özellikler ve somut düşünme belirtileri görülür. Kağıt yüzeyinin doldurulmasında amaçlı ve anlamlı çizgiler fark edilir. Sürekli arayış içerisinde olduklarından oluşturmaya çalıştıkları, sembollerde değişkenlikler görülebilir. Bazı olayların resimlerinde, eşyalar ve insanlar havada uçuşur gibidir. Renklerin kullanımında kararsızlıklar görülebilir, ancak renkleri anlam ve amaçlarına uygun bir şekilde kullanmaya özen gösterirler İnsan vücutlarının oluşturulmasında genellikle geometrik şekilleri tercih ederler (MEB, 1998:34).

Şematik öncesi devirde çocuk resimlerinde görülen özellikler şunlardır:

- Resimleriyle düşünceleri arasındaki ilişki kurma çabası görülür.
- Sürekli arama sonucu oluşan simge biçimlerinin durmadan değiştiği görülür.
- İnsan resmini: başı bir daire, kolu ve bacakları çizgi, el ve ayakları da karışık bir biçim anlayışı içinde yapar.
- Renkleri coşkuyla kullanır, gerçeğe bağlılık yoktur.
- Kompozisyonlar bilinçsiz bir biçimdir (MEB, 1998:34).

2.5.2. Çocuğun İç Dünyasını Dışa Vurmada Görsel Sanatların Rolü

Çocuk için resim zaman zaman dilin yerine geçer. Sözel olarak ifade edemediği olayları resim yoluyla anlatmaya çalışır. Bu konuda oldukça özgür davranır (Yolcu, 2004:138).

Kişinin iç dünyası ile dış dünya arasındaki uyum sorununda anlatım araçları önemli rol oynar. Bir anlamda kişinin bilinçaltı süreçlerinin gizli, içsel yapısında yer alan ilişkilerin, çatışmaların, uyumsuzluğun ya da uyumun görünür hale gelmesi, anlaşılması ve yorumu anlatım yolu ile olur. Çocuk resimleri işte bu anlatım yollarından biridir. Böylece çocuk resimleri ruh sağaltımının hizmetine girer (Kırıçoğlu, 2005:65).

Her çocuk büyük belirli bir kas olgunluğuna eriştikten sonra, kâğıt üzerinde bir takım çizgi ve figür denemelerinde bulunur. Bireysel zekâ ve kişilik faktörlerinin yanı sıra, çocuğun çevreyle olan etkileşimi ve günlük deneyimleri, onun çizgisini başka çocuğun çizgisinden ayrılmasını sağlar. Çocuk bize resmiyle adeta kendisinin bir parçasını yansıtmakta, olaylar hakkındaki duygu düşünce ve görüş biçimlerini dile getirmektedir (Yavuzer, 2003:23).

Küçük yaşlarda sözcüklerden daha güçlü bir anlatım aracı olan resim, bize çocuğun iç dünyası ve büyüme süreci hakkında önemli bilgiler verir. Büyük bir olasılıkla, çocuğun oluşturduğu ilk insan sembolü gerçek bir insandan uzak olmakla birlikte, bir bireyin çeşitli özelliklerini yansıtmaya açısından önemlidir. Çocuklar yaratıcı çalışma için özel bir uyarıya gereksinim duymazlar. Her çocuk, herhangi bir engelleme olmaksızın, kendisinde var olan derin yaratıcılık dürtülerini kullanabilir (Yavuzer, 2005:13).

Çocukların hayal kurma becerisi konuşmadan daha önce başlar. Hayal, çocuğun gelişimindeki bütün aşamalarda ve bu gelişimin her yönünde önemli bir rol oynar. O kadar ki, çocukların yetişkinlerden daha çok hayal kurdukları söylenir. Bunun en önemli nedeni, yetişkinler, davranışlarını, durum ve olaylara karşı tepkilerini daha çok mantık kurgusu içinde ele alır. Oysa çocuk, bu tür mantıksal ilişkiler kurmada yeterli olmadığından hayal gücünün tetiklediği bir yaratıcılıkla tepkilerini ortaya koyar. Böylelikle, bölük pörçük bölümlerden bütünler meydana getirebilmekte, bunu yaparken de elemanları gayet esnek bir biçimde kullanmayı başarabilmektedir (Yolcu, 2004:138).

Normal bir çocuğun günlük yaşamda biriken gerilim ve sıkıntılarını atabileceği, içinde sadece kendisi için ayrılmış malzemelere ve bir yetişkine sahip olduğu, paylaşmak, işbirliği yapmak, düşünceli, kibar ve düzgün olmak zorunda olmadığı bir yer. Çocuk böyle bir yerde koşulsuz olarak saygı gördüğünü ve kabul edildiğini bilerek duygularını hissedebilir ve düşüncelerini sonuna kadar ifade edebilir (Malchiodi, 2005:61).

Bir başka yönden çocuk resimleri üzerinde, çocukların bu resimleri yaparken seçtikleri boya ya da kalem gibi gereçlerin çocukların kişiliklerini anlatma bakımından önemini vurgulayan araştırmalar yapılmıştır. Alschuler ve Hattwich, çocukların büyürken kendilerini anlatan coşku dolu resimlerden bir fikri kendilerine göre en doğru biçiminde anlatmaya yönelik çizimler yapmaya doğru geliştiklerini ileri sürerler. Bir başka deyişle, çocuklar küçükken boyayı, fırçayı, daha büyük yaşlarda ise çizgiyi yeğlerler (Kırıçoğlu, 2005:66).

2.5.2.1. Çocuk Resimlerinin Görsel Algılama Açısından Özellikleri

Bilindiği gibi insanlar, çeşitli faktörlerin etkisiyle farklı kişiliklere bürünür ve bu özelliklerini yaşantılarında çeşitli şekillerde yansıtırlar. Bu farklılığa en önemli etken, aileden gelen genetik yapı ve çevredir. Buna bağımlı olarak da, algılama farklılıkları söz konusudur. İşte, bu algı farklılıkları, sanatsal etkinliklerde farklı davranış ya da anlatımlara yönelmeyi ve bu davranış ve anlatımların bir özelliği olarak kişiliğin bir parçası olmasını sağlar. Çocuk için sanat, yalnız bir anlatım aracıdır. Sanat açısından hiçbir zaman iki çocuk birbirine tümüyle benzemez. Her biri büyüme, anlayış ve algı açısından farklılık gösterir ve çevresini farklı yorumlar (Yolcu, 2004:142).

Her eğitimci gibi sanat eğitimcisinin de önce çocuğu iyi tanması gerekir. Çocuğu tanımanın çeşitli yöntemlerinden biride onların yaptıkları resimlerdir. Aslında psikolojik verilere göre çocuğu ve onun gelişimini öğrenmek, bilmek zorunda olan sanat eğitimcisinin çocuk resimlerinden edineceği izlenimler daha değişik, renkli ve farklı bulgular sağlamasına olanak verecek niteliktedir. Bir eğitimcinin ifade ettiği gibi “Çocuk resimleri onların ruhlarının gerçek aynalarıdır.” Tüm çocukların iç dünyalarını yaptıkları bu resimlerde görmek ve okumak mümkündür (Türkdoğan, 1981:34).

Eğitimciler ve sanatçılar çocuk resimleri için bir yaş sınırı çizip, çocuk yaşamını bu sınırlar içinde gözleyip izlerler. Genellikle de 3-15-18 yaşlar arasını örneklerler. Uzun inceleme ve araştırmalardan sonra psikolog ve eğitimciler çocukları şu görüntü altında nitelemişlerdir:

- Yapıcı Tipler
- Görücü Tipler
- Karışık Tipler

1. Yapıcı Tipler

Yapıcı tip çocukları, nesnelerdeki bütünü oluşturan parçaların farkına varırlar. Bir başka şekilde söylemek gerekirse, resimlerinde, parçadan bütüne doğru bir gidiş görülür. Bu, bir anlamda inşa etmedir. Çizimlerinde, parçaları ekleye ekleye yapısal bir bütüne ulaşırlar. Sözelimi bir figüründe baş, gövde, kollar, bacaklar gibi uzuvlar, vücudun neresine takılı olduğu ve ayrı birer uzuv(parça) olduğu bellidir (Yolcu, 2004:142).

Bu özelliklerinden ötürü bu çocuk grubuna inşacı tip adı da verilebilir. Bu gruptaki çocukları yalnız insan figürlerinde değil, tüm öteki konuların anlatımında da aynı tavır içinde gözleriz. Örneğin, bir hayvan, bir ağaç, çiçek ve benzeri konuların tümünde evvela parçaları ayrıntılı olarak görür ve bunları birbirine ekleyerek anlatımını sürdürür. Yapıcı veya inşacı tip olarak nitelenen bu çocuklar renkli resimlerinde daha bilinçli görünürler. Üç boyutlu anlatımlarda, boya, tel, kil, ağaç, mukavva çalışmalarında bir yeteneğe sahip grup olarak bu farklarını belirtirler (Türkdoğan, 1981:36).

2. Görücü Tipler

Yapıcı tip çocuklarının aksine bu tipteki çocuklar, nesnelere bir bütünlük esprisi içinde algırlar. Bütün içindeki parçaların farkındalığından çok, bütünün görsel etkisi içindedirler. Nesnelere kendilerinde uyandırdığı ilk izlenimleri anlatmak ve yansıtmak isterler. Bu nedenle de bu tip çocuklara ayrıca, bütünleyici ya da izlenimci tip de denir. Nesnelere silüetini oluşturan kontur çizgilerini andıran ve sanki telden yapılmışçasına bir etki uyandıran lekesele bir anlayışta resimler yaparlar (Yolcu, 2004:142-143).

Bu çocuklar resim çalışmalarında konuyu bütünü ile ele alırlar. Çizgi halindeki resimlerinde insanın baş, gövde, kol ve bacakları ayrıntısız çizilir. İnsan vücudu bir bütün içinde gösterilir. Sözelimi, ağaçlardan oluşan bir doğa parçasının resmini çizip renklendirirken tüm ağaç dallarını bütünleştirerek topluca ifade ederler, sanki tüm ağaçlar bir bütünmüş gibi anlatılır. Hayvan resimlerinde keza tüm baş, gövde ve bacak, ayak ayrıntılarını düşünmeden yalnızca dış çizgileriyle sanki telden yapılmışçasına bir resim ortaya koyarlar. Desen çiziminden renkli resim aşamasına geçtiklerinde daha cesur davranırlar. Boyalarla daha iyi anlatma yaratma olanağına kavuştuklarını varsayarlar (Türkdoğan, 1981:34-35).

3. Karışık Tipler

Adından da anlaşılacağı gibi, yapıcı ve görücü tip özelliklerini taşıyan tiplerdir (Yolcu, 2004:143). Çoğu zamanda cetvel, pergel gibi araçların etkisiyle planlı çizimler oluştururlar. Çizgilerde doğruluk, ölçülülük, düzenlilik tutkuları sezilir. Karışık tip olarak nitelenen bu grup çocukların, resimlerinde bütün içinde parçalara yer verme anlayışı egemendir. Bunlar, gerek çizgi, gerekse boya ve üçboyutlu çalışmaya olanak veren maddelerle çalışmaya çok yatkındırlar resmin her türünde yaratıcı yapıları gözlenir (Türkdoğan, 1981:36).

Sözelimi, bir ağaç çiziminde, görücü tipteki çocuğun, yaprakları bir bütün içinde lekesele olarak ifade etmesi, görücü tipteki çocuğun ise dal ve yaprakları parçalar halinde anlatması karşısında yaptığını niteliksiz olarak belirlemez. Kaldı ki, uzaktaki bir ağacın yaprakları tek tek algılanmadığı ama bu yaprakların oluşturduğu bir leke düzeni içinde görüldüğü de bilinmektedir. Unutulmamalıdır ki, tip özellikleri tamamen bir algılama ve bunun sonucu olarak kendilerini bu biçimde ifade etme özelliğidir (Yolcu, 2004:144).

Son söz olarak şunu söylemek gerekir ki, bu tiplerden herhangi biri diğerinden daha nitelikli ya da niteliksiz değildir. Her bir tipte yer alan çocuklar, diğer tipten, niteliksel bir farkla değil, dış dünyayı algılama ve bunun sonucu olarak da kendilerini ifade etme özellikleriyle birbirlerinden ayrılırlar. Bu nedenle, görücü tipteki bir çocuğun, yapıcı tipteki çocuk gibi parçaları birbirine ekleyerek bir bütün

ulaşmamış olması, onun resminin niteliksiz diğzerinin ise nitelikli olduğu anlamına gelmez. (Yolcu, 2004:144).

2.5.2.2. Resimlerdeki Figürlerin Anlamları İnsan Figüründeki Kısımların Anlamları

Resmin bırakacağı ilk izlenim son derece önemlidir. Resmin kağıt üzerinde sunuluşunun önemi büyüktür. Örneğın, bir adam resminde ellerin kalçaya konması, ağza sigara konması, ayakların geniş olması, saldırganlık duygularının bir ifadesi olarak kabul edilir.

Özel Belirti ve İşaretler

1. Büyüklük:

Çok büyük ve küçük resimler anlamlı olabilir.

Büyük Resimler: Sayfanın tümünü kaplayan büyük resimler çoğu kez iç kontrolü zayıf saldırgan çocuklar tarafından çizilmektedir. Hiperaktif çocuklar sayfanın tümünü kontrolsüz bir biçimde kullanırlar. Ender olarak çekingen, ürkek çocuklar zayıf benlik kavramlarıyla geniş figürlere yer vermekte ve daha güçlü olabilmeyi arzuladıklarını bu yolla dile getirirler.

Küçük Çizgiler: Birkaç santimetre büyüklüğündeki resimler korkak, çekingen, içe dönük çocukların ürünüdür. Küçük boyut, onların güvensizliklerinin simgesi olur. Bu çocuklar kendilerini güvensiz, yetersiz ve küçük görmektedirler. Ender olarak saldırgan çocuklar zayıf benlik imajı içinde küçük figürlere yer vermektedir.

2. Abartılı Çizgiler:

BAŞ: Resimdeki çok büyük ye da küçük kafa, zihinsel bakımdan kendisini yetersiz gören çocuklar tarafından çizilir. Büyük kafa resimleri genellikle yetenekli ve daha başarılı olmak için arzu duyan çocukların tercihidir.

AĞIZ: Ağızın önemi temel iletişim aracı olmasından kaynaklanır. Konuşma ve dil sorunu olan çocuklar bu eksiklikleriyle çok yakından ilgiliseler, kalın çizgilerle büyük ağız resmi yaparlar. Çoğunlukla bağımlı çocukların resimlerinde ağız alanına saplandıkları dikkat çeker.

GÖZLER: Gözbebeği olmadan çizilen baş ve anlamsız gözler, görmeye bağlı öğrenme sorunu olan çocuklarca çizilir.

BURUN: Astımlı çocuklar çoğunlukla bu solunum güçlüğünden kaynaklanan sorunları nedeniyle burun çizgilerini vurgularlar.

KULAKLAR: Çok büyük kulaklar, işitme zorluğu olan çocuklar tarafından çizilebilir. Kuşkucu çocuklarda bunu abartabilir.

3. Eksik Bırakılan Çizgiler:

Çocuklar yakından ilgilendikleri ye da endişe duydukları beden kısımlarını ihmal edip eksik bırakabilirler.

ELLER: Ellerin ihmali güvensizliği, çevreye uyumda zorluk çekmeyi simgeler.

KOLLAR: Güvensizliği anlatır.

BACAKLAR: Çocuğun kendini desteksiz ve hareketsiz algılamasıdır.

AYAKLAR: Kendini güvensiz ve yardım muhtaç hissetmesi anlamındadır.

BURUN: Çocuğun güçsüzlüğünü temsil eder.

AĞIZ: İletişimde zorlanması anlamındadır.

DİŞLER: Aşırı saldırganlığın simgesi olabilir (Yavuzer, 2003).

2.5.2.3. Çocuk Resimlerinin Özellikleri

Yetişkinlerin küçük bir örneği(minyatürü) olan çocuklar, yetişkinlerden çok farklı düşünürler ve bu düşüncelerini çok farklı biçimde anlatırlar. Özellikle 2 yaşından 7-8 yaşına kadar görülen bu karakteristik özellikleri, resimlerinin görsel bir dile dönüşmesine neden olur (Yolcu, 2004:144).

Eğitimciler bu evreyi şu bölümler ve özellikler içinde nitelerler.

- Düzleme özelliği
- Tamamlama özelliği
- Boy hiyerarşisi
- Saydamlık özelliği

1. Düzleme Özelliği

Çocuğun en erken yaşta ulaştığı özelliktir. Nesne ve varlıkları düz gösterme eğilimindedirler (kağıt düz olduğu için). Henüz zihinsel algılama özelliği gelişmediği için gördükleri şekilde değil de bildikleri gibi yaparlar (Balcı, 2002).

Düzleme özelliği, çocuğun, anlatmak istediklerinin yüzeye uydurulması çabasından kaynaklanmaktadır. Yani, üç boyutlu bir dünyanın, iki boyutlu bir yüzeyde anlatılmasıdır. Bu anlatımda, perspektif bilgisinin ve çizme becerisinin eksikliği yanında, eşya veya olaylar hakkında bildiklerinin anlatılması kaygısı da vardır (Yolcu, 2004:145).

2. Tamamlama Özelliği

Çocuklar bütün bildiklerini kanıtlamak isterler (Balcı, 2002). Çocuklar bir nesneyi ya da olayı, onunla ilişkili bir başka nesne ya da olaylarla birlikte düşünürler. Yani algıları, tikel değil tümeldir. Örneğin, masanın dört bacağı, ağacın kökleri, denizin ya da gölün balıkları vardır. Sokak; evler, ağaçlar, arabalar ve insanlarla bir bütündür. Çocuk için bunlardan birinin eksikliği o şeyleri tanımlamaya yetmez. Bu nedenle, toprağın altında kökleriyle beraber ağacı çizmek ya da profilden bakan bir

insanın yüzünde iki gözünü göstermek, çocuğun bütüncül bir yaklaşım içinde olmasının bir sonucudur (Yolcu, 2004:146).

3. Boy Hiyerarşisi Özelliği

Boy Hiyerarşisi çok yaygın bir özelliktir, çocuğun psikolojisini anlamada ipucu verir. Çocuklar resimlerinde çok sevdiklerini, resmin merkezinde daha büyük çizer ve en sevdiği renklerle ifade ederler. Sevmediklerini ise, kâğıdının en itibarsız yerinde ufacık gösterirler. Özellikle kardeş kıskançlığı içindeki çocuk anneyi büyük yapar, özenle çizer, alta da ufacık kardeş çizer (Balcı, 2002).

4. Saydamlık Özelliği

Saydamlık özelliği bulunan çocuk resimlerinde ana tema, çocukta bir bütünlük endişesinin varlığıdır. Çocuğa göre insan tüm bir bütünlük içinde anlatılmak istenir. Çocuklar daha çok figürsel anlatıma ağırlık verirler. Gene aile konusunu ele alan bir çocuk resmi incelendiğinde ailenin bireyleri tam bir bütünlük içinde verilmeye çalışılır. Aileyi ilgilendiren tüm unsurlar ele alınır. Örneğin, ev kompozisyonunda evin çatısı, duvarları, oda ve bölümleri, buradaki aile bireyleri ve öteki tüm eşyalar(duvardaki saat, takvim, ayna, tablolar, yerdeki halı, koltuklar, soba içindeki odun ve kömürler ateş ve hatta odaların elektrik lambaları) ayrı ayrı resimde gösterilir. Evin dışının ve içinin tümüyle gösterilmesi olayı resme bir saydamlık niteliği verir (Türkdoğan,1981:41).

2.6. OKULÖNCESİ DÖNEMDE YARATICILIK EĞİTİMİ VE DESTEKLENMESİ

Yeni bir yüzyılın başlangıcında hızlı gelişmeler ve yenilikler tüm canlıları etkilemektedir. Özellikle yeni, güçlü ve yaratıcı bir insan modelinin oluşturulması için ülkelerarası bir rekabet söz konusudur.

Teknoloji hızla gelişirken ona ayak uyduracak olan insan aktif, ileriye görebilen, kendini tanıyan ve ifade edilebilen, çevre olanaklarını ve teknolojiyi en iyi şekilde kullanabilen yaratıcı yapıya sahip özelliklerle yetiştirilmelidir (San, 1979).

Yaratıcılık, her bireyde var olan ve insan yaşamının her bölümünde bulunabilen bir yeti, günlük yaşamdan bilimsel çalışmalara dek uzanan geniş bir alanı içine alan süreçler bütünü, bir tutum ve davranış biçimidir.

Yaratıcı bireyleri yetiştirmede eğitim programları çok önemlidir. Teknolojide olan değişimler doğal olarak eğitim programlarındaki değişimi de beraberinde getirmektedir. Çağdaş eğitim; okulöncesi dönemden başlayarak çocuğun düşüncelerini merak etme, gözlem, buluş yeteneklerini geliştirme amacını taşır. Geleneksel eğitim sistemi ise çocukta yaratıcılığı körelterek ezbercilik, verilenlerin aynen uygulanması, deney yoksunluğu gibi öğretim yöntemleriyle gelişmeye çok açık olan yaratıcılığı engellemektedir. (San, 1979).

Bu tanım dışında da birçok tanımla karşılaşmak mümkündür.

- Torrance yaratıcılığı, boşlukları rahatsız edici ya da eksik öğeleri sezip, bunlar hakkında düşünme ve varsayımlar kurmak, bunları sınamak, sonuçları karşılaştırmak ve bu varsayımları değiştirip yeniden sınamak olarak tanımlarken,
- Bartlett, ana yoldan ayrılma, deneye açık olma, kalıplardan kurtulma,
- Wallach ve Kogan çok sayıda çağrışım üretebilme ve bu üretmede özgür olabilme, ancak bunu yaparken de özden ayrılmama ve sapmama,
- Taylor, yeni ve geçerli fikirlerin yaratılmasıyla sonuçlanan fikirler süreci,
- Guilford ise yaratıcı düşünce alışılmamış düşünce, esneklik, orijinallik ve akıcılıktır,

şeklinde tanımlamışlardır (Oğuzkan vd., 1999).

Yaratıcılık hem düşünsel, hem duygusal yaşamı ifade etmektedir. Yaratıcı bir etkinlik kendiliğinden oluşmaz. Cesaretlendirme ve yol gösterme aracılığı ile yaşam biçimi hâlini alan, sürekli bir yöntemdir. Yaratıcı bireylerin; öğrenmeye hazır, ilgili, dilde, çağrışımlarda, düşünsel alanda ve anlatımda akıcı, düşüncede esnek ve özgür, meraklı, hayal gücünü kullanabilme, deneme, araştırma, sınama, bulma, kalıplardan

kurtulma ve yeni fikirler üretme, farklı olana yeniliğe karşı istekli olma, görülmemiş ve benzersiz olan şeyler üzerinde durabilme ve riski göze alma gibi belirgin özellikleri vardır (Adıgüzel, 1993:98; Ömeroğlu, 1990:17).

2.6.1. Yaratıcılık Eğitimi Neden Gereklidir?

Doğuştan getirilen bir yetenek olan yaratıcılık öğrenilebilecek bir özellik değil desteklenip, geliştirilecek bir yetidir. Doğumdan itibaren uygun bir fiziksel çevre, çocuğa göre hazırlanmış destekleyici bir program ve bu alanda özenle yetiştirilmiş personelle bu yeti geliştirilebilir (San ve Bilir, 1991, Tezel, 1992).

Yaratıcılık eğitimi almak çocukların;

- Karşılarına çıkan fırsatlardan yararlanmalarını,
- Karşılaştıkları güçlükleri yenmek için yeni çözüm yolları bulmalarını,
- Her şeyi merak ederek soru sormalarını ve tahminlerde bulunmalarını,
- Araştırma ve deney yapma eğilimlerini arttırmalarını,
- Hayal güçlerini geliştirmelerini,
- Yeni ve değişik buluşlar ortaya koymalarını,
- Bir konu üzerinde ilgi ve dikkatlerini uzun süre tutabilmelerini,
- Ayrıntılara dikkat ederek yanlış ve eksiklerini hissedebilmelerini,
- Yeni oyunlar keşfetmelerini,
- Çevrelerini biçim ve mekan ilişkisiyle görebilmelerini,
- Kendilerine güvenen, kendilerini geliştirip gerçekleştirebilen ve bağımsız olabilen kişilikler geliştirebilmelerini,
- Kendilerini dış dünyaya, birlikte yaşadıkları ve tüm insanlara açık tutabilmelerini,
- Kendilerini yalnız bugün için değil, yarın için de hazırlayabilmelerini,
- Dengeli ve coşkulu, akıllı ve duyarlı kişiler olabilmelerini,

- Duygu ve düşüncelerini farklı yollarla ifade edebilmelerini,
- Yeni yaşantıları denemeye cesaretle katılmalarını,
- Ayrıntılara dikkat ederek, yanlış ve eksiklikleri kolayca fark edebilmelerini sağlar (San ve Bilir, 1991; Tezel, 1992).

2.6.2. Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılığın Gelişimi

Yaratıcılık hayatın ilk yıllarında çocuğun oyununda özellikle annenin bebeği ile oynadığı oyunlar esnasında kendini gösterir. Yaratıcı davranışın ortaya çıkıp gelişmesinde en büyük rolü bebeğin anne veya yerini tutan kişiyle olan ilişkisi oynamaktadır (Ömeroğlu, 1990:24-31).

Yaratıcılığın gelişmesinde taklidin önemi vurgulanmaktadır. Çocuklar doğdukları andan itibaren duydukları sesleri, gördükleri hareketleri ve daha sonra da bazı değerleri taklit ederler. Çocuğun taklit repertuarı zamanla gelişir. Oyunlarında yetişkinlerin konuşma tarzlarını, davranışlarını, mimiklerini model almaya başlar. Okul öncesi dönemde kendini ifade etme yolları olan resim yapma, yaratıcı hareketler, hikaye anlatma, dramatizasyon esnasında çocuk yaratıcılığının en yüksek aşamasına ulaşır (Ömeroğlu, 1990:24-31).

Yeni doğan bir bebek duyu sistemlerini kullanarak çevreyi tanımaya, dış dünyaya uyum sağlamaya çalışmaktadır. Önceleri nesnelere ağızla alarak onları bu yolla ayırt etmeye çalışır. El ve kasları geliştikçe dokunma duyusunu kullanarak çevreyi araştırır. Bu nedenle; duyuların uyarılması ve tüm duyuların bir arada eşgüdüm içinde kullanılmasının sağlanması, çocuğun tüm düzeylerdeki eğitiminde önemli katkılar sağlayacaktır. Bu nedenle yaratıcılığın geliştirilmesinde önemli rolü olan duyuların bebeklikten itibaren uyarılması, ortam düzenlenmesi gereklidir (MEB, 1998).

Ligon (1957) çocukların yaratıcılık gelişimleri üzerinde durmuş ve yaratıcılık gelişimini yaşlara göre incelemiştir (http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/151/omeroglu_turla.htm).

Doğumdan İki Yaşa Kadar: Ligon'a göre çocuğun hayal gücü ilk yılda gelişmeye başlar. Çocuk bu dönemde nesnelere isimlerini sorar, yeni sesler ve ritimler oluşturur, bir şey yarattığı zaman onu bitirmeden önce isimlendirmez, iki yaşındayken günlük rutin işleri önceden tahmin eder. Dokunma, tatma ve görme yoluyla her şeyi denemeye heveslidir. Çok meraklıdır. Fakat merakını kendine özgü yollarla ifade eder. Bu dönemde yaratıcılığın gelişimi pek çok yollarla uyanabilir. Hayal gücü basit oyunlar, büyük bloklar ve dolgu oyuncaklarla harekete geçirilebilir. Yine kelimelerin anlam kazandığı bu dönemde çocuklarına kelime öğretmeye çalışmaktan çok, kelimelerle ilgili şarkılar söyleyebilir (Ligon, 1957; http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/151/omeroglu_turla.htm).

İkiden Dört Yaşa Kadar: Bu dönemde çocuk dünyayı, yaşantıları ve yaşantılarının sözel ve hayali oyunlarla tekrarı sayesinde öğrenir. Dikkat süresi kısadır ve yönlendirilmediği takdirde yaptığı etkinlikler sık sık değişir. Bağımsızlık duygusu gelişmeye başlar ve her şeyi kendisi yapmak ister. Bu durum kendi yeteneklerine güvenmesini sağlar. Çevreye olan merakı hâlâ devam etmektedir. Çevreyi kendine özgü yollarla keşfederken, yetişkinleri bunaltan sorular sormayı da ihmal etmez. Yaşadığı dünyayı keşfederken onunla uyum sağlamayı da öğrenir (Ligon, 1957; http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/151/omeroglu_turla.htm).

Bu dönemde çocuklara yapılmış oyuncaklardan çok hayal gücünü harekete geçirebilecek, değişik şekiller oluşturulabilecek bloklar veya tuz seramiği verilebilir. Yine ebeveynler çocuklarıyla içinde yaşadıkları dünyayı beraberce keşfetmelidirler. Onları kendi başlarına yapmaları için cesaretlendirmelidirler (Ligon, 1957; http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/151/omeroglu_turla.htm).

Dörtten Altı Yaşına Kadar: Bu dönemde çocuk ilk defa plan yapma becerisini öğrenir. Önceden bildiği oyunları ve işleri planlamaktan çok hoşlanır. Merakı sayesinde doğruyu ve yanlışını öğrenir, ilişkilerin nedenlerini anlamasa bile olaylar arasında ilişki kurar, hayali oyunda pek çok rolleri dener. Bu yaşlarda diğer insanların duygu ve düşüncelerinin farkında olur ve kendi davranışlarının başkalarını nasıl etkileyeceğini düşünmeye başlar. Bu dönemde sözcük oyunları, yeni deneyimler yaratıcı sanatlar yoluyla kendine güven gelişebilir. Çocukların yarattıkları ürünler yetişkin standartlarıyla karşılaştırılmamalıdır. Bu dönemde ana-

baba ve öğretmenler çocukların fikirlerine göre değerlendirmeli ve yararlanmalıdırlar.

2.6.3. Yaratıcılık Eğitiminin Desteklenmesi

Yaratıcılığın desteklenmesi doğumdan itibaren başlamalıdır. Bu nedenle çocuğun ilk çevresi olan aile, daha sonra oyun ve okul çevresi ve diğer uyarıcılar (radyo, televizyon, dergiler, vs.) yaratıcılığın geliştirilmesinde etkilidir.

Yaratıcılık Eğitiminde Ailenin Rolü: Doğduğu andan itibaren bebeğin yeni tanıştığı çevre ile uyumunu sağlamak, ailenin özellikle de iletişiminin daha yoğun olduğu annenin görevidir. Bu nedenle anne bebeği ne kadar küçük olursa olsun onunla oynamalı, ona dokunmalı, onu sesli ve sessiz uyaranlarla tanıştırmalıdır. Küçük ses taklitleri yaparak, ona şarkı, ninni söyleyerek sesli uyaranlar vermelidir (Gönen, 1992; Darıca, 1993).

Değişik dokularda ve renklerde kumaş toplar, dolgu bebekler, mobiller hazırlanmalı bebek büyüdükçe ona ait eşya ve oyuncaklarının bulunduğu tehlikelerden uzak oynamaya ve yaratmaya elverişli bir fiziksel çevre düzenlenmelidir. Seçilecek oyuncaklar onun duyularına hitap ederken, yaş ve gelişim düzeyine uygun olmalı, yapılandırılmış oyuncaklar yerine kendi kendine yapıp bozarak, takarak, üstüste koyarak oynayabileceği ve yeni ürünler yaratabileceği nitelikte olmalıdır (Gönen, 1992; Darıca, 1993).

Aile dışarıdan satın aldığı oyuncakları ya da diğer materyalleri çocuğa sunmanın yanı sıra evdeki ve çevresindeki malzemeleri de kullanarak yeni ürünler yaratmaya çocuğunu teşvik etmelidir. Bunun için evde artık nitelendirilecek plastik kutular ve şişeler, kapaklar, tuvalet kâğıdı ruloları, renkli dergi sayfaları, artık kumaş ve yün parçaları, eski giysiler, kuruyemiş kabukları, büyük boy boncuklar, düğmeler vb. gibi malzemeler içindeki atıklar temizlenerek sağlıklı oyun malzemeleri hâlinde çocuğa sunulmalıdır (Gönen, 1992; Darıca, 1993).

Aile bu dönemdeki çocuğun meraklı sorularını bıkmadan ve onun anlayabileceği düzeyde doğru cevaplarla cevaplamalıdır.

Çocuğun bulunduğu ortamdaki çevre düzenlemesi çok fazla düzenli olmamalı ve çocuğa düzeni koruması için baskı yapılmamalıdır. Çünkü çocuklar baskı altında kalmazlarsa yaratıcı özelliklerini kullanıp daha üretken olabilirler. Daha esnek ve şekil değiştirebilen bir ortam çocuğun yaratıcılığını kullanabilmesine olanak tanır. Çocuğun hayal gücüyle yarattıkları fantezilerine müdahale edilmemelidir (Sungur, 1992).

2.6.4. Yaratıcılık Eğitiminde Okulöncesi Eğitim Kurumunun Rolü

Yaratıcılığın desteklenmesinde okulöncesi eğitim kurumuna büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir.

Moran ve arkadaşları (1983), yaptıkları bir çalışmada okulöncesi çocuklarının daha büyük yaşta (9-12 yaş) çocuklara göre daha geniş oranda orijinal tepki gösterdiklerini bulmuşlardır. Bu bulgular formal okul dersleriyle çok zaman harcayan okul çocuklarının bu sınırlandırılmış ve orijinal düşünceye izin vermeyen ilkökul eğitim programından etkilendiğini göstermektedir. Oysa okulöncesi yaş dönemindeki çocuklar bu katı kurallarla belirlenmiş formal okul dersleriyle henüz karşılaşmamışlardır (Moran vd., 1983).

Okulöncesi eğitimde fiziksel koşullar, program ve öğretmen yaratıcılığın desteklenmesinde çok büyük bir önem taşımaktadır. Yaratıcılık eğitiminin desteklenmesi için sonuç olarak şunları söyleyebiliriz: Aile ile birlikte yürütülen yaratıcı okulöncesi eğitim programı; çocuğun daha yaratıcı, ileriye görebilen, yeni ürünler yaratabilen ve çevresini kendi amaçları için yönlendirebilen özerk bir birey olarak yetişmesine katkı sağlayacaktır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın; modeli, evreni ve örneklemini açıklanmış, verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırmada, "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Görsel Sanatlar dersinin gerekliliği" konusu algılarını belirlemek amacıyla hareketle nitel yöntem kullanılmıştır. Survey yöntemi; olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların 'ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan incelemelerdir. Bunlar nedir? Sorusuna cevap bulmaya yöneliktirler. Bununla, mevcut durumlar, şartlar ve özellikler aynen ortaya konulmaya çalışılır (Kaptan, 1995).

Bu araştırmada kullanılan araştırma modeli ise genel tarama modelidir. Genel tarama modelleri çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup üzerinde yapılan tarama düzenlemelerdir (Karasar, 2000).

Araştırmada Okul Öncesi Eğitimde Görsel Sanatlar Etkinliklerinin çocuğun gelişim süreci üzerindeki olumlu olumsuz katkılarını belirlemek amacıyla ile Niğde ve Adana illeri kapsamında 2009-2010 öğretim yılları arasında MEB'e bağlı resmi ve özel anaokullarında görev yapmakta olan 40 Okul Öncesi öğretmeninden oluşan katılımcı gruba pilot uygulama yapılmıştır. Yapılan pilot uygulamada genel bir tarama yapılmış ve 12 soru üzerinden elde edilen veriler üzerinde anket formumuzdaki sonuçlardan yola çıkarak bir durum tespiti yapılmıştır. Aynı sorular 2010-2011 öğretim yılında 2 uzman görüşü eşliğinde tekrar sonuçlar üzerinde değerlendirmeler yapıp sorular geliştirilerek ve daha kapsamlı şekilde birleştirilerek 8 soru üzerinden anket formu düzenlenmiştir. Adana, Mardin ve Niğde illeri kapsamındaki MEB'e bağlı resmi ve özel anaokullarında görev yapmakta olan 30 okul öncesi öğretmeninden oluşan katılımcı gruba uygulanarak durum tespiti

yapılmıştır. Elde edilen verilerin nitel veri analizi yapılarak sonuçlar oluşturulmuş ve çözüm önerileri getirilmiştir.

Tablo 3.1: Veri Toplama Araçları Tablosu

NİTEL VERİLER	VERİ TOPLAMA ARACI	SORU SAYISI	ÇALIŞMA GRUBU KİŞİ SAYISI
	Görüşme Formu	8	30
	Toplam	8	30

Çalışma verilerinin elde edilme aşamasında 8 maddeden oluşan anket 2010-2011 öğretim yılında görev yapmakta olan 30 Okul Öncesi öğretmenine uygulanmıştır. Çalışmada örneklemden veri toplanmasın da araç olarak anket formu kullanılmıştır.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel anaokullarında görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenleri, örneklemini ise Adana, Mardin ve Niğde ili merkez ilçelerindeki 30 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır.

Tablo 3.2: Mezun Olduğu Okul

	MEB	ÖZEL
ML		5 KİŞİ
M.Y.O.		5 KİŞİ
AÖF	6 KİŞİ	4KİŞİ
LE	9 KİŞİ	1 KİŞİ
TOPLAM	15 KİŞİ	15 KİŞİ

Tablo 3.3: Çalışma Deneyimi

Vakalar	MEB	ÖZEL
1	1	
2		2-4
3		2-4
4		2-4
5	5-9	
6	5-9	
7	1	
8		2-4
9		1
10	5-9	
11		1
12	1	
13	10-15	
14		2-4
15	5-9	
16	10-15	
17		1
18		2-4
19		1
20	1	
21	5-9	
22	10-15	
23		1
24		1
25		2-4
26		2-4
27	1	
28		1
29	1	
30	5-9	
Toplam	15	15

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çalıştığı kurum ve çalışma deneyimleri tablo 3.2.2’de gösterilmiştir. Tablo 3.3.1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerden 15’i Milli Eğitim Bakanlığında 15’i özel kurumda görev yapmaktadır. Katılımcılardan 5 kişi Meslek Lisesinde 5 kişi Meslek Yüksek Okulundan 10 kişi Açık Öğretim Fakültesinden diğer 10 kişi ise Lisans Eğitimi veren öğrenim kurumlarından mezun olmuşlardır. Araştırmaya 10-15 yıl arasında görev

yapan 3 öğretmen, 5-9 yıl arasında görev yapan 6 öğretmen, 2-4 yıl arasında görev yapan 8 ve ilk yılı olan 13 öğretmen ve toplam 30 öğretmen katılmıştır.

3.3. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Araştırmada öncelikle konuyla ilgili literatür taraması yapılmıştır. Literatür taraması yapılırken, konuyla ilgili makale, kitap, tez ve internet kaynaklarından yararlanılmıştır. Bu çalışmada katılımcılara araştırmacı tarafından oluşturulan anket formu uygulanmıştır. Örneklem grubuna uygulanan anket, on sorudan oluşmaktadır. Bu bölümde, Okul Öncesi öğretmenlerine Görsel Sanatlar eğitimi etkinliklerinin önemi hakkındaki düşünceleri, okul öncesi eğitimin çocuklara gelişimsel anlamdaki katkılarının neler olduğu hedef ve davranışların yeni beceriler kazandırmada ki etkileri gibi sorular sorulmuş ve yapılan etkinlikler ile değerlendirme kriterleri üzerinde durulmuştur. Anket, 30 okul öncesi öğretmenine uygulanmış, tamamından geri dönüş sağlanmıştır.

Araştırmada görüşmelerin sonunda toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak için içerik analizi yapılmıştır. Bu amaçla, toplanan veriler, kavramlaştırılarak ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmiş ve buna göre temalar belirlenmiştir. Öğretmenlerin görüşleri belirlenen temalar bağlamında analiz edilmiştir. Bu süreçte verilen cevaplar benzerlik ve farklılıklarına göre gruplanmış ve sıklık oranına göre de nitelleştirilmiştir. Öğretmenlere ait kişisel bilgilere ilişkin veriler, tabloda gösterilmiştir (Açık uçlu sorularda elde edilen veriler, frekanslarına göre büyükten küçüğe doğru sıralandırılmış şekilde tablolarda verilmiştir) (Yıldırım ve Şimşek, 2000:227).

Tablo 3.4: Çalışma Grubu

Vakalar	ÇALIŞTIĞI KURUM	MEZUN OLDUGU OKUL	ÇALIŞMA DENEYİMİ
1	MEB.	Anadolu Üni. Açık Öğr. Fak	1
2	Özel anaokulu	Meslek lisesi	2-4
3	Özel anaokulu	Okul Önc.Mes.Yük.Okulu	2-4
4	Özel anaokulu	Meslek lisesi	2-4
5	MEB.	Lisans Eğitimi	5-9
6	MEB.	Lisans Eğitimi	5-9
7	MEB.	Anadolu Üni. Açık Öğr. Fak	1
8	Özel anaokulu	Okul Önc.Mes.Yük.Okulu	2-4
9	Özel anaokulu	Anadolu Üni. Açık Öğr. Fak	1
10	MEB.	Lisans Eğitimi	5-9
11	Özel anaokulu	Anadolu Üni. Açık Öğr. Fak	1
12	MEB.	Anadolu Üni. Açık Öğr. Fak	1
13	MEB.	Lisans Eğitimi	10-15
14	Özel anaokulu	Okul Önc.Mes.Yük.Okulu	2-4
15	MEB.	Lisans Eğitimi	5-9
16	MEB.	Lisans Eğitimi	10-15
17	Özel anaokulu	Anadolu Üni. Açık Öğr. Fak	1
18	Özel anaokulu	Okul Önc.Mes.Yük.Okulu	2-4
19	Özel anaokulu	Meslek lisesi	1
20	MEB.	Anadolu Üni. Açık Öğr. Fak	1
21	MEB.	Lisans Eğitimi	5-9
22	MEB.	Lisans Eğitimi	10-15
23	Özel anaokulu	Meslek lisesi	1
24	Özel anaokulu	Meslek lisesi	1
25	Özel anaokulu	Lisans Eğitimi	2-4
26	Özel anaokulu	Okul Önc.Mes.Yük.Okulu	2-4
27	MEB.	Anadolu Üni. Açık Öğr. Fak	1
28	Özel anaokulu	Anadolu Üni. Açık Öğr. Fak	1
29	MEB.	Anadolu Üni. Açık Öğr. Fak	1
30	MEB.	Lisans Eğitimi	5-9

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde Okul Öncesi Eğitiminde Görsel Sanatlar Eğitimi etkinliklerinin önemi üzerinde verilen cevaplara karşılık bir değerlendirme yapılmıştır ve araştırma kapsamında betimsel analiz yöntemi kullanılarak içerik analizi uygulanarak veriler elde edilmiştir. İçerik analizinde temel amaç toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel yaklaşımla fark edilmeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonrada ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde organize edilmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir. Kendi içinde anlamlı bir bütün oluşturan bu bölümler araştırmacı tarafından isimlendirilip kodlandıktan sonra tüm veriler bu şekilde sistemli olarak oluşturulur.

Kodlama: Verilerin içerik analizine tabi tutulması, yani veriler arasında yer alan anlamlı bölümlere (bir kelime, cümle, paragraf gibi) isim verilmesi sürecidir. Kodlama süreci, elde edilen verileri bölümlere ayırmayı, incelemeyi, karşılaştırmayı, kavramlaştırmayı ve ilişkilendirmeyi gerektirir.

Kavram: Veriler arasında yer alan anlamlı bölümlere ve olaylara verilen anlamdır. Kavramlar içerik analizinde temel analiz birimini oluşturur.

Kategori (tema): İçerik analizinde elde edilen kavramların birbirleriyle belirli bir tema altında sınıflandırılmasıdır. Kavramların incelenmesi sonucunda birbirleriyle olan ilişkisi ortaya çıkarılır ve bu ilişkiler daha üst düzey bir tema ile ilişkilendirilir. (Yıldırım ve Şimşek, 2000:162)

Bu bölümde kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin görüşme sorularına verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgulara ve yorumlarına yer verilmiştir. Bulgu ve yorumların sunulmasında araştırmanın temel amacı doğrultusunda ele alınan ve

yanıtlanması gereken soruların görüşme formundaki soru sırası dikkate alınarak sunulmuştur.

4.1. BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Öğretmenlere “Okul Öncesi Eğitimin Çocukların Yaratıcılık ve Hayal Güçlerine Katkıları Nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar doğrultusunda oluşturulan kodlamalar sonucunda çıkan veriler Tablo 4.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1: Okul Öncesi Öğretimin Çocuklara Katkısı

Vakalar	KİŞİLİK GELİŞİMİ İLE İLGİLİ KAZANIMLAR						BİREYSEL GELİŞİM İLE İLGİLİ KAZANIMLAR		ÖĞRENME İLE İLGİLİ KAZANIM	
	YAŞAMLA İLGİLİ KAZANIM			YARATICILIKLA İLGİLİ KAZANIM			BİREYSEL GELİŞİME KATKISI		EĞİTİM KALİTESİ İLE İLGİLİ KAZANIM	
	Yaşam Boyu Öğrenme	Yaparak Yaşayarak Öğrenme	İlköğretime Hazırlık	Yaratıcılığı Kullanabilme	Resimler İle Kendini Anlatma	Özgünlüğü Geliştirme	Kendini Ve Çevreyi Tanıyabilme	Girişimci Kimlik Oluşumu	Bilgi Beceri Bütünlüğü	Problem Çözme Becerisi
Ara Toplam	8	8	4	5	4	12	5	6	4	4
	20			21			11		8	
Genel Toplam	29						11		8	

Tablo 4.1 incelendiğinde Okul öncesi eğitimin çocuklara katkısında sonuçlara baktığımızda kişilik gelişimine katkısının daha çok olduğunu görmekteyiz. Çocuğun özgünlüğünü kazanarak kendini geliştirmesi böylelikle yaratıcılığını ön plana çıkararak kendi dünyasını oluşturması ve buna bağlı olarak da sosyal çevre oluşumunun kişilik gelişimine katkısı göz ardı edilemez, sonuçlar da gösteriyor ki gelişim bir bütündür ve birbirinden etkilenir. Çocuğun yaratıcılığını kullanarak sanatsal algılama gücünü geliştirerek görsel dünyayı farklı algılamaya başlaması da görsel sanatlar eğitimin önemini gözler önüne sermektedir. Bunun yanı sıra bireysel gelişime katkısında ise bireyin kendini tanıyarak kişilik gelişimini oluşturmasında Okul öncesi eğitimin hayata hazırlık olarak ve yaparak yaşayarak öğrenmede ki etkisinin çocuğun gelişimde ne kadar önemli olduğunu sonuçlar ortaya koymaktadır.

4.2. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Öğretmenlere “Görsel sanatlar etkinlikleri diğer etkinliklerle ilişkilendirilerek eğitim bütünlüğü geliştirici biçimde düzenleniyor mu?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar doğrultusunda oluşturulan kodlamalar sonucu çıkan veriler Tablo 4.2’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2: Görsel Sanatlar Etkinliklerinin Diğer Etkinliklerle İlişkilendirilmesi

Vakalar	ÖĞRENME İLE İLGİLİ KAZANIMLAR				ÖĞRETME İLE İLGİLİ KAZANIMLAR	
	KONU BÜTÜNLÜĞÜNE GÖRE		STRATEJİ VE YÖNTEME GÖRE		PROGRAM GELİŞTİRMEYE GÖRE	
	Disiplinler Arası İlişki Kurularak	Bireysel Konu Bütünlüğü Sağlanarak	Tümden Gelim	Tüme Varım	Resmi Programa Göre	Örtük Programa Göre
Ara Toplam	13	9	10	7	7	10
	22		17		17	
Genel Toplam	29				17	

Tablo 4.2 incelendiğinde Görsel Sanatlar etkinliklerinin diğer etkinliklerle ilişkilendirilmesinde konu bütünlüğü ve konulara göre uygulanan strateji ve yöntemler ön plana çıkmaktadır. Görsel Sanatlar etkinliklerinin diğer etkinliklerle ilişkilendirilmesinde bireysel konu bütünlüğü sağlanarak disiplinler arası ilişki kurulup etkinliklerin düzenlenmesi çocuğun her şeyi bir bütün içinde algılamasına yardımcı olur. Çocuk parça bütün ilişkisini ve konular arası bağı kurabiliyorsa kazanım sağlanmış demektir. Program geliştirme ile ilgili kazanımlarda örtük program çerçevesinde dersin içeriğine göre belirlenen etkinlikler okuldan okula öğretmenden öğretmene farklılıkları içerdiğinden bu aşama daha çok uygulanan programlarla ilgili olduğundan daha az öneme sahiptir.

4.3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Öğretmenlere “Çocukların yaptıkları sanatsal çalışmalarını hangi kriterlere göre değerlendiriyorsunuz? ” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar doğrultusunda oluşturulan kodlamalar sonucunda çıkan veriler Tablo 4.3’de gösterilmiştir.

Tablo 4.3: Yapılan Çalışmaların Değerlendirme Kriterleri

Vakalar	BİREYSEL GELİŞİME KATKISI				ZİHİNSEL GELİŞİME KATKISI			DUYUŞSAL GELİŞİME KATKISI		
	GELİŞİM ALANINA GÖRE		DEVİNİŞSEL GELİŞİM ALANINA GÖRE		BİLİŞSEL GELİŞİM ALANINA GÖRE			DUYUŞSAL GELİŞİM ALANINA GÖRE		
	Öğrenme Hızı	Bireysel Başarı	Motor Gelişimi	Küçük Kas Gelişimi	Parça -bütün ilişkisi	Kendini ifade edebilme	Duyuyu Kullanma	Renk Uyumunu Kavrama	Odaklanma Süresi	Sonuç Çıkarma
Ara Toplam	10	12	11	9	12	8	8	8	7	11
	22		20		28			26		
Genel Toplam	30				28			26		

Tablo 4.3 incelendiğinde genel anlamda yapılan çalışmaların değerlendirme kriterlerinde bireyselsel ve duyuşsal gelişim alanlarındaki kazanımlarda birbirine yakın sonuçlar ortaya çıkarken zihinsel gelişim alanındaki kazanımlarda ise daha yüksek değerler çıkmıştır. Yapılan etkinlikler de çocuğun kendini ifade etmesi ve duygularını kullanabilmesinden yola çıkılarak ilişki kurduğu düşünceyi kullanabilmesi ile kavrama düzeyi bize çocuğun bilişsel gelişimi hakkında doğrudan bilgi verir. Duyuşsal anlamda ise çocuğun etkinliğe odaklanabilmesi diğer anlamda motivasyonu renk uyumunu yakalayabilmesi etkinlikten hoşlanması ve yorumlayabilmesi ise bu alandaki kazanımlarını gösterir. Psikomotor alandaki kazanımlar açısından çocuğun küçük kaslarının gelişimi ve araç gereç kullanabilmesi üzerinde durulurken aynı zamanda bireysel başarısı ve öğrenme hızı da diğer değerlendirme kriterleri arasındadır.

4.4. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Öğretmenlere “Çocuklar resim yaparken bireysel düşünmeye ve bunu görselleştirmeye yöneltiyorlar mı?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar doğrultusunda oluşturulan kodlamalar sonucunda çıkan veriler Tablo 4.4’de gösterilmiştir.

Tablo. 4.4: Görsel Sanatlar Etkinliklerinin Çocukları Bireysel Düşünmeye ve Görselleştirmeye Yöneltilmedeki Katkısı

Vakalar	DERSLE İLGİLİ KAZANIMLAR				SINIF YÖNETİMİ İLE İLGİLİ KAZANIMLAR	
	GÖRSEL SANATLAR DERSİ İLE İLGİLİ KAZANIMLAR		SINIF YÖNETİMİ İLE İLGİLİ KAZANIMLAR		KONU HÂKİMİYETİ İLE İLGİLİ KAZANIMLAR	
	Yaratıcılığı Ön Plana Çıkarabilme	Özgün Ürün Ortaya Koyabilme	Güvenli Ortam Oluşturabilme	Esnek Kurallar Belirleme Özgürlük Sağlama	Seviyeye Uygun İlgili Çekecek Konu Seçebilme	Çalışmaları Sergileyebilme
Ara Toplam	14	12	7	10	14	8
	26		17		22	
Genel Toplam	28				22	

Tablo 4.4 incelendiğinde Görsel Sanatlar etkinliklerinin çocukları bireysel düşünmeye ve görselleştirmeye yöneltilmedeki katkısında sonuçlar tabii ki dersle ilgili kazanımların daha önemli olduğunu gösteriyor. Özgünlüğünü kullanarak kendine ortaya koyan bende varım diyebilen çocuklar bu gelişim alanında daha başarılı olmakta ve bunda ebetteki eğitimcinin oluşturduğu güvenli ortam sayesinde çocuğun kendini kanıtlaması göz ardı edilmemelidir. Bu noktada öğretmenlerimize büyük işler düşmektedir. Sınıf yönetimi ile ilgili kazanımlarda ise yapılan etkinliğin çocuğun seviyesine uygun olarak ilgisini çekebilecek şekilde düzenlenmesi ve yapılan etkinliklerin sergilenebileceği ortamların oluşturulması bu kazanımında önemini gözler önüne sermektedir.

4.5. BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Öğretmenlere “Hedef ve hedef davranışların yeni beceriler kazandırmada etkisi konusunda ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar doğrultusunda oluşturulan kodlamalar sonucunda çıkan veriler Tablo 4.5’de gösterilmiştir.

Tablo 4.5: Hedef Davranışların Yeni Beceri Kazandırmadaki Etkisi

Vakalar	PROĞRAM GELİŞTİRME İLE İLGİLİ KURAMLAR				ÖĞRENME İLE İLGİLİ KURAMLAR			
	HEDEFLER İLE İLGİLİ KURAMLAR		KAZANIM İLE İLGİLİ KURAMLAR		İÇERİK İLE İLGİLİ KURAMLAR		ÖĞRENİM DURUMU İLE İLGİLİ KURAMLAR	
	İhtiyaca Göre Belirleme	Eleştiri Düzeyi	Üst Zihinsel Beceriler Kazandırabilme	Somut Yaşantılar Kazandırabilme	Dersler Arası İlişki Kurabilme	Ardışıklık Sağlayabilme	Konunun Seviyeye Uygunluğu	Farklı Yöntem ve Teknikleri Kullanabilme
Ara Toplam	13	9	10	11	5	6	6	9
	22		21		11		15	
Genel Toplam	30				25			

Tablo 4.5 incelendiğinde ise hedef davranışların yeni beceriler kazandırmadaki etkisinde hedeflerin ihtiyaca göre belirlenmesi ve süreç -sonuç değerlendirmesinin yapılması program geliştirme ile ilgili kuramların önemini göstermektedir. İhtiyaçlar hedefler doğrultusunda belirlendiğinde çocuklara hem üst düzey düşünme becerisini kazandırmış hem de somut yaşantılar sağlamış oluruz. Öğrenme yaşantıları ile ilgili kazanımlara baktığımızda ise içerik ile ilgili kazanımlardaki düşük değerler bu kazanımın daha az öneme sahip olmadığını göstermekle birlikte yöntem çeşitliliğinin konuya uygun şekillerde uygulanmasının doğru olacağını dersler arası korelasyonun kurulmasının yanı sıra ardışıklığın sağlanmasının öğrenmede etkili olduğunu göstermektedir.

4.6. ALTINCI ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Öğretmenlere “Çocuklara Ne Tür Etkinlikler Yaptırıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar doğrultusunda oluşturulan kodlamalar sonucunda çıkan veriler Tablo 4.6’de gösterilmiştir.

Tablo 4.6: Çocuklarla Yapılan Etkinlik Türleri

Vakalar	İMGESEL - DUYGUSAL GELİŞİM ALANI İLE İLGİLİ KAZANIM				SOSYAL GELİŞİM ALANI İLE İLGİLİ KAZANIM	
	El Becerilerini Geliştirici Kazanımlar		Yaratıcılıklarını Geliştirici Kazanımlar		Geliştirici Kazanımlar	
	Araç Gereç Kullanabilme Yeterliliği	El Göz Koordinasyonu Sağlayabilme	Hayal Gücünü Kullanabilme	Farklı Etkinlikler Yapmaya Duyarlı Olma	Kendine Güven Duyma	Duygularını Düşüncelerini Kullanabilme
	10	9	16	8	7	14
Ara Toplam	19		24		21	
Genel Toplam	30				21	

Tablo 4.6 incelendiğinde çocuklarla yapılan etkinlik türlerinde ise kazanımlar arasında çok anlamlı farklılıklar görülmektedir. Her gelişim alanında uygulanan etkinliğin kazanımı farklıdır. İmgesel ve duygusal gelişim alanına göre yapılan etkinlik çocuğun el göz koordinasyonunu sağlamasına ve el becerilerinin gelişimine katkısı olduğu gibi araç gereç kullanabilme yeterliliğinin kazanılmasına ve kendi gelişiminin farkında olmasına yardımcı olur. Aynı zaman da çocuğun hayal gücünü kullanarak farklı etkinliklerde özgünlüğünü ortaya koyması yaratıcılığının gelişimine, kendine güven duyarak duygularını daha rahat ifade etmesi ve eleştirel düşünme becerisini kullanabilmesinin ise kişilik gelişimine katkısı unutulmamalıdır.

4.7. YEDİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Öğretmenlere “Görsel sanat etkinliklerinin çocuğun zihinsel ve bedensel gelişimine katkıları nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar doğrultusunda oluşturulan kodlamalar sonucunda çıkan veriler Tablo 4.7’de gösterilmiştir.

Tablo 4.7: Görsel Sanat Etkinliklerinin Zihinsel-Duyuşsal Gelişime Katkıları

Vakalar	GÖRSEL- BİLGİSEL SÜREÇ İLE İLGİLİ KAZANIMLAR					YAŞAMLA İLGİLİ KAZANIMLAR		
	ZİHİNSEL GELİŞİM ALANINA KATKISI		BEDENSEL GELİŞİM ALANINA KATKISI			SOSYAL GELİŞİM ALANINA KATKISI		
	Çizgilere Anlam Yükleme Yorumlama	Üst Düzey Zihinsel Beceri Bütünlüğü	Araç Gereç Kullanabilme Yeterliliği	Kendi Gelişimini Fark Edebilme	El Göz Koordinasyonu Sağlayabilme	Güven Duyuma	İşbirlikçi Öğrenme	Yaparak Yaşayarak Öğrenme
Ara Toplam	12	11	5	9	7	5	10	11
	23		20			26		
Genel Toplam	29					25		

Tablo 4.7 incelendiğinde Görsel Sanatlar etkinliklerinin çocuğun zihinsel ve bedensel gelişime katkılarına baktığımızda ise her iki alanın da önemi göze çarpmaktadır. Zihinsel anlamda çizgilere anlam yükleyebilmesi görsel bilgisel süreç aşaması açısından önemli olup bireyin araç gereç kullanma yeterliliği ve kendi gelişimini fark edebilmesi bu alandaki kazanımların önemini ortaya koymaktadır. Duyuşsal anlamda ise yapılan etkinlikler üzerinde yorum yapabilmesi, problem çözme ve işbirliği becerisini kullanabilmesi konumunda sosyal gelişim açısından önemlidir. Bu kazanımlar doğrultusunda her iki kazanım alanı da çocuğun gelişimi açısından farklı öneme sahiptir.

4.8. SEKİZİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Öğretmenlere “Görsel Sanatlar etkinliklerini düzenlerken hangi strateji ve yöntemleri kullanıyorsunuz? ” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar doğrultusunda oluşturulan kodlamalar sonucunda çıkan veriler Tablo 4.8’de gösterilmiştir.

Tablo 4.8: Görsel Sanatlar Etkinlikleri Düzenlenirken Kullanılan Strateji ve Yöntemler

Vakalar	ÖĞRENCİ MERKEZLİ KAZANIMLAR				DERSLE İLGİLİ KAZANIMLAR		YAŞAMSAL KAZANIMLAR	
	ÇOCUĞA GÖRELİK İLKEİ		AKTİVİTEYE GÖRELİK İLKEİ		KONU BÜTÜNLÜĞÜ		HAYATİLİK İLKEİ	
	Öğrenci Merkezli	Tray ve Seviyeye Uygunluk	Yaparak Yaşayarak Öğrenme	Etkin Katılım	İşbirlikçi Öğrenme	Bireysel Öğrenme	Temel Kavramların Açık Olması	Birden Çok Duyuya Hitap Etme
Ara Toplam	10	16	20	9	14	4	7	17
	26		29		18		24	
Genel Toplam	30				18		24	

Tablo 4.8 incelendiğinde Görsel Sanatlar etkinliklerinde hangi strateji ve yöntemlerin kullanıldığına bakacak olursak öğrenci merkezli kuramların ön plana çıktığını, aktiviteye ve çocuğa görelilik ilkesi doğrultusunda yaparak yaşayarak öğrenme ve etkin katılımın önemli olup yapılan etkinliklerin birden çok duyuya hitap ederek konu bütünlüğü çerçevesinde işbirlikçi ve bireysel öğrenmeyi destekleyerek temel kavramların açık ve net şekilde belirtilerek yaşamsal kuramlarla ilişkilendirilerek öğrenilmesi hedeflenmektedir. Dersle ilgili kazanımlarda ise konu bütünlüğü çerçevesinde çocukların işbirliği içinde bir işi tamamlayabilmeleri önemlidir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ

Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular gösteriyor ki okul öncesi çocuğa verilen eğitim onu her yönden geliştirmekle birlikte aynı zamanda sanatsal ve yaratıcılık anlamında çocuğa birçok şey katmaktadır. İlk karalama evresinden, sembollere, ağaç, ev, insan şekillerinin şemalaşması gibi, bütün bu olguların oluşmasında ve gelişmesinde gerek okul öncesi eğitimin gerekse eğitimcilerin büyük rollerinin olduğu bir gerçektir. Bu noktada ise eğitimcilere büyük sorumluluklar düşmektedir.

Okul öncesi dönemde çocuklarla birebir iletişim içerisinde bulunarak onları sanatsal etkinliklere teşvik etmeli onların yaratıcılıklarını öldürmemelidir. Çocuklar resim çizerlerken onları yönlendirmekten kaçınılmalıdır. Bu dönemde amaç bilgiyi doğrudan vermek olmadığından çocukların kullanacağı resimle ilgili araç gereçler tanıtılmalı, uygulama aşamasında eğitimci sadece rehber olmalı ve çocuğun yaratıcılığını ortaya çıkarmalıdır. Gerektiğinde renkler ile ilgili gerekli bilgiler öğrenciyi sıkmadan verilebilir.

Çocuk okul öncesi dönemde sanatsal etkinliklerini verimli ve güzel bir şekilde yaşamışsa ilköğretime geldiğinde resim derslerinde zorluk çekmeden başarılı bir şekilde çalışmalarını devam ettirecektir. Bu noktada ilköğretim döneminde de okul öncesi dönemde olduğu gibi kesinlikle çocukları yönlendirmemeli, bunun yerine onlara rehber olarak yol göstermelidir. Ayrıca her öğrenci resim yapmayı sevmeyebilir. Bu noktada eğitimci resim derslerinin eğlenceli geçmesi için farklı etkinlikler yaparak bu tip öğrencilere resmi sevdirebilir. Böylelikle hem yaratıcılık gelişimleri sağlanmış, hem de ders sevdirmiş olacaktır.

Sonuç itibari ile okul öncesi dönemde verilen tüm eğitimin, çocuk üzerinde son derece olumlu etkiler bıraktığı şüphesizdir. Sanat eğitimi bağlamında incelediğimizde okul öncesi dönem, çocukta yaratıcılığı ortaya çıkarmakta, özgür

düşünebilmeyi öğretmekte, düşündüğünü daha verimli ve aktif bir şekilde ifade edebilme tecrübesini kazandırabilmektedir. Çocuk hayata farklı açılardan bakabilmeyi ilk kez bu dönemde sanatsal etkinliklerle öğrenmeye başlamaktadır. Kuşkusuz ki okul öncesi dönemden artık ilköğretime gelmiş olan çocuk resim derslerinde verilen her konuda farklı bakış açıları geliştirebilecek, bunları özgürce ifade edebilecek, diğer çocuklara göre daha aktif ve daha verimli olacaktır. Kendini kolayca ifade edebilen ve topluma yararlı bir birey olmanın ilk temellerini atmış olacaktır.

Resim eğitimi birçok insanın yorumladığı gibi bireylerin güzel resim yapması yoluyla onu ressam yapmayı amaçlamaz. Bu eğitim çocukların yaratıcılık gücünü geliştirmeyi, karşılaştıkları sorunları yepyeni bir biçimde çözümlenmeyi, duygu ve düşüncelerini imgesel yolla anlatabilmeyi, olayları farklı açılardan görebilmelerini öğrenmelerini amaçlar. Sanat eğitimi ile bireylerin tasarlayabilme yeteneğinin geliştirilmesi, yaratıcı, kendine güveni olan, estetik beğeni düzeyi yüksek gençler yetiştirmek eğitimin amacı olmalı, bu amaca ulaşıldığı zaman aynı niteliklere sahip uygar bir toplumda yaratılmış olacaktır.

5.2. ÖNERİLER

- 1.** Görsel Sanatlar programları çocukların ilgi ve yeteneklerine uygun hazırlanmalıdır.
- 2.** Çocuğun yapısı, değerleri ve özelliklerine uygun bir eğitim, onun doğuştan getirdiği yetenekleri köreltmekten ya da tamamen yok etmekten kurtaracaktır.
- 3.** Programlar bireyin yaratıcılığını ortaya çıkaracak ve geliştirecek tarzda olmalıdır. Müfredat ve içerik de bu yönde doldurulmalıdır
- 4.** Öğrencilerin kendilerini özgürce ifade edebildikleri bir resim dersi ortamı oluşturulmalıdır.
- 5.** Düşündüğünü resmeden bir resim eğitimi anlayışı yerleştirilmelidir.
- 6.** Derslerde hayal gücünün kullanımına yönelik konular işlenmeli, öğrenciler hayal etmeye ve düşünmeye yönlendirilmelidir.

7. Çocuklarla birebir iletişim içerisinde bulunarak onların sanatsal etkinliklerinde çocukları teşvik etmeli onların yaratıcılıkları öldürülmemelidir.
8. Çocukların yaptıkları resimleri katı kurallar içerisinde eleştirmemeli daha yapıcı yönde değerlendirerek yönlendirilmelidir.
9. Çocuklara resim ile ilgili temel bilgiler verildikten sonra örnek çalışmalarla konu desteklenerek öğrenmeler sağlanmalıdır.
10. Çocuklara erken yaşta verilen görsel sanatlar dersi sayesinde yaratıcılık ve estetik duygularının desteklenmesi sağlanmış olup ileriki yıllarda yaratıcı üretken ve çevresindeki güzellikleri algılayan bireylerin yetişmiş olması sağlanacaktır.

KAYNAKÇA

- ADIGÜZEL, H. Ömer (1993), "**Oyun ve Yaratıcı Drama İlişkisi**", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- ARNHEİM, R. (1984), **Art and Visual Perception. A Psychology of the Creative Eye**, P.2-3. 171, University of California.USA.
- ARTUT, Kazım (2001), **Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**, Anı Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara.
- ARTUT, Kazım (2002), **Sanat Eğitimi Kuram ve Yöntemleri**, 2. Basım, Anı Yayıncılık, Ankara.
- ARTUT, Kazım (2004), **Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**, 111. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.
- ARTUT, Kazım (2004), **Okul Öncesi Resim Eğitiminde Çocukların Çizgisel Gelişim Düzeylerine İlişkin Bir İnceleme**, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Journal of Cukurova University Institute of Social Sciences, Cilt:13, Sayı:13, Adana.
- ARTUT, Kazım (2007), **Okul Öncesinde Resim Eğitimi**, Anı Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara.
- ARTUT, Kazım (2010), **Okul Öncesinde Resim Eğitimi**, Anı Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara.
- BAKIRCIOĞLU, Rasim. (2003), **Rehberlik ve Psikolojik Danışma**, Anı Yayıncılık, Ankara.
- BALAMİR, Bünyamin (1996), **Sanat Eğitiminde Özgürlük ve Özgünlük, Kültür Bakanlığı Yayınları**, 1. Baskı, Ankara.
- BALCI, Yusuf Baytekin (2002), **İnsanın Sanatsal Gelişimi Ders Notları**.

- BAŞAR, Hüseyin (1999), **Sınıf Yönetimi**, PEGEM Yayıncılık, 4. Basım, Ankara.
- BİLİR, Şüle (1991), **Okulöncesi Eğitimcileri İçin El Kitabı 1**, YA-PA Yayınları, İstanbul.
- BONO, De Edward (1997), **Çocuklar Sorun Çözüyor**, İnkılâp Kitapevi, İstanbul.
- CHARLES, M.C. (1992), **Öğretmenler İçin Piaget İlkeleri**, Çev. Gülten Ulgen, Lazer Ofset Matbaacılık, Ankara.
- DARICA, Nilüfer (1993), "**Okulöncesi Dönemde Sanat ve Estetik Algının Değerlendirilmesi**", 9. YA-PA Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, YA-PA Yayınları, İstanbul.
- DİLMAÇ, Oğuz (2002), **Dört Altı Yaş Arası Okulöncesi Dönemde Resim – İş Faaliyetlerinin Çocuğun, Zihinsel ve Bedensel Gelişimine Etkileri**. Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- EDWARDS, L. C. ve NABORS. M. L. (1993), **The Cream'e Arı Proccss: What It is and Whal it is not. Young Children. 48(3)**.
- ERSOY, Ayla (1993), **Sanat Eğitiminin Genel Eğitime Katkısı**, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Bilimleri 1. Ulusal Kongresi 24-28 Eylül 1990, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- GAITSKELL, D. ve HURWİTZ, A. (1970), **Children and Their Art**, Methods for The Elementary School, p.143, Second Edition, Harcourt, Brace 8 World, Inc. USA.
- GENÇAYDIN, Zafer (1993), **Sanat Eğitimi**, AÜ. Açık Öğretim Fakültesi, Resim-İş Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı. Sayı:276, Eskişehir.
- GÖKAYDIN, Nevide (1998), **Eğitimde Tasarı ve Görsel Algı**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

- GÖNEN, Mübaccel (1998), "**Çocuk ve Yaratıcılık**", 8. YA-PA Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, YA-PA Yayınları, İstanbul.
- GÜNÇE, Gülseren (1973), **Çocukta Zihin Gelişimi Piaget Kuramına Toplu Bakış**, Baylan Matbaası, Ankara.
- İLHAN, Ayşe Çakır (1999), "**Aktif Öğrenme, Öğrenme Stratejileri ve Materyal Kullanımı (Resim-İş Dersi Planı)**", İlköğretim Müfettişleri Semineri, Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi, Seminer Notları.
- TEZEL, Sibel (1992), "**Yaratıcılık Nedir?**" Yaşadıkça Eğitim, Sayı: 25, (Kasım, Aralık).
- KANTARCIOĞLU, Selçuk. (1998), **Anaokulunda Eğitim**, Öğretmen Kitapları Dizisi, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları. Ankara.
- KAPTAN, Saim (1995), **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**, Tekışık Web Ofset Yayınları, Ankara.
- KARASAR, Niyazi (2000), **Bilimsel Araştırma Yöntemleri-Kavramlar, İlkeler, Terimler**, Nobel Yayın Dağıtım, 10. Baskı, Ankara.
- KELLOG, Rhoda (1970), **Analyzing Children's Art**, p.35. MayfieldPublishing Company, USA.
- KIRIŞOĞLU, Olcay (1998), **Sanat Yazıları**, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi, Ankara.
- KIRIŞOĞLU, Olcay (2002), **Sanatta Eğitim, Görmek-Öğrenmek-Yaratmak**, s:56,76,.83. Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- KIRIŞOĞLU, Olcay (2005), **Sanatta Eğitim**. Pegem Yayıncılık, Ankara.
- LINDERMAN, G. Marlene (1997), **Art in the Elementary School**, (The Art Curriculum Foundation) Theme Graw Hill Companies, 5th. Edition USA.
- MALCHIODI, Cathy A. (2005), **Çocukların Resimlerini Anlamak**, (Çeviren: Doç. Dr. Tülin Yurtbay), Epsilon Yayıncılık.

- MEB (1993), **14. Milli Eğitim Şurası** <http://ttkb.meb.gov.tr/> (12 Ağustos 2007).
- MEB (1998), **Okulöncesi Eğitim Genel Müdürlüğü Kreş Anaokulu ve Anasınıfı Programı**, M.E.B. Basımevi, İstanbul.
- MEB (2000), İlköğretim Dersi Programı, **Resim-İş Dersi Programı 6-7-8**, İstanbul.
- MEB (2002), **Tebliğler Dergisi**, Sayı: 2534, Ankara.
- MEB (2006), Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, **36-72 Aylık Çocukta niçin Okul Öncesi Programı. YA-PA**, Yayın Pazarlama San. Tic. A.Ş İstanbul.
- MEB (2006), Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü, **Okul Öncesi Eğitim Programı (36-72 Aylık Çocuklar için Öğretmen Kılavuz Kitabı YA-PA**, Yayın Pazarlama San. Tic. A.Ş İstanbul.
- MEB (2009b), **Milli Eğitim Bakanlığı 2010-2014 Stratejik Plan Taslağı**.
- MORAN, D.J., MİLGAM, R.M., SAWYERS, J.K. ve FU, R.V (1983), "**Original Thinking in Preschool Children**", Child Development, V. 54.
- OĞUZKAN, Şükran ve TEZCAN, E. (1981), **Yaratıcı Çocuk Faaliyetleri**, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 31 Ankara.
- OĞUZKAN, Şükran ve ORAL, Güler (1998), **Kız Sanat Okulları İçin Okulöncesi Eğitimi**, MEB. Yayınları, Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi, İstanbul.
- OĞUZKAN, Şükran,. TÜR, Gülseren ve DEMİRAL, Özgör (2003), **Yaratıcı Çocuk Etkinlikleri ve Eğitici Oyuncaklar**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- ÖMEROĞLU, Esra (1990), "Anaokuluna Giden Beş-Altı Yaşındaki Çocukların Sözel Yaratıcılıkları ve Yaratıcı Drama Eğitiminin Etkisi", (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- ÖZSOY, Vedat (2003), **Görsel Sanatlar Eğitimi**, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık. Turizm Sanayi Ticaret Ltd. Şti, Ankara.

- ÖZSOY, Vedat (2003), **Görsel Sanat Eğitimi Resim Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temeller**, Ankara: Gündüz Eğitim Ve Yayıncılık.
- ROLAND, G. (1995), **Art Encounters, p.89, College of Education**, University of Florida, USA.
- PILLAR, D.A. (1998) **What do Children Think About the Drawing Process**.International Journal of Art & Design Education.Volume 17.p.83.UK.
- POYRAZ, Hatice ve DERE, Hale (2001), **Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri**, Anı Yayıncılık, Ankara.
- SAN, İnci (1979), **Sanatsal Yaratma, Çocukta Yaratıcılık**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.
- SAN, İnci (1983), **Kültür Aktarımı ve Çağdaş Kültür Sorunu İçinde Sanat Eğitiminin Yeri**, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Ankara Üniversitesi Matbaası, Cilt:16, Sayı:2.
- SAN, İnci (1990), **“Resim Öğretiminde Yaratıcılık-Tüm Beyinsel Yaratıcılık”**, Resim-İş Öğretimi ve Sorunları, TED Öğretim Toplantısı, TED Yayınları, Ankara.
- SANAÇ, Nurdan Erdoğan (2000), **İlköğretim Okulu Resim-İş Derslerinde Denetim/Rehberlik (1.Sınıftan 5. Sınıf Sonuna Kadar)**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı.
- SERPEMEN, Macide (1998), **Çocuk Eğitimi ve Öğrenme Sürecinde Bedensel ve Tensel Algılama, Türk Psikoloji Bülteni**, Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Cilt:4, Sayı:9, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- STEVENI, Michael (1968), **Art Education**, p.57, Atherton Press, New York, USA.
- SUNGUR, Nuray (1992), **Yaratıcı Düşünce**, Özgür Yayın Dağıtım, İstanbul.

- TÜLÜ, Hacı (1998), **Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Yeterlilik Alanlarını Algılama Düzeyleri**, Gazi Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- TÜR, Gülseren ve TURLA, Ayşe (1999), **Okulöncesinde Çocuk, Edebiyat ve Kitap**, Ya-Pa Yayınları, İstanbul.
- TEZEL, Sibel (1992), **"Yaratıcılık Nedir?" Yaşadıkça Eğitim**, Sayı: 25, (Kasım, Aralık).
- TÜRKDOĞAN, Galip (1981), **Sanat Eğitimi Yöntemleri**, Ayyıldız Matbaası, Ankara.
- TOL, Z. Alev (1993), **Bir "Ben" Tekniği Olarak Resim Etkinliği**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Ana sanat Dalı, (Yüksek Lisans Eseri Raporu), Eylül, Ankara.
- ULUTAŞ, İlkay ve ERSOY, Özlem (2004), **"Okul Öncesi Dönemde Sanat Eğitimi"**, Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt: 12, No: 1.
- WINNER, E. (1982), **Invented Worlds: The Psychology Of The Arts**. Cambridge, MA Harvard University.
- WHITNEY, S. Jay (1997), **Earlyeducation Curriculum A Child Connection to the World**. Chapter 7.P.150. 151. Delmar Publishers. USA.
- YAĞCI, K. (2001), **Okul Öncesi Dönem Plastik Sanatlar Eğitimi**, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- YAVUZER, Haluk (1995). **Resimleriyle Çocuk**, Remzi Kitapevi A.Ş. İstanbul.
- YAVUZER, Haluk (1999), **Çocuk Psikolojisi**, 18.Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- YAVUZER, Haluk (2000), **"Resimleriyle Çocuk"**, Remzi Kitabevi İstanbul.

YAVUZER, Haluk (2003), **Çocuğu Tanımak ve Anlamak**, Remzi Kitapevi, İstanbul.

YAVUZER, Haluk (2005), **Resimleriyle Çocuğu Tanıma**, Remzi Kitapevi, İstanbul.

YOLCU, Enver (2004), **Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

YILDIRIM, Vesile ve ÖNER, Serdar (1997), “**İzmir Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kaliteyi Olumsuz Yönde Etkileyen Nedenler ve Çözüm Önerileri**”, 1. Ulusal Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi, Mayıs, Ankara.

YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan (2000), **Nitel Araştırma Yöntemleri**, Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan (2005), **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Seçkin Kitapevi, Ankara, Sanat Dergisi.

İnternet Kaynakları:

http://www.okuloncesiegitim.org/modules/news/article.php?item_id=7 08.09.2010

<http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/149/dikici.htm> 03.11.2010

EKLER

1.1. OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİNDE AMAÇ ve TEMEL İLKELER

Türk Milli Eğitim Sisteminin genel yapısı içinde Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 2534 sayılı 14.02.2002 tarihli Tebliğler dergisinde yer alan “Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği”ne göre okul öncesi eğitiminin amaçları, ilkeleri ve çalışma kuralları aşağıdaki şekliyle belirlenmiştir.

1.2. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN TEMEL İLKELERİ

Okul öncesi dönem yaşamın temelidir. Bu dönemde öğrenme hızı çok yüksektir. Her yaş grubunun genel gelişim özellikleri ortaktır; ancak her çocuğun kendine özgü olduğu da unutulmamalıdır.

Okul öncesi eğitim bazı temel ilkelere dayanmaktadır. Bu ilkeler aşağıda verilmektedir.

1. Eğitimde çocuğun ve ailenin etkin katılımını sağlamak esastır.
2. Çocuğa verilen eğitim, onun gereksinimlerine uygun olmak zorundadır.
3. Çocukların gereksinimlerini karşılamak amacıyla demokratik eğitim anlayışına uygun eğitim ortamları hazırlanır.
4. Etkinlikler düzenlenirken çocukların ilgi ve gereksinimlerinin yanı sıra, okulun ve çevrenin olanakları da göz önünde bulundurulur.
5. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına gereken önem verilir.
6. Eğitim çocuğun bildiklerinden başlar ve deneyerek öğrenmesine olanak tanır.
7. Eğitimde çocuğun, kendine saygı ve güven duyması sağlanır, öz denetim kazandırılır.
8. Çocukla iletişimde, kişiliğini zedeleyici şekilde davranılmaz, baskı ve kısıtlamalara yer verilmez.

9. Okul öncesi dönemde verilen eğitim ile çocukların sevgi, saygı, işbirliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma davranışları geliştirilir.
10. Çocukların bağımsız davranışlar geliştirmesi desteklenir. Yardıma gereksinim duyduğunda yetişkin desteği, rehberliği ve güven verici yakınlığı sağlanır.
11. Çocuğun kendisinin ve başkalarının duygularını fark etmesi desteklenir.
12. Çocukların hayal güçleri, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışları geliştirilir.
13. Okul öncesi eğitimde çocuğun gelişimi ve okul öncesi eğitim programı düzenli olarak değerlendirilir. .
14. Programlar hazırlanırken ailelerin ve içinde bulunulan çevre özellikleri dikkate alınır.

1.3. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA ÇALIŞMA KURALLARI

1. Anaokulları ve uygulama sınıflarında tam gün eğitim yapılması esastır. Ancak okulun fiziksel durumu ve velilerin istekleri göz önünde bulundurularak yarım gün eğitim de yapılabilir.
2. Ana sınıflarında, bağlı buldukları okulun öğretim şekli ne olursa olsun, yarım gün veya ikili eğitim yapılır.
3. Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim yılı süresi en az 180 iş günüdür. Günlük eğitimin başlama ve bitiş zamanı valiliklerce belirlenir.
4. Öğretmen, anaokulu ve uygulama sınıflarında günde sekiz, ana sınıflarında ise altı eğitim saati etkinlikte bulunur.
5. Okul öncesi eğitim kurumlarında aralıksız eğitim yapılması esas olup teneffüs yapılmaz. Bir eğitim saati süresi 50 dakikadır.
6. Bir gruptaki çocuk sayısının 20'den fazla olmaması esastır. Çocuk sayısı fazla olduğu takdirde ikinci grup oluşturulur. Tek ana sınıflarında ve uygulama

sınıflarında sınıfın kapasitesi dikkate alınarak çocuk sayısı 25'e kadar çıkarılabilir.

1.4. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE DİKKAT EDİLECEK NOKTALAR

1. Program normal gelişim özellikleri gösteren çocuklar göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Bu nedenle programın başarılı bir şekilde uygulanmasında çocuk veya çocuk grubunun bulunduğu gelişim düzeyinin iyi tanınması gerekir.

Program uygulanırken yaş grubunun yaş grubunun genel özellikleri kadar, bireysel özellikler, çocukların kendilerine özgü yetenek ve becerileri de dikkate alınmalıdır. Program, bu anlayış içinde uygulandığı takdirde özel eğitim ihtiyacı olan çocuklar içinde kullanılabilir.

2. Programa ilişkin hedefler saptanırken, sorumlu olunan çocuk grubunun ihtiyaçları belirlenerek, hedefler programda verilen örnekler doğrultusunda yeniden düzenlenmeli, ya da yeni hedefler bulunabilmelidir. Örnek: Kırsal kesimde bulunan bir okul öncesi kurumunda mesleklerin tanıtımına ilişkin hedefler belirlenirken, burada en fazla bulunan mesleklere öncelik verilmeli (tarım ve hayvancılık vb.) ya da bir sahil bölgesinde deniz ve onunla ilgili konuların programa katılmasına özen gösterilmelidir.

3. Program uygulanırken bazı faaliyetler, grubun tümüne ya da küçük gruplara yönelik olabilir. Bazen de öğretmen ve Çocuğun teke tek Çalışması veya çocuğun tek başına faaliyette bulunması söz konusu olabilir.

4. Eğitim ortama çocukların aynı anda farklı faaliyetlerde bulunabilecekleri dikkate alınarak düzenlenmelidir. Sessizlik ya da az hareket gerektiren faaliyet alanların birbirine yakın olmasına dikkat edilmesi, öğretmenin bütün çocukları aynı anda görebilecek bir konumda olması son derece önemlidir. Programın başarısı her şeyden önce çocukların temiz, aydınlık, iyi ısıtılmış, havalandırılmış ve güvenli bir ortam içinde bulunmasına bağlıdır. Oyun materyalleri, sandalye ve masalar sağlam, kolay kırılmayan, çocukların yaşına, boyuna uygun olmalıdır. Ortam; çocukların masa başı çalışmaları, yerde serbestçe oturacakları hatta yatarak faaliyet

gösterebilecekleri minder, yastık vb. ile döşenmeli ve çocukların rahatça hareket edebilecekleri bir alanın bulunmasına dikkat edilmelidir. Çocukların ihtiyacına cevap verecek şekilde eşyalar sabit konumdan çok yerleri değiştirilebilir özellikle olmalıdır. Ortam, grupta bulunması muhtemel engelli çocuk veya çocukların durumuna göre de düzenlenmelidir.

Yaratıcılığı destekleyici bir eğitim ortamı; çocuğun doğal merakını geliştirecek, hayvan yetiştirme, bitki yetiştirme gibi araştırma ve inceleme yapmaya yöneltici köşelere de sahip olmalıdır. Hayal gücünü destekleyici kitaplar, resimler, filmler, sesli ve görüntülü malzemeler de eğitime destek sağlayacaktır.

5. Okul öncesi eğitim, yetişkin ve çocuğun birbirleri ile kuracakları olumlu ilişkileri sayesinde başarıya ulaşabilir. Tüm okul öncesi dönem boyunca çocuğun, yetişkinin sevgi ve anlayışına ihtiyacı vardır. Bu nedenle, öğretmenin çocuk ile konuşmalarında daima olumlu bir ifade kullanması yerinde yapabileceği, tanıdığı konulara öncelik verilmeli ve çocuk bunları yaptıkça ödüllendirilmelidir. Böyle bir yaklaşım, çocuktaki başarı duygusunu destekler ve yeni konuları öğrenme isteğini artırır.

6. Çocuklarla konuşurken veya onlardan söz ederken, belli özelliklerine göre isimlendirmekten de kaçınmak yerinde bir yaklaşımdır. (uslu, yaramaz, akıllı, aptal vb.)

7. Yetişkinler, çocuğa sadece ihtiyacı olduğunda yardım ederek bağımsızlığını geliştirmesini desteklemeli, yapabileceği şeylere veya yapmak istediklerine izin vermelidir.

8. Programda yer alan etkinlikler, çocukların günlük hayatları ile ilişki kurabilmelerine yardım edici nitelikte olmalıdır. Eğitim durumlarının sonunda kalıcı davranışlara ulaşılabilmesi yönünden tekrarlar ve pekiştirici etkinlikler önem taşır. Bu bakımdan zaman zaman tekrarlar da yer verilmelidir.

9. Ailenin katılımı, verilen eğitimin kalıcı olması yönünden önem taşımaktadır. Okulda gerçekleştirilenlerin aileye tanıtılması ve ailenin de evde

yapabileceklerinin onlara anlatılması gerekir. Bunun için de aileler belirli aralıklarla okula davet edilerek faaliyetleri izlemeleri sağlanabilir. Ailelere tek tek veya grup halinde eğitim çalışmaları yapılabilir. Özellikle grup problem davranışı olan çocuklar varsa ailenin kurumda uygulanan programa katılımı ile, bu problem davranış daha kısa sürede çözüme ulaşabilir.

10. Okul öncesi eğitimde görev alacak öğretmenin çocukta yaratıcılığı ve problem çözme becerilerini geliştirecek bir tutum sergilemesi son derece önemlidir. Bu tutum, çocuğa sağlıklı iletişimin gerçekleştiği rahat ve güvenli bir ortam yaratır. Ayrıca çocuklara soru sorma fırsatı vererek, onların sorulara birlikte çok yönlü cevaplar aramalarını sağlar. Yeni ve orijinal çözümler öğretmen tarafından daima olumlu karşılanmalıdır. Çocuklar tek tip çözüm üretmek yerine, daima olası çözümler bulabilmeleri yönünde desteklenmelidir. Yeni, orijinal, değişik çözümler eğitimci tarafından ödüllendirilmelidir.

11. Yaratıcılık ve karar verme becerisinin geliştirilmesi açısından, etkinliklerin çocuklar tarafından başlatılması ve bu yönde teşvik edilmesi uygun olacaktır.

12. Yaratıcılığın desteklenmesi, eğitimcinin kendi kendini bu konuda geliştirmesi, bilgisini arttırması ve dünyaya geniş bir pencereden bakmasıyla mümkündür.

13. Programın başarılı bir şekilde uygulanmasında, çocukla eğitimci arasındaki olumlu iletişim kadar, tüm eğitimcilerinde aynı tutum ve davranışları sergilemeleri önemlidir. Örnek:

Eğitim ortamını paylaşan iki eğitimcinin bulunması veya aynı çocuklarla sabah ve öğleden sonra çalışan farklı eğitimcilerin aynı konularda değişik tepkiler vermesi, çocuğun doğru davranışı kazanması konusunda sorun yaratabilir. Yemek yeme faaliyetinden önce bir yetişkinin el yıkama konusunda gösterdiği dikkati, diğerinin göstermemesi çocuğun bu temel davranışı kazanmasında sorun yaratabilir. Benzer durumlar aile içinde de gözlenebilir.

14. Eğitimci programı uygularken çevrenin kültürel özelliklerini göz önünde bulundurmalı, programı zenginleştirmek için çevrenin imkanlarını araştırmalıdır. Örnek: Bir karton veya kumaş fabrikasının ya da matbaanın üretim artıklarını kendi kurumu içinde sanat çalışmalarında veya diğer eğitim faaliyetlerinde kullanabilir.

15. Her eğitim programı uygulandıktan sonra varılan sonuçların belirlenmesi için değerlendirmeye ihtiyaç vardır.

1.5. DEĞERLENDİRME

- Programın içeriğinin çocuk grubunun ihtiyaçlarına uygunluğunun saptanması,
- Programın uygulamadaki başarılı ve başarısız yönleri,
- Çocuğun gelişimi ile ilgili ipuçlarını ortaya koyması ve eğitime yol göstermesi,
- Yöneticiye ve ana-babalara bilgi verilebilmesi yönünden önemlidir.

Programın değerlendirilmesi için kullanılacak değerlendirme araçları her yaş grubuna ait programın sonunda verilmiştir. Eğitici değerlendirme için özellikle gözlem tekniklerini kullanmalı ve kayıt tutmalıdır. Hedef davranışların kazandırılabilmesi için belli bir süre gereklidir.

1.6. YILLIK VE GÜNLÜK PLANLAR

1. Yıllık Plan

Yıllık plan, bir yıl içerisinde kazandırılması düşünülen hedefler ve davranışları, ele alınacak kavramları, gezi-gözlem etkinliklerini, özel gün ve haftalara ilişkin etkinlikleri ve etkinliklere ailenin katılımının nasıl olacağını içerir. Ayrıca yıllık planda, belirlenen etkinliklerin nasıl uygulanacağı ile ilgili eğitim durumları ve değerlendirmenin farklı boyutlarda nasıl yapılacağını ana hatları da yer almalıdır.

- Bir hedefin yıllık plana alınma sıklığına, çocukların gelişim özellikleri, ilgileri ve eğitim gereksinimleri göz önünde tutularak karar verilmelidir.

- Hedef ve hedef davranışların kazanılmasında araç olarak kullanılan konular belirlenirken, çocuğu düşünmeye ve araştırmaya yöneltmesine, çevresel ve bireysel gereksinimlerini karşılayabilmesine ve kullanılacak materyalin kolay erişilebilir olmasına dikkat edilmelidir.
- Yıllık planda aile katılım çalışmalarına, materyal hazırlamadan, etkinlik hazırlamaya kadar her aşamada yer verilmelidir.

2. Günlük Plan

Günlük plan; bir gün içinde kazandırılması istenen hedef ve hedef davranışları, eğitim durumlarını ve değerlendirme bölümlerini içermektedir.

Hedefler;

- Hedefler seçilirken, seçilen hedefin birden fazla gelişim alanına hizmet etmesine dikkat edilmelidir.
- Belli bir hedefin bir günde gerçekleştirilmesi beklenmemelidir.
- Hedefler ve kazanılması beklenen davranışlar tekrarlanırken, farklı yöntem ve teknikler kullanılmalıdır.

Kazanılması Beklenen Davranışlar;

- Günlük plan için programdan hedef seçilirken yeni davranışlar eklenmek istendiğinde bu davranışların hedeflere uygun olmasına dikkat edilmelidir.
- Günlük plan için eğitim programından hedef ve hedef davranışlar seçilirken, bir hedefin davranışlarının tümünün bir gün içinde ele alınması zorunlu değildir.

Eğitim Durumu;

- Planlanan eğitim durumları, seçilen hedef ve davranışları kazandıracak nitelikte olmalıdır.
- Eğitim durumlarında farklı yöntem, teknik ve materyallere yer verilmelidir.

- Etkinlikler; çocukların gelişim düzeylerine uygun, onları araştırmaya yönettici, ilgi çekici, yaratıcılığı destekleyici ve eğlendirici olmalıdır.
- Eğitim durumları düzenlenirken etkinliklerin bütünleştirilmesine ve birden fazla etkinliğin bir arada ele alınmasına özen gösterilmelidir. Bir etkinlikten diğerine geçerken etkinlikler arasında bağlantılar kurulmasına da dikkat edilmelidir.
- Etkinlikler açıklanırken, kullanılacak araç-gereç ve materyallerin ayrıca belirtilmesi gerekmemektedir. Bunlar yeri geldikçe etkinlikler içinde belirtilmelidir.

Değerlendirme;

Bu bölümde o gün uygulanan eğitim durumu ile belirlenen hedeflere ne ölçüde ulaşıldığı belirtilmeli ve sonraki planlamalar için gerekli ipuçları kaydedilerek kullanılmalıdır.

- Öğretmen bu saptamayı yaparken;
- Sınıftaki çocukların bireysel ve grup olarak etkinliklere katılma durumunu,
- Etkinliklerin düzeyinin gruptaki çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygunluğunu,
- Materyallerin hedeflenen davranışları kazandırmadaki uygunluk ve yeterliliğini,
- Etkinlikler için belirlenen sürenin yeterliliğini,
- Günlük planı aksatan özel durumların neler olduğunu, tek tek belirtmelidir.

Değerlendirmelerinin sonuçlarını kısa notlar şeklinde açıklamalıdır.

1.7. TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 3.3.2: Eğitim Görülen Üniversite

Vakalar	Meslek Lisesi	Okul Ö.M.Y.O.	Lisans Eğitimi	Anadolu Üni. Açık Öğretim Fak.
1	0	0	0	1
2	1	0	0	0
3	0	1	0	0
4	1	0	0	0
5	0	0	1	0
6	0	0	1	0
7	0	0	0	1
8	0	1	0	0
9	0	0	0	1
10	0	0	1	0
11	0	0	0	1
12	0	0	0	1
13	0	0	1	0
14	0	1	0	0
15	0	0	1	0
16	0	0	1	0
17	0	0	0	1
18	0	1	0	0
19	1	0	0	0
20	0	0	0	1
21	0	0	1	0
22	0	0	1	0
23	1	0	0	0
24	1	0	0	0
25	0	0	1	0
26	0	1	0	0
27	0	0	0	1
28	0	0	0	1
29	0	0	0	1
30	0	0	1	0
	5	5	10	10

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları kurumlar Tablo 3.3.2’de gösterilmiştir. Tablo 3.3.2’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan 30 öğretmenden 5 kişi meslek lisesinden 5 kişi okul öncesi meslek yüksek okulundan 10 kişi lisans eğitimden 10 kişi ise açık öğretim fakültesi okul öncesi eğitimden mezun olmuştur.

Tablo 3.3.3: Öğretmenlikte Çalışma Yılı

Vakalar	1.yıl	2-4 yıl	5-9 yıl	10-15 yıl
1	1	0	0	0
2	0	1	0	0
3	0	1	0	0
4	0	1	0	0
5	0	0	1	0
6	0	0	1	0
7	1	0	0	0
8	0	1	0	0
9	1	0	0	0
10	0	0	1	0
11	1	0	0	0
12	1	0	0	0
13	0	0	0	1
14	0	1	0	0
15	0	0	1	0
16	0	0	0	1
17	1	0	0	0
18	0	1	0	0
19	1	0	0	0
20	1	0	0	0
21	0	0	1	0
22	0	0	0	1
23	1	0	0	0
24	1	0	0	0
25	0	1	0	0
26	0	1	0	0
27	1	0	0	0
28	1	0	0	0
29	1	0	0	0
30	0	0	1	0
	13	8	6	3

Tablo 3.3.3.'te ayrıntılı olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin meslekteki çalışma deneyimleri gösterilmiştir. Tablo 3.3.3'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerden 10-15 yıl arasında görev yapan 3 öğretmen, 5-9 yıl arasında görev yapan 6 öğretmen, 2-4 yıl arasında görev yapan 8 ve ilk yılı olan 13 öğretmen ve toplam 30 öğretmen ankete katılmıştır.

4.1 BİRİNCİ ALT PROBLEME AİT EKLER

EK 4.1.1:

Vakalar	YAŞAMLA İLGİLİ KAZANIM			YARATICILIKLA İLGİLİ KAZANIM			BİREYSEL GELİŞİME KATKISI		EĞİTİM KALİTESİ İLE İLGİLİ KAZANIM	
	Yaşam Boyu Öğrenme	Yaparak Yaşayarak Öğrenme	İlköğretime Hazırlık	Yaratıcılığı Kullanabilme	Resimler İle Kendini Anlatma	Özgünlüğü Geliştirme	Kendini Ve Çevreyi Tanıyabilme	Girişimci Kimlik Oluşumu	Bilgi Beceri Bütünlüğü	Problem Çözme Becerisi
1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0
2	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0
3	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0
4	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
5	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0
6	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0
7	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
8	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0
9	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
10	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0
11	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
13	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
14	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0
15	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
16	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0
17	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0
18	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
19	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
20	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0
21	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0
22	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0
23	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0
24	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
25	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
26	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
27	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0
28	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0
29	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
30	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
	8	8	4	5	4	12	5	6	4	4

EK 4.1.2.

Vakalar	KİŞİLİK GELİŞİMİ İLE İLGİLİ KAZANIMLAR		BİREYSEL GELİŞİMLE İLGİLİ KAZANIMLAR	ÖĞRENME İLE İLGİLİ KAZANIMLAR
	YAŞAMLA İLGİLİ KAZANIM	YARATICILIK İLE İLGİLİ KAZANIM	BİREYSEL GELİŞİME KATKISI	EĞİTİM KALİTESİ İLE İLGİLİ KAZANIM
1	1	0	1	0
2	1	1	1	0
3	1	1	0	1
4	0	1	0	1
5	1	1	0	0
6	1	1	1	0
7	0	1	0	0
8	1	0	0	1
9	1	1	0	0
10	0	1	1	0
11	1	0	0	0
12	0	1	0	1
13	1	0	0	0
14	1	1	1	0
15	1	1	0	0
16	0	1	0	1
17	1	0	1	0
18	0	1	0	1
19	0	0	1	0
20	1	0	1	0
21	1	0	1	0
22	0	1	1	0
23	1	1	0	0
24	1	1	0	0
25	0	1	1	0
26	1	1	0	0
27	1	1	0	0
28	1	0	0	1
29	1	1	0	0
30	0	1	0	1
	20	21	11	8

EK 4.1.3.

Vakalar	KİŞİLİK GELİŞİMİ İLE İLGİLİ KAZANIMLAR	BİREYSEL GELİŞİM İLE İLGİLİ KAZANIMLAR	ÖĞRENME İLE İLGİLİ KAZANIMLAR
1	1	1	0
2	1	1	0
3	1	0	1
4	1	0	1
5	1	0	0
6	1	1	0
7	1	0	0
8	1	0	1
9	1	0	0
10	1	1	0
11	1	0	0
12	1	0	1
13	1	0	0
14	1	1	0
15	1	0	0
16	1	0	1
17	1	1	0
18	1	0	1
19	0	1	0
20	1	1	0
21	1	1	0
22	1	1	0
23	1	0	0
24	1	0	0
25	1	1	0
26	1	0	0
27	1	0	0
28	1	0	1
29	1	0	0
30	1	0	1
	29	11	8

4.2. İKİNCİ ALT PROBLEME AİT EKLER

EK 4.2.1: Görsel Sanatlar Etkinliklerinin Diğer Etkinliklerle İlişkilendirilmesi

Vakalar	KONU BÜTÜNLÜĞÜNE GÖRE		STRATEJİ VE YÖNTEME GÖRE		PROGRAM GELİŞTİRMEYE GÖRE	
	Disiplinler Arası İlişki Kurularak	Bireysel Konu Bütünlüğü Sağlanarak	Tümden Gelim Yöntemi	Tüme Varım Yöntemi	Resmi Programa Göre	Örtük Programa Göre
1	1	0	0	0	0	1
2	1	0	0	1	0	1
3	0	0	0	1	1	0
4	0	1	1	0	1	0
5	1	0	1	0	0	1
6	0	1	0	0	0	0
7	0	1	0	0	1	0
8	0	0	0	1	0	1
9	1	0	0	0	0	0
10	0	1	0	0	0	0
11	0	0	1	0	0	1
12	1	0	0	1	0	0
13	0	0	1	0	0	1
14	1	0	0	0	0	0
15	0	1	0	0	0	0
16	1	0	0	1	0	1
17	1	0	1	0	0	0
18	0	0	0	0	0	1
19	0	1	0	0	1	0
20	1	0	0	0	0	1
21	0	0	1	0	1	0
22	0	1	0	0	0	0
23	0	1	0	1	0	1
24	1	0	0	0	1	0
25	1	0	1	0	0	0
26	0	0	1	0	0	0
27	0	0	1	0	1	0
28	1	0	0	1	0	0
29	0	1	0	0	0	0
30	1	0	1	0	0	0
	13	9	10	7	7	10

EK 4.2.2

Vakalar	ÖĞRENME İLE İLGİLİ KAZANIMLAR		ÖĞRETME İLE İLGİLİ KAZANIMLAR
	KONU BÜTÜNLÜĞÜNE GÖRE	STRATEJİ VE YÖNTEME GÖRE	PROGRAM GELİŞTİRMEYE GÖRE
1	1	0	1
2	1	1	1
3	0	1	1
4	1	1	1
5	1	1	1
6	1	0	0
7	1	0	1
8	0	1	1
9	1	0	0
10	1	0	0
11	0	1	1
12	1	1	0
13	0	1	1
14	1	0	0
15	1	0	0
16	1	1	1
17	1	1	0
18	0	0	1
19	1	0	1
20	1	0	1
21	0	1	1
22	1	0	0
23	1	1	1
24	1	0	1
25	1	1	0
26	0	1	0
27	0	1	1
28	1	1	0
29	1	0	0
30	1	1	0
	22	17	17

EK 4.2.3.

Vakalar	ÖĞRENME İLE İLGİLİ KAZANIMLAR	ÖĞRETME İLE İLGİLİ KAZANIMLAR
1	1	1
2	1	1
3	1	1
4	1	1
5	1	1
6	1	0
7	1	1
8	1	1
9	1	0
10	1	0
11	1	1
12	1	0
13	1	1
14	1	0
15	1	0
16	1	1
17	1	0
18	0	1
19	1	1
20	1	1
21	1	1
22	1	0
23	1	1
24	1	1
25	1	0
26	1	0
27	1	1
28	1	0
29	1	0
30	1	0
	29	17

4.3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME AİT EKLER

Tablo 4.3.1: Yapılan Çalışmaların Değerlendirme Kriterleri

Vakalar	GELİŞİM ALANINA GÖRE		DEVİNİŞELGELİŞİM ALANINA GÖRE		BİLİŞSEL GELİŞİM ALANINA GÖRE			DUYUŞSAL GELİŞİM ALANINA GÖRE		
	Öğrenme Hızı	Bireysel Başarı	Motor Gelişimi	Küçük Kas Gelişimi	Parça -bütün ilişkisi	Kendini ifade Edebilme	Duyguyu Kullanma	Renk Uyumunu Kavrama	Odaklanma Süresi	Sonuç Çıkarma
1	1	0	0	1	1	0	0	0	1	0
2	0	1	1	0	0	1	0	0	0	1
3	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1
4	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0
5	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0
6	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0
7	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1
8	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0
9	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0
10	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1
11	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0
12	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1
13	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0
14	1	0	0	1	1	0	0	0	1	0
15	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1
16	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0
17	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1
18	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0
19	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0
20	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0
21	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1
22	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0
23	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0
24	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0
25	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0
26	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0
27	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1
28	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1
29	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0
30	1	0	1	0	0	1	0	0	0	1
	10	12	11	9	12	8	8	8	7	11

EK 4.3.2.

Vakalar	BİREYSEL GELİŞİME KATKISI		ZİHİNSEL GELİŞİME KATKISI	DUYUŞSAL GELİŞİME KATKISI
	GELİŞİM ALANINA GÖRE	DEVİNİŞSEL GELİŞİM ALANINA GÖRE	BİLİŞSEL GELİŞİM ALANINA GÖRE	DUYUŞSAL GELİŞİM ALANINA GÖRE
1	1	1	1	1
2	1	1	1	1
3	1	0	1	1
4	1	1	1	1
5	1	0	1	1
6	1	1	1	1
7	1	0	1	1
8	1	0	1	1
9	1	1	1	0
10	1	0	1	1
11	1	1	0	1
12	0	1	1	1
13	0	1	0	1
14	1	1	1	1
15	0	1	1	1
16	1	0	1	1
17	1	0	1	1
18	1	1	1	1
19	0	1	1	1
20	1	1	1	0
21	1	0	1	1
22	0	1	1	1
23	1	1	1	0
24	1	1	1	0
25	1	0	1	1
26	0	1	1	1
27	1	0	1	1
28	0	1	1	1
29	0	1	1	1
30	1	1	1	1
	22	20	28	26

EK 4.3.3.

Vakalar	BİREYSEL GELİŞİME ALANINA GÖRE	ZİHİNSEL GELİŞİM ALANINA GÖRE	DUYUŞSAL GELİŞİME KATKISI
1	1	1	1
2	1	1	1
3	1	1	1
4	1	1	1
5	1	1	1
6	1	1	1
7	1	1	1
8	1	1	1
9	1	1	0
10	1	1	1
11	1	0	1
12	1	1	1
13	1	0	1
14	1	1	1
15	1	1	1
16	1	1	1
17	1	1	1
18	1	1	1
19	1	1	1
20	1	1	0
21	1	1	1
22	1	1	1
23	1	1	0
24	1	1	0
25	1	1	1
26	1	1	1
27	1	1	1
28	1	1	1
29	1	1	1
30	1	1	1
	30	28	26

4.4. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Tablo. 4.4.1: Görsel Sanatlar Etkinliklerinin Çocukları Bireysel Düşünmeye ve Görselleştirmeye Yöneltilmedeki Katkısı

Vakalar	GÖRSEL SANATLAR DERSİ İLE İLGİLİ KAZANIMLAR		SINIF YÖNETİMİ İLE İLGİLİ KAZANIMLAR		KONU HÂKİMİYETİ İLE İLGİLİ KAZANIMLAR	
	Yaratıcılığı Ön Plana Çıkarabilme	Özgün Ürün Ortaya Koyabilme	Güvenli Ortam Oluşturabilme	Esnek Kurallar Belirleme Özgürlük Sağlama	Seviyeye Uygun İlgilenecek Konu Seçebilme	Çalışmaları Sergileyebilme
1	1	0	0	1	0	0
2	1	0	1	0	0	1
3	0	1	1	0	0	1
4	1	0	0	1	0	0
5	0	1	0	0	1	0
6	0	1	0	0	1	0
7	1	0	0	0	0	1
8	1	0	1	0	1	0
9	0	1	0	1	1	0
10	1	0	0	1	0	0
11	0	1	1	0	1	0
12	1	0	0	0	1	0
13	0	1	1	0	0	1
14	0	1	0	0	0	0
15	1	0	0	0	1	0
16	1	0	0	0	0	0
17	0	0	0	1	0	1
18	0	0	0	0	1	0
19	1	0	0	0	1	0
20	0	0	0	0	0	1
21	1	0	0	1	0	0
22	0	1	0	0	0	0
23	0	0	1	0	0	1
24	1	0	0	1	0	0
25	0	1	1	0	0	1
26	1	0	0	1	1	0
27	0	1	0	0	1	0
28	1	0	0	1	1	0
29	0	1	0	0	1	0
30	0	1	0	1	1	0
	14	12	7	10	14	8

EK 4.4.2.

Vakalar	DERSLE İLE İLGİLİ KAZANIMLAR		SINIF YÖNETİMİ İLE İLGİLİ KAZANIMLAR
	GÖRSEL SANATLAR İLE İLGİLİ KAZANIMLAR	SINIF YÖNETİMİ İLE İLGİLİ KAZANIMLAR	KONU HÂKİMİYETİ İLE İLGİLİ KAZANIMLAR
1	1	1	0
2	1	1	1
3	1	1	1
4	1	1	0
5	1	0	1
6	1	0	1
7	1	0	1
8	1	1	1
9	1	1	1
10	1	1	0
11	1	1	1
12	1	0	1
13	1	1	1
14	1	0	0
15	1	0	1
16	1	0	0
17	0	1	1
18	0	0	1
19	1	0	1
20	0	0	1
21	1	1	0
22	1	0	0
23	0	1	1
24	1	1	0
25	1	1	1
26	1	1	1
27	1	0	1
28	1	1	1
29	1	0	1
30	1	1	1
	26	17	22

EK 4.4.3.

Vakalar	DERSLE İLE İLGİLİ KAZANIMLAR	SINIF YÖNETİMİ İLE İLGİLİ KAZANIMLAR
1	1	0
2	1	1
3	1	1
4	1	0
5	1	1
6	1	1
7	1	1
8	1	1
9	1	1
10	1	0
11	1	1
12	1	1
13	1	1
14	1	0
15	1	1
16	1	0
17	1	1
18	0	1
19	1	1
20	0	1
21	1	0
22	1	0
23	1	1
24	1	0
25	1	1
26	1	1
27	1	1
28	1	1
29	1	1
30	1	1
	28	22

4.5. BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Tablo 4.5.1: Hedef Davranışların Yeni Beceri Kazandırmadaki Etkisi

Vakalar	HEDEFLER İLE İLGİLİ KURAMLAR		KAZANIM İLE İLGİLİ KURAMLAR		İÇERİK İLE İLGİLİ KURAMLAR		ÖĞRENİM DURUMU İLE İLGİLİ KURAMLAR	
	İhtiyaca Göre Belirleme	Eleştiri Düzeyi	Üst Zihinsel Beceriler Kazandırabilme	Somut Yaşantılar Kazandırabilme	Dersler Arası İlişki Kurabilme	Ardışıklık Sağlayabilme	Konunun Seviyeye Uygunluğu	Farklı Yöntem ve Teknikleri Kullanabilme
1	1	0	1	0	0	0	1	0
2	1	0	0	1	1	0	0	0
3	0	1	0	1	0	1	0	0
4	1	0	1	0	0	0	1	0
5	0	0	1	0	0	0	0	1
6	0	1	0	0	0	1	0	0
7	0	1	0	1	0	0	0	0
8	1	0	0	0	0	1	0	0
9	0	0	1	0	1	0	0	1
10	1	0	0	1	0	0	0	1
11	0	1	0	0	0	1	0	0
12	0	0	1	0	0	0	1	0
13	1	0	1	0	0	0	0	1
14	0	1	0	1	0	0	0	0
15	1	0	0	0	1	0	0	0
16	0	1	0	1	0	0	0	0
17	1	0	0	0	0	1	0	1
18	0	0	1	0	0	0	1	0
19	1	0	0	1	0	0	0	0
20	0	0	1	0	0	0	0	1
21	1	0	0	0	0	0	0	1
22	0	1	0	0	1	0	0	0
23	0	0	0	1	0	0	0	1
24	0	0	1	0	0	0	1	0
25	1	0	0	1	0	0	0	1
26	0	1	0	0	1	0	0	0
27	1	0	0	0	0	0	1	0
28	0	1	0	1	0	0	0	0
29	0	0	1	0	0	1	0	0
30	1	0	0	1	0	0	0	1
	13	9	10	11	5	6	6	9

EK 4.5.2

Vakalar	PROGRAM GELİŞTİRME İLE İLGİLİ KURAMLAR		ÖĞRENME İLE İLGİLİ KURAMLAR	
	HEDEFLER İLE İLGİLİ KURAMLA	KAZANIM İLE İLGİLİ KURAMLAR	İÇERİK İLE İLGİLİ KURAMLAR	ÖĞRENİM DURUMU İLE İLGİLİ KURAMLAR
1	1	1	0	1
2	1	1	1	0
3	1	1	1	0
4	1	1	0	1
5	0	1	0	1
6	1	0	1	0
7	1	1	0	0
8	1	0	1	0
9	0	1	1	1
10	1	1	0	1
11	1	0	1	0
12	0	1	0	1
13	1	1	0	1
14	1	1	0	0
15	1	0	1	0
16	1	1	0	0
17	1	0	1	0
18	0	1	0	1
19	1	1	0	0
20	0	1	0	1
21	1	0	0	1
22	1	0	1	0
23	0	1	0	1
24	0	1	0	1
25	1	1	0	1
26	1	0	1	0
27	1	0	0	1
28	1	1	0	0
29	0	1	1	0
30	1	1	0	1
	22	21	11	15

EK 4.5.3.

Vakalar	PROĞRAM GELİŞTİRME İLE İLGİLİ KURAMLAR	ÖĞRENME İLE İLGİLİ KURAMLAR
1	1	1
2	1	1
3	1	1
4	1	1
5	1	1
6	1	1
7	1	0
8	1	1
9	1	1
10	1	1
11	1	1
12	1	1
13	1	1
14	1	0
15	1	1
16	1	0
17	1	1
18	1	1
19	1	0
20	1	1
21	1	1
22	1	1
23	1	1
24	1	1
25	1	1
26	1	1
27	1	1
28	1	0
29	1	1
30	1	1
	30	25

4.6. ALTINCI ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Tablo 4.6.1. Çocuklarla Yapılan Etkinlik Türleri

Vakalar	El Becerilerini Geliştirici Kazanımlar		Yaratıcılıklarını Geliştirici Kazanımlar		Kişiliklerini Geliştirici Kazanımlar	
	Araç Gereç Kullanabilme Yeterliliği	El Göz Koordinasyonu Sağlayabilme	Hayal Gücünü Kullanabilme	Farklı Etkinlikler Yapmaya Duyarlı Olma	Kendine Güven Duyma	Duyularını Düşüncelerini Kullanabilme
1	1	0	1	0	1	0
2	1	0	1	0	0	1
3	0	1	0	1	0	0
4	0	0	1	0	0	1
5	0	0	1	0	0	1
6	1	0	1	0	0	0
7	0	1	0	0	1	0
8	0	0	1	0	0	1
9	0	1	1	0	0	0
10	0	0	1	0	0	1
11	1	0	0	0	1	0
12	0	0	1	0	0	1
13	0	1	0	0	0	1
14	0	0	0	1	1	0
15	1	0	0	1	0	0
16	0	0	1	0	0	1
17	1	0	0	0	0	1
18	0	0	1	0	1	0
19	0	1	0	1	0	0
20	1	0	1	0	0	1
21	0	1	0	0	1	0
22	0	0	1	0	0	1
23	1	0	1	0	0	0
24	0	0	0	1	0	1
25	0	1	1	0	0	0
26	0	0	0	1	0	1
27	0	1	1	0	0	0
28	1	0	0	1	0	1
29	0	1	0	1	0	0
30	1	0	0	0	1	0
	10	9	16	8	7	14

EK 4.6.2:

Vakalar	İMGESSEL - DUYGUSAL GELİŞİM ALANI İLE İLGİLİ KAZANIM		SOSYAL GELİŞİM ALANI İLE İLGİLİ KAZANIM
	El Becerilerini Geliştirici Kazanımlar	El Becerilerini Geliştirici Kazanımlar	Kişiliklerini Geliştirici Kazanımlar
1	1	1	1
2	1	1	1
3	1	1	0
4	0	1	1
5	0	1	1
6	1	1	0
7	1	0	1
8	0	1	1
9	1	1	0
10	0	1	1
11	1	0	1
12	0	1	1
13	1	0	1
14	0	1	1
15	1	1	0
16	0	1	1
17	1	0	1
18	0	1	1
19	1	1	0
20	1	1	1
21	1	0	1
22	0	1	1
23	1	1	0
24	0	1	1
25	1	1	0
26	0	1	1
27	1	1	0
28	1	1	1
29	1	1	0
30	1	0	1
	19	24	21

EK 4.6.3.

Vakalar	İMGESEL - DUYGUSAL GELİŞİM ALANI İLE İLGİLİ KAZANIM	SOSYAL GELİŞİM ALANI İLE İLGİLİ KAZANIM
1	1	1
2	1	1
3	1	0
4	1	1
5	1	1
6	1	0
7	1	1
8	1	1
9	1	0
10	1	1
11	1	1
12	1	1
13	1	1
14	1	1
15	1	0
16	1	1
17	1	1
18	1	1
19	1	0
20	1	1
21	1	1
22	1	1
23	1	0
24	1	1
25	1	0
26	1	1
27	1	0
28	1	1
29	1	0
30	1	1
	30	21

4.7. YEDİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Tablo 4.7.1: Görsel Sanat Etkinliklerinin Zihinsel-Duyuşsal Gelişime Katkıları

Vakalar	ZİHİNSEL GELİŞİM ALANINA KATKISI		BEDENSEL GELİŞİM ALANINA KATKISI			SOSYAL GELİŞİM ALANIN KATKISI		
	Çizgilere Anlam Yükleme Yorumlama	Üst Düzey Zihinsel Beceri Bütünlüğü	Araç Gereç Kullanabilme Yeterliliği	Kendi Gelişimini Fark Edebilme	El Göz Koordinasyonu Sağlayabilme	Güven Duyuma	İşbirlikçi Öğrenme	Yaparak Yaşayarak Öğrenme
1	1	0	0	1	0	0	0	1
2	0	1	0	0	1	0	1	0
3	1	0	1	0	0	1	0	0
4	0	1	0	0	0	1	1	0
5	0	0	1	0	0	0	0	1
6	1	0	0	1	0	0	0	0
7	0	1	0	0	0	0	1	0
8	1	0	0	0	0	0	0	1
9	0	0	0	0	1	0	1	0
10	1	0	0	1	0	0	0	0
11	0	0	0	0	0	0	0	1
12	1	0	0	0	0	0	1	0
13	0	1	0	0	1	0	0	0
14	0	1	0	0	0	1	1	0
15	1	0	0	1	0	0	0	1
16	1	0	1	0	0	0	0	0
17	0	0	0	1	0	0	0	1
18	0	1	0	0	0	1	0	0
19	0	0	1	0	0	0	0	1
20	0	0	0	0	1	0	1	0
21	1	0	0	1	0	0	0	1
22	0	1	0	0	1	0	0	0
23	1	0	0	0	0	1	0	0
24	0	1	0	1	0	0	1	0
25	0	1	0	0	0	0	0	1
26	0	0	0	1	0	1	0	0
27	1	0	0	0	0	0	1	0
28	0	1	0	0	1	0	0	1
29	1	0	1	1	0	0	1	0
30	0	1	0	0	1	0	0	1
	12	11	5	9	7	5	10	11

EK 4.7.2.

Vakalar	GÖRSEL- BİLGİSEL SÜREÇ İLE İLGİLİ KAZANIMLAR		YAŞAMLA İLGİLİ KAZANIMLAR
	ZİHİNSEL GELİŞİM ALANINA KATKISI	BEDENSEL GELİŞİM ALANINA KATKISI	SOSYAL GELİŞİM ALANININ KATKISI
1	1	1	1
2	1	1	1
3	1	1	1
4	1	0	1
5	0	1	1
6	1	1	0
7	1	0	1
8	1	0	1
9	0	1	1
10	1	1	0
11	0	0	1
12	1	0	1
13	1	1	0
14	1	0	1
15	1	1	1
16	1	1	0
17	0	1	1
18	1	0	1
19	0	1	1
20	0	1	1
21	1	1	1
22	1	1	0
23	1	0	1
24	1	1	1
25	1	0	1
26	0	1	1
27	1	0	1
28	1	1	1
29	1	1	1
30	1	1	1
	23	20	25

EK 4.7.3.

Vakalar	GÖRSEL- BİLGİSEL SÜREÇ İLE İLGİLİ KAZANIMLAR	YAŞAMLA İLGİLİ KAZANIMLAR
1	1	1
2	1	1
3	1	1
4	1	1
5	1	1
6	1	0
7	1	1
8	1	1
9	1	1
10	1	0
11	0	1
12	1	1
13	1	0
14	1	1
15	1	1
16	1	0
17	1	1
18	1	1
19	1	1
20	1	1
21	1	1
22	1	0
23	1	1
24	1	1
25	1	1
26	1	1
27	1	1
28	1	1
29	1	1
30	1	1
	29	25

4.8. SEKİZİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Tablo 4.8.1: Görsel Sanatlar Etkinlikleri Düzenlenirken Kullanılan Strateji ve Yöntemler

Vakalar	ÇOCUĞA GÖRELİK İLKESİ		AKTİVİTEYE GÖRELİK İLKESİ		KONU BÜTÜNLÜĞÜ		HAYATİLİK İLKESİ	
	Öğrenci Merkezli	Yaş ve Seviyeye Uygunluk	Yaparak Yaşayarak Öğrenme	Etkin Katılım	İşbirlikçi Öğrenme	Bireysel Öğrenme	Temel Kavramların Açık Olması	Birden Çok Duyuya Hitap Etme
1	1	0	1	0	1	0	0	1
2	0	1	0	1	0	0	1	0
3	1	0	1	0	1	0	0	1
4	0	1	0	1	0	0	0	1
5	0	1	1	0	1	0	1	0
6	1	0	1	0	0	0	1	0
7	0	0	1	0	1	0	0	1
8	0	0	0	1	0	0	0	1
9	0	1	1	0	0	0	0	1
10	1	0	0	1	0	1	1	0
11	0	0	1	0	1	0	0	1
12	1	0	1	0	0	1	0	0
13	0	1	1	0	1	0	0	1
14	0	1	0	1	1	0	0	0
15	0	0	1	0	0	0	1	0
16	0	1	0	0	1	0	0	1
17	1	0	1	0	0	0	0	0
18	0	1	0	1	1	0	1	0
19	0	1	1	0	0	1	0	1
20	1	0	1	0	1	0	0	1
21	0	1	0	1	0	0	1	0
22	1	0	1	0	0	1	0	1
23	0	1	0	1	0	0	0	0
24	0	1	1	0	0	0	0	1
25	1	0	1	0	1	0	0	1
26	0	1	1	0	1	0	0	1
27	1	0	0	1	1	0	0	0
28	0	1	1	0	0	0	0	1
29	0	1	1	0	0	0	0	0
30	0	1	1	0	1	0	0	1
	10	16	20	9	14	4	7	17

EK 4.8.2.

Vakalar	ÖĞRENCİ MERKEZLİ KAZANIMLAR		DERSLE İLGİLİ KAZANIMLAR	YAŞAMSAL KAZANIMLAR
	ÇOCUĞA GÖRELİK İLKESİ	AKTİVİTEYE GÖRELİK İLKESİ	KONU BÜTÜNLÜĞÜ	HAYATİLİK İLKESİ
1	1	1	1	1
2	1	1	0	1
3	1	1	1	1
4	1	1	0	1
5	1	1	1	1
6	1	1	0	1
7	0	1	1	1
8	0	1	0	1
9	1	1	0	1
10	1	1	1	1
11	0	1	1	1
12	1	1	1	0
13	1	1	1	1
14	1	1	1	0
15	0	1	0	1
16	1	0	1	1
17	1	1	0	0
18	1	1	1	1
19	1	1	1	1
20	1	1	1	1
21	1	1	0	1
22	1	1	1	1
23	1	1	0	0
24	1	1	0	1
25	1	1	1	1
26	1	1	1	1
27	1	1	1	0
28	1	1	0	1
29	1	1	0	0
30	1	1	1	1
	26	29	18	24

EK 4.8.3.

Vakalar	ÖĞRENCİ MERKEZLİ KAZANIMLAR	DERSLE İLGİLİ KAZANIMLAR	YAŞAMSAL KAZANIMLAR
1	1	1	1
2	1	0	1
3	1	1	1
4	1	0	1
5	1	1	1
6	1	0	1
7	1	1	1
8	1	0	1
9	1	0	1
10	1	1	1
11	1	1	1
12	1	1	0
13	1	1	1
14	1	1	0
15	1	0	1
16	1	1	1
17	1	0	0
18	1	1	1
19	1	1	1
20	1	1	1
21	1	0	1
22	1	1	1
23	1	0	0
24	1	0	1
25	1	1	1
26	1	1	1
27	1	1	0
28	1	0	1
29	1	0	0
30	1	1	1
	30	18	24